

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשט - מרכא = מאריך, רבוי; זרע - מצרף; תבר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרעא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרעא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביעי - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.1 ויקרא אמר כא,א

ויקרא שמיני יא,מב: פל' הולך על-גחון וכלו הולך על-ארבע עד קל-מרבח רגלים לכל-השרץ השרץ על-הארץ לא תאכלום פי-שקץ הם: ויקרא אחרי מות יז,ב: על-כן אמרת לי לבני ישראל קל-נפש מכם לא-תאכל דם והגר הגר בתוככם לא-יאכל דם: ויקרא אמר כא,א: ויקרא ה' אל-משה אמר אל-הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא-יטמא בעמיו:

עיון בסוגיה האם גדול מצווה להפריש קטן מעבירה כגון אכילה אסורה, או היטמאות, ואגב כך מתברר תפקיד משוער של **תבנית הטעמים מרכא טפחא** בשלושה פסוקים [בבלי יבמות קיד,א] תא שמע (ויקרא שמיני יא,מב) **לא תאכלום פי-שקץ הם** - מרכא טפחא מרכא סלוק (ופירשו) לא תאכלום, (ובא הכתוב) להזהיר הגדולים על הקטנים (גדולים אסורים לאכול ואסורים להאכיל לאחרים וביניהם קטנים) מאי לאו דאמרי להו (האם לא שאומרים להם) לא תאכלו (להפרישם מן העבירה, ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יאכלו לו, לקטן, בידים דבר טמא אבל אין הוכחה מכאן שצריך להפרישו כאשר הוא אוכל בעצמו) תא שמע (ויקרא אחרי מות יז,ב) **קל-נפש מכם לא-תאכל דם** - מרכא טפחא מונח אתנה, יתור לרבות, (ופירשו) להזהיר הגדולים על הקטנים. מאי לאו דאמרי להו (האם לא מדובר שהגדולים אומרים להם לקטנים) לא תאכלו (דם ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יאכלו לו, לקטן, בידים, דם) תא שמע (ויקרא אמר כא,א) **אמר ... ואמרת** להזהיר הגדולים על הקטנים. מאי לאו דאמר להו לא תיטמו (האם לא מדובר שהגדול אומר להם לקטנים לא תיטמאו. ודוחים) לא, דלא ליספו ליה בידים (שלא יטמאו הקטן, בידים, אבל הנטמא מעצמו אין חובה להפרישו). בכתוב זה דרשת ההפרשה או שלא יאכלו קטנים בידים נלמדת מהמלים **אמר ... ואמרת**. המלים **אמר אל-הכהנים** - מתפרשות להרחבת משמעותם לכהנים בעלי מומין גופניים, שלמרות שלא עובדים בעבודות הנראות לציבור בבית המקדש, מצווים שלא להיטמא. מלים אלה מוטעמות מרכא טפחא, שמשוער שהן בתפקיד יתור לרבות היינו כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא והעשויה להתרחב לכהנים בעלי מומין, ואפשר שגם קטני הכהנים.

סיכום [בבלי יבמות קיד,א] מביא שלושה מקראות, שבכולם לענין לרבות אחרים על המדוברים (כמו קטנים על הגדולים) מופיעה תבנית טעמים מרכא טפחא למלים (י' שמי יא,מב) **לא תאכלום, (י' אדמ' יז,ב) קל-נפש מכם, (י' אמר כא,א) אמר אל-הכהנים**. הגמרא מסכימה שיש בהם יתור לרבות אבל דוחה שמהם אפשר ללמוד חובת הגדולים להפריש הקטנים מן העבירה.

אמר אל-הכהנים - מרכא טפחא, יתור לרבות כהנים בעלי מומין **בני אהרן** - מונח לפני אתנה מרבה, אתנה - מגביל (א) כ-**תור"כ** בני אהרן אין מיטמים למתים, מטמות הן בנות אהרן למתים. (ב) כ-**תור"כ** בני אהרן שהם כהנים, יצאו (התמעטו) חללים. **תור"כ** מרבה מ-**בני אהרן** בעלי מומין לאזהרת הטומאה. אם מדובר בעלי מומין העובדים במקדש בעבודות שאינן לעיני הציבור (כגון תילוע עצים) אז אפשר כי הם מתרבים בקרא **אמר אל-הכהנים** - מרכא טפחא, יתור לרבות, ואלו מבני אהרן שכבר לא מגיעים לעבודה במקדש אפשר כי הם מתרבים מהקרא **בני** - מונח לפני אתנה המרבה. **ואמרת אליהם** - מונח זקף-קטן, דרשה לרבותי טומאות הפורשות מן המת בנוסף לדם, ודרשת לימוד אלפניו ולאחריו. **לנפש לא-יטמא בעמיו** - מרכא טפחא, יתור לרבות, כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין והעשויה להתרחב, סלוק מגביל איסור ההיטמאות למת.

ואמרת אליהם - (אתנה) מונח זקף-קטן, אם זה תיאור והבא **לנפש לא-יטמא בעמיו** המצוה אזי כאן לימוד אלפניו ולאחריו. הלימוד אלפניו מתבטא באזהרה לכהנים הבוגרים עצמם, ולאחריו באזהרה על גרימת טומאה לכהנים אחרים וביניהם הקטנים. הגמרא לומדת שיש להזהיר הגדולים על הקטנים מהמלים **אמר ... ואמרת**. לגמרא מובן שהאזהרה היא על מניעת טומאה **לנפש לא-יטמא** אף שלא מזכירה זאת במפורש.

נסביר בשלבים את תבנית הטעמים של **לנפש לא-יטמא בעמיו**; **לא-יטמא** - מקף כרב-משמע הצירוף. בקריאה "לה-יטמא" כמובא ב-**[בבלי סוטה גא,א]** אז (א) על מי הכהן חייב להיטמא גם עם יש מי שאינם כהנים עמו האם זה רשות (ר' ישמעאל) או האם זה חובה (ר' עקיבא) (ב) מה יעשה עם מת מצוה כשהוא לבדו.

- **לנפש לא-יטמא** - מרכא טפחא, יתור לרבות, לא תטמאו עצמכם ומרחיב ולא תגרמו טומאה לכהנים אחרים וביניהם קטנים.
- ב-**תור"כ** דורש מלת **לנפש** לרבות, ואפשר שדרשת הרבוי נתמכת מהתבנית **לנפש לא-יטמא** - מרכא טפחא בתפקיד יתור לרבות ומרבה על המת לטומאת מת את הדם ע"פ **דב' ראה יב,בג) כי תדם הוא הגנפש, ושמידה מפני היטמאות בשאר כל הטומאות הפורשות מן המת נדרשות מ-ואמרת אליהם** - מונח זקף-קטן
- **בעמיו** - סלוק מגביל איסור ההיטמאות למת, **תור"כ** בזמן שעמיו (לויים, ישראלים) שם אינו מטמא, (בזמן שאין שם לויים וישראלים) מיטמא הוא למת מצוה.

ויקרא אמר כא,י: והכהן הגדול מאחיו אשר יצק על-ראשו ושמן המשחה ונמלא את-יָדו ללִבֵּשׁ את-הבגדים את-ראשו לא יפךע ויבגדיו לא יפרם:

אם (י' אמר כא,ב) **כי נדר שמן משחת אליהו עליו** טעם נדר תלישא בראש תיבה **מנחת שני** מלמד בין היתר על שיעור מינימום של שמן המשחה, אז אפשר כי טעם (י' אמר כא,ב) **והכהן** - תרסא בתפקיד שיעור שמן יתר של **אשר יצק על-ראשו** ו **שמן המשחה** - ושיעור זה צריך להיות מעל כזית כי אחרת אין אפשרות לכהן גדול או למלך לסוך משמן המשחה שבראשם למקום אחר בגופן אשר נדרש ב-**(י' קד' כז)** **ואיש אשר יקח את-אחיתו פי' [תפארת ישראל - יכן מסכת כריתות פרק א כג]]** והסך בשמן המשחה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג ... וכסוך זר ממנו **בזית**, או אפילו מלך וכוה"ג שסכו מהשמן שבראשם במקום אחר בגופן **בזית**, חייב כרת (רמב"ם שם ה"י): **[בבלי יומא יח,א]** גמ' בשלמא שמא שחכ ... והתניא (ויקרא אמר כא,י) **והכהן הגדול מאחיו** - תלישא-קטנה - בתפקיד בעל בחינה נעלה, ענותן (כדוגמת אז ישיר משה ת"ק)) בתפקיד שיעור לבית דין של שבעים ואחד לדון כ"ג, **קדמא ואולא** בתפקיד מלמד, שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר. אחרים אומרים: מנין (למדים) שאם אין לו (עושר משלו) והוא ראוי להיות כהן גדול (מצד הצטיינותו בשאר המעלות) שאחיו הכהנים מגדלין אותו (בעושר משלהם) תלמוד לומר **והכהן הגדול מאחיו** - תלישא-קטנה קדמא ואולא (שאם יש צורך) גדלהו משל אחיו (מנכסי אחיו הכהנים)

ב"ה טוב טעם ודעת ודעתו (טבור ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – 4; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

[תורה שלמה קב] ע"פ נתחומא – הכהן הגדול ממיכאל השר הגדול, [קג] הגדול ממשו רבינו [קד] **ע"פ סנהדרין ב,א טז,א** נידון רק בבית דין של שבעים ואחד וכן בפיה"מ לרמב"ם [קט] **ע"פ נתחומא והפכה הגדול מאחיו אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו ו שָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** נותנין שמן המשחה באמצע, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג **אֶשֶׁר-יוצק – מרכא = מאריך** (ואחריו מונח פסק מהפך פשטא) בתפקיד מאריך כאן מתאר, והשמן רץ מעצמו ונצוק על ראשו של כ"ג

[תו"ש קיא] ע"פ הוריות יב,ב תניא דברים שבין כ"ג וכהן הדיוט ... פר הבא על כל המצות ופר יוה"כ ועשירית האיפה. לא פורע ולא פורם ... אינו מטמא לקרובים ... וכולן נוהגים במרובה בגדים ... וכולן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה' דברים האמורים בפרשה. לא פורע ולא פורם ואין מטמא לקרובים ומוזהר על התולדה ואסור באלמנה ... מה"מ דת"ר **והפכה הגדול מאחיו** זה כ"ג, **אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו ו שָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** זה משוח מלחמה, **ומלא את-ידו ללבש את-הבגדים** זה מרובה בגדים, ועל כולם הוא אומר **את-ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם: [יא] ועל כל-נפשית מת לא יבא** (ראה וי' אמר כא,יא) **אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו ו** – מונח מונח פסק **שָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** – מהפך פשטא, כעין מידה כתוב סדור שנחלק * קריאה אחת ללא פסק **אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו שָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** משמעה כהן משוח בשמן המשחה וזה יכול להיות כהן גדול וגם כהן משוח מלחמה * קריאה אחת עם פסק **אֶשֶׁר-יוצק על-ראשו ו** – מונח מונח פסק **שָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** משמעה כהן משוח מלחמה שהוא גדול מאחיו לנסיבות מסוימות. או כהן גדול אשר נפסל והעבירוהו מתפקידו כגון כי נטמא, כי נפל בו מום **על-ראשו ו שָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** – מונח מרמז לאופן משיחת כ"ג וכן כלי הקדש באות כ היוונית **על-ראשו ו שָׁמֵן הַמִּשְׁחָה** – מונח פסק לפני תבנית מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מונח כזה מרמז על כעין שתי סדרות של תבנית מהפך פשטא מונח זקף-קטן, (א) משיחת כ"ג שהוא גם **ומלא את-ידו ללבש את-הבגדים** מרובה בגדים (ב) משיחת כהן משוח מלחמה כאשר טעם פסק מעיד שהוא לא מרובה בגדים

ויקרא אמר כא,יא: ועל כל-נפשית מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא: רש"י ועל כל-נפשית מת, באהל המת נפשית מת, [נזיר לח] להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל: לאביו ולאמו לא יטמא, [סנהדרין ד', ת"כ] לא בא אלא להתיר לו מת מצוה: [רמב"ן ו', כא] את-ראשו לא יפרע וגו' ועל כל-נפשית מת. נמשך לפניו עם "נפשות מת", יאמר שלא יפרע ולא יפרום על כל נפשות מת, ולא יבא עליו: **טטוד"ל** – אפשר שפירושו ה-**[רמב"ן ו']** "נמשך לפניו עם נפשות מת" משמעו ש- **את-ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם:** הוא גם לימוד אלפניו אל שלפני האתנח ב-(כא,י), כי כ"ג חייב בהופעה נאה בכל עת, וגם לימוד לאחריו (בלשון ה-**[רמב"ן ו']** "נמשך לפניו"), וגם לאחריו לפסוק י"א שאפילו על אביו ועל אמו לא ינהג באבלות גלויה כאשר האבלים.

תבנית הטעמים של **(כא) את-ראשו לא יפרע** – (אתנח) פשטא מונח זקף-קטן אכן עשויה להיות לימוד אלפניו כאשר היא התיאור ואחריו תבוא ההלכה, אבל כאן היא גופא ההלכה ואחריו עוד הלכה **ובגדיו לא יפרם**. וכבר מצאנו מקומות אחדים בהם יש שתי הלכות ואז נראה שהלימוד היה גם כן אלפניו ולאחריו. אלפניו שלא רק **לאביו ולאמו לא יטמא** אלא אף לא ינהג בהלכות אבלות. **בעה"ט ועל כל-נפשית מת**, כל הפסוק האותיות של סופי תיבות כפולות; **רמז לרביעית דם הבא משני מתים שמטמא: חזקוני ועל כל-נפשית מת לא יבא** אזהרה לכהן גדול שלא יכנס באהל המת ואין לי אלא כה"ג שהוזהר בלא יבא מניין לרבות כהן הדיוט אלא גמר ג"ש **לא יטמא בכ"ה מלא יטמא בכ"ג** מה לא יטמא האמור בכ"ג מוזהר אף בלא יבא, אף לא יטמא האמור בכ"ה מוזהר נמי אף בלא יבא. ת"כ: **לאביו ולאמו לא יטמא** לא בא הכתוב אלא להתיר לו מת מצוה. כאן אין צריך לומר לבנו ולבתו לאחיו ולאחותו, שכשאינו מטמא לאביו ולאמו כ"ש שאינו מטמא לשאר קרובים:

ראב"ע ... וטעם לאביו ולאמו, שהיא מצוה עליו לכבדם בחייהם ובמותם ואף כי לאחיו ולבנו: מנחת שי ועל כל נפשית מת. חסר וא"ו על פי המסורת והכי איתא בגמ' פ"ק דסנהדרין תניא ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא משני מתים שהוא מטמא באהל שנא' ועל כל נפשית מת לא יבא שתי נפשות ושעור א' ורבנן נפשית כתיב ע"כ. ועיין קרבן אהרן דף רכ"ז וזילקוט ופסיקתא דר' טוביהו ולקח טוב ופ' ב' דאהלות משנה ב'. וגו' **ועל – תביר – מחלק ב- לא יבא – לשייך ל- כל-נפשית מת** ואז לא יבא, וללא שייך וממועט מ"לא יבא" היינו שחייב לבוא. בהמשך יתברר מה שייך ומה לא שייך.

על – במובן ויבוא מלמעלה (ולא במובן סמוך) היינו שמאהיל (זהו אהל) או שיבוא אל אהל (בית) שאז תקרת הבית מעליו. האהלה או הבית מכילים "כל-נפשית מת". הקרא קובע שבאופן כללי כהן גדול "לא יבא" לידי האהלה או כניסה לבית כזה. נוכיח על-פי תבנית הטעמים שממעט מאיסור מצב של האהלה על או כניסה לבית שבו מת מצווה, כלומר מתיר במת מצווה. **כל-נפשית מת** – מרכא טפחא – יתור לרבות, (א)מצד התוכן, כללות המתים; (ב) מצד היתור לרבות, להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל (רבנן כתיב נפשית בלשון יחיד); ג) תניא ר' עקיבא אומר מנין לרביעית דם הבא משני מתים (קרי נפשות בלשון רבים) **לא יבא** – מונח אתנח, ההלכה (א)שלא יבוא באהל (יאהיל) או בבית ששם המת או רביעית דם ממת אחד או משניים (ב) שלא יגע במת או ברביעית דם מת (או מתים) **לאביו ולאמו** – מרכא טפחא אחרי אתנח, יתור לרבות משהו ושייך למידה דבר המלמד על חבירו הכתוב לפניו.

שלב א' נברר מהו הדבר המלמד. דבר זה הוא כללות בני משפחתו שחייב בכבודם ואפילו הכי **לא יטמא:** - מרכא סוף-פסוק – ממעט מכבודם וההלכה לאביו ולאמו לא יטמא אף כי לבני משפחתו שאינו חייב בכבודם (ע"פ **ראב"ע**). **שלב ב' נברר** מה בא ללמד על חבירו הכתוב לפניו. **לא יבא** מחולק לשייך **ועל כל-נפשית מת** שאז לא יבא, וללא שייך שאז יבא. מהו המצב שבו כ"ג יבא על נפשות מת? כאן הסיפא של הפסוק **לאביו ולאמו** – מרכא טפחא הוא יתור לרבות. הרי כאשר אביו או אמו מתים הם בכלל "כל-נפשות מת" אם כן היתור לרבות בא לומר שיצא מן הכלל לא ללמד על עצמו אלא ללמד על הכלל או דבר אחר והמסקנה שנטמא במת מצווה. **[חזקוני]** פירש כי בגזירה שיה לומד מכהן גדול לכהן הדיוט שלא יבוא לאהל ולא יטמא בנגיעה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; מצות ההשערה: אתנה, סלקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביר – מונח – רבי: מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בר"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.2 יוקרא אמר כא,א

יוקרא אמר כב,א - ב: [א] וינדבר ה' אל משה לאמר:

(טבל) [ב] דבר אל אהרן ואל בניו ויגורו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני ה':

יוקרא אמר כב,ט: (תרומה מיתה בידי שמים) ושקרו את-משמרתו ולא-ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללוהו אני ה' מקדשים:

יוקרא אמר כב,טו: (תרומה) ולא יחללו את-קדשי בני ישראל את אשר-גרימו לה':

יוקרא קדשים יט,ח: (נותר בכרת) ואכליו עוננו ישא פי-את-קדש ה' חלל ונכרתה הגפש ההוא מעמיה:

בבלי סנהדרין פג,א האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר כב,ב) ולא יחללו את-שם קדשי

(באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) [וי' אמר כב,טו: את] אשר-גרימו לה' - בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) חילול (טבל שב-כב,ב) אל חילול מתרומה (שבו עוסק כב,טו). מה להלן

(בתרומה כב,טו) במיתה - אף כאן (בטבל כב,ב) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) חילול (טבל שב-כב,ב) מ- חילול מנותר (רש"י

(וי' קד יט,ח) פי-את-קדש ה' חלל, מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - מסתברא, מתרומה הוה ליה למילף, שכן:

תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. -

הנך נפישן. רבינא אמר (טעם אחר): חילול דרבים (בלשון רבים בטבל - וי' אמר כב,ב) ולא יחללו מחילול דרבים (בלשון רבים בתרומה

(וי' אמר כב,טו) ולא יחללו עדיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן (שעונשו מיתה בידי שמים)? דאמר שמואל: מניין לכהן טמא

שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב (וי' אמר כב,טו) ושקרו את-משמרתו ולא-ישאו עליו חטא וגו'

(טט) ומתו בו כי יחללוהו. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה

טמאה לא נענש במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) -

וי' אמר כב,טו) ומתו בו כי יחללוהו (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), (פג,ג) פרט לזו שמחוללת ועומדת

(התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).

(וי' אמר כב,טו) כי יחללוהו - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה

טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

יוקרא אמר כב,ג:

אמר אליהם לדתיתכם כל איש אשר יקרב מקל זרעכם אל הקדשים אשר יקדשו בני ישראל לה' וטמאתו עליו

ונכרתה הגפש ההוא מלפני אני ה':

[בבלי סנהדרין פג,א] האוכל את הטבל מנלן ... מניין ... שהוא במיתה (בידי שמים)? ... דאמר שמואל משום רבי אליעזר: ... (למי

הטבל דומה יותר לתרומה או לנותר?) מסתברא. (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר

קדשים) מתרומה הוה ליה למילף, שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פיגול, ונותר

[רש"י מסכת סנהדרין פג,א] (טבל דומה לתרומה בסיבות הבאות) תרומה חוצה לארץ וכו' - סימן הוא, זה תרומה וזה תרומה מעורבת בו

ואין נוהגין בחוצה לארץ, אבל נותר נוהג במדבר ובשעת היתר הבמות בכל מקום, ויש היתר לאיסורו, - זה יש היתר לאיסורו בהפרשה

וזה יש היתר לאיסורו דטביל ומותר בתרומה, אבל נותר אין היתר לאיסורו, זה נאמר בו חלול בלשון רבים ולא יחללוהו זה בלשון רבים

כי יחללוהו, אבל נותר לשון יחיד קדש ה' חלל. פגול ונותר - אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה אלא בקדשים.

שכן פסול אוכלין - נותר וטבל שניהם פסול המאכל, אבל תרומה פסול הגוף הוא, דכי יחללוהו בטומאת הגוף כתיב, טבל ונותר אין

להם טהרה במקוה, אבל טמא בתרומה יש לו טהרה במקוה. שנאמר ושמרו את משמרתו וגו' - לכהנים טמאים דבר הכתוב, בפרשת

אמור: איש איש מזרע אהרן.

השוואת לדרתיתכם בין שני מקראות

(וי' אמר כב,ג) אמר אליהם - מונח רביע לדרתיתכם - קדמא ואולא במלה אחת, (א) כעין שוויון הענין משווה אבות העומדים

בסיני ובנים שהיה בא"י למצווה זאת של אוהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל. וממנה לומד לכל המצוות שלא נאמר בהן

לאבות או לבנים שהם לכל הדורות [בבלי בבא בתרא קא,א] ראה (במ' מס' לו,ו) התשע"ז וגם בפסוק (כב,ה)

(ב) כעין כלל ראה [בבלי מעילה פ"ב, יב,ג] המשווה בכל הקדשים הכתוב מדבר לחייב חטאת או כרת בענין של שתי ידיעות

בתחילה וסוף והעלם באמצע. ידיעת הטומאה וידיעת הקודש ו/או המקדש.

לעומת (וי' אמר כג,ד) תקת עולם - מהפך פשטא לדרתיתכם - מונח זקר-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ריבה כל הדורות

למצוות חדש בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.

[ספרא פרשת ד]. אמר אליהם. אלו העומדים לפני בהר סיני לדרתיתכם שינהג הדבר לדורות. אם נאמר לאבות למה נאמר לבנים,

ואם נאמר לבנים למה נאמר לאבות. לפי שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה שאין באבות. באבות מהו אומר (במדבר מטות

מסעי לז ח) וכל בת יורשת נחלה וגו' ... הרבה מצוות בבנים מה שאין באבות. הא לפי מה שיש באבות מה שאין בבנים, ובבנים מה

שאינן באבות, צ"ל באבות וצ"ל בבנים.

(וי' אמר כב,ג) אמר אליהם - מונח רביע, או אשר-יקרב מקל זרעכם - מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, ע"פ [רש"י מסכת סנהדרין

פג,א] מסתברא. (בשבעה דברים הטבל דומה לתרומה וזה יותר מהארבעה דברים שבו הטבל דומה לנותר מבשר קדשים) מתרומה הוה ליה למילף,

שכן: תרומה, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פיגול, ונותר

ראה אתנה, מונח רביע,

[תו"כ כב,ה] משוה שלמים לכל הקדשים אשר בני ישראל מקדישים לה' כולל עופות ומנחות ולבונה וקטורת שאינן זבחים, ולא החייב

בפיגול חייב בטומאה, ויהיה חייב משעה שיש לו מתירין.

להלן השוואת נכרתה - גרשיים בין פסוקים בספר שמות לענין חמץ ופסוק טומאת קדשי ישראל ע"י כהנים.

1. שמות בא יב,טו: שבעת ימים מצות האכלו אף ביום הראשון תשבתו שאר מבתיתכם

כיון כל-אכל חמץ ונכרתה הגפש ההוא מישראל מיום הראשון עד-יום השבעי:

2. שמות בא יב,יט: שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיתכם

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר ל) כי במצוותך האמיתי – הלהים ק"ט, שם: המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **מצות ההשערת**: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.

כיון כל-אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ:
3. ויקרא אמר כב,ג: אָמַר אֱלֹהִים לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכֶּל-זַרְעֵכֶם אֶל-הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לָהֶּן וְשִׁמְאָתוֹ עֲלָיו וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה';
4. דברים ראה טז,ג: לֹא-תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים הֹאכַל-עָלָיו מִצֹּאת לֶחֶם עִנִּי כִּי בַחֲפוּזֵן יָצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת-יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ;
5. איכה א,ג: גִּלְתָּה יְהוּדָה מֵעִנִּי וּמְרַב עֲבֹדָה הִיא יִשְׁבֶּה בְנוֹתָי לֹא מִצָּאָה מִנּוּחַ כָּל-רִדְפֶיהָ הַשִּׁינִיָּה בֵּין הַמְצַרִּים: [ר' יעקב לויפר, המודיע ח' טבת התש"ע, רמזים בטעמים]. בשם [דבר טוב, הרב בעריש ראזנבערג הל"ו, אמר ע' קמ"ו] מובא פירוש רבי יהושע האדמו"ר מבעלזא זצ"ל ל- (שמ' בא יב,טו, יט) **וְנִכְרְתָהּ** – גרשיים. א' [מדרש איכה רבה א כח]: לכך נאמר (איכה א,ג) **גִּלְתָּה יְהוּדָה מֵעִנִּי** על שאכלו חמץ בפסח, כמה דאת אמר (דב' ראה א,טו) **לֹא תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים הֹאכַל-עָלָיו מִצֹּאת לֶחֶם עִנִּי**, הרי שגלות מכפרת על עוון אכילת חמץ. ב' **וְנִכְרְתָהּ** – גרשיים, רמז כי התיקון על כרת אכילת חמץ הוא "גרשיים" להתגרש ממקומו ולגלות למקום אחר.
 לעומת (וי' אמר כב,ג) **וְנִכְרְתָהּ** – גרשיים כפרש"י עה"ת יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתישב במקום אחר? תלמוד לומר (כב,ג) **אֲנִי ה'**, בכל מקום אני. כרת זה אינו נפדה בגלות.

טו: מלת **ונכרתה** – בתנ"ך 18 מופעים, 16 מהם בתורה, 3 בטעם גרשיים, רוב האחרים בתנ"ך בתביר. (שמ' בא יב,טו) **וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא זקף-קטן, (שמ' בא יב,יט) **וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֵת יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא מונח זקף-קטן, בין תפקידי תבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר כענינו, יצא להקל ולא להחמיר, כלימוד [איכה רבה א כח], וכפירוש רבי יהושע מבעלזא זצ"ל, שגלות פודה מכרת על אכילת כרת.
 (וי' אמר כב,ג) **וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה'**: – גרשיים דרגא תביר – כעין יצא מענינו לדון בענין אחר שלא כענינו, יצא להקל ולהחמיר, הלהחמיר כפרש"י שבכרת זה אינו נפדה בגלות. הלהקל שכל זמן שלא קרבו מתירי קדשי ישראל אין טמא מתחייב כרת על אכילת קדשי ישראל, ונלמד כן:
 (וי' אמר כב,ג) **כָּל-אִישׁ** – מונח לגרמיה (מונח פסק) **אֲשֶׁר-יִקְרַב** – מונח, [רש"י] ... ולמדוה רבותינו מגזירה שוה. **כָּל-אִישׁ** – מונח פסק **אֲשֶׁר-יִקְרַב** – מונח [רש"י] ... וכי יש נוגע חייב? אם כן מה תלמוד לומר **יִקְרַב**, משיכשר ליקרב, שאין חייבים עליו משום טומאה, אלא אם כן קרבו מתירי.

- טט - קריאה ללא פסק **כָּל-אִישׁ** - מונח **אֲשֶׁר-יִקְרַב** - מונח, משמעו משיכשר הקרבן ליקרב, חייבים על אכילה משום טומאה, כי כבר קרבו מתירי של הקרבן.
- טט - קריאה עם פסק **כָּל-אִישׁ** – מונח פסק (כאן בתפקיד מונח לגרמיה) **אֲשֶׁר-יִקְרַב** - מונח, משמעו קרבן שלא הכשר ליקרב, כי עדיין לא קרבו מתירי, לכן הם מפסיקים וטמא לא מתחייב כרת על אכילה בטומאה של קדשי ישראל.
 (וי' אמר כב,ג) **כָּל-אִישׁ** - מקף כבורר בין מצב שהיה לאיש (כהן) שתי ידיעות קודם למעשה העבירה (א) שהוא טמא ו-ב) שזה קודש או שזה מקדש ואח"כ העלם וחזרת הידיעה בסוף, ובין מצב שהיה חסר אחת או שתי הידיעות קודם למעשה. ההסבר ע"פ [רמב"ם שגגות פ"א,ה"ה] ל-[בבלי מעילה פ"ב, יב],
 (וי' אמר כב,ג) **אֲשֶׁר-יִקְרַב** – מקף כבורר בין משמע נגיעה ובין משמע אכילה
 (וי' אמר כב,ג) **מִכֶּל-זַרְעֵכֶם** – מקף כבורר בין? ובין?

ויקרא אמר כב,ד:
אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צְרוּעַ אֹזֵב בְּקְדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהַר וְהִנֵּנֶּה בְּכָל-טְמֵא נֶפֶשׁ אֹזֵב אֲשֶׁר-תִּצָּא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת-זָרַע:
בבלי חגיגה ד,ב הערל והטמא פטורין מן הראייה ... אלא ערל מנלן? הא מני רבי עקיבא היא דמרבי לערל כטמא דתניא ר"ע אומר (ויקרא אמר כב,ד) **אִישׁ אִישׁ** לרבות את הערל

רש"י ערל ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וגו'; **לרבות את הערל**. שהוא כטמא שלא יאכל תרומה אם כהן הוא:
תורה תמימה ויקרא כב,ד **אִישׁ אִישׁ** - לרבות את הערל שאסור בתרומה^(א) [יבמות ע' א'];
תורה תמימה הערה יג כלומר ערל ישראל, והוא כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה, ולכן לא נמול הוא, והוי דינו לתרומה כמו טמא, אבל ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים, וזו דרשת ר' עקיבא בגמ', ור' אליעזר יליף זה בגז"ש מתושב ושכיר כפי שיבא לקמן בפסוק י'. ורמב"ם בפ"ו ה"י מתרומות הביא בענין זה הדרשה דר"א, ולא ידעתי למה, וגו'
[תורה תמימה] אִישׁ אִישׁ - אין לי אלא איש, אשה מניין ת"ל (פ' ג') מכל זרעכם^(ב) [תו"כ]:
מִזֶּרַע אַהֲרֹן - אין לי אלא זרע אהרן, אהרן עצמו מניין, ת"ל והוא צרוע או זב^(ג) [תו"כ]:
אִישׁ - מונח, כעין מלמד שתבנית הטעמים שאחריו מלמדת בתפקידה יותר מפעם אחת.
אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן - גרשיים מונח רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, האפשרויות הן: (א) לענין הכהן הערל שלא יאכל תרומה כטמא. (ב) **ערל עובד כוכבים מותר ליגע בקדשים** (תרומה)
מִזֶּרַע אַהֲרֹן – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, למשל מספר בני אהרן האסורים בקדשים (כאן במובן תרומה בלבד): טמא, ערל, טבול יום, בת כהן שלא נישאה, בת כהן שנישאה שלא לכהן ונתאלמנה או נתגרשה וזרע אין לה, אשת כהן, כהן גדול
וְהוּא צְרוּעַ אֹזֵב - מהפך פשטא זקף-קטן, **בְּקְדָשִׁים לֹא יֹאכַל** - פשטא מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק לאתנח) עשוי לרמז לבנין אב או היקש. מי שיודע שיציע פתרון.
וְהִנֵּנֶּה בְּכָל-טְמֵא נֶפֶשׁ - פשטא זקף-קטן **אֹזֵב אִישׁ** - מונח זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן בין אתנח לסלוק) עשוי לרמז לבנין אב או היקש המלמד כי **וְהִנֵּנֶּה בְּכָל-טְמֵא נֶפֶשׁ** - מלמד שאין טמא נפש אלא במגע^(ד) [תו"כ]:
 וזאת טומאה קלה לעומת הנלמד מפסוקים אחרים שנבילה ומת מטמאין גם במשא – היינו גם בגדים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; זרעא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקהא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרעא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפקא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרעא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, I; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 ויקרא אמר כא,א

ויקרא אמר כב,ד - ה: בדרך מוסר

והו איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב בפקדשים לא יאכל עד אשר יטהר והנני בכל טמא נפש או איש אשר-תצא ממנו שכבת-זרע:

והו או איש אשר ינע בכל-שרץ אשר יטמא-לו

או באדם אשר יטמא-לו לכל טמאתו:

בבלי עירובין צו יבלת באצילי דיו

אציל - מקום חיבור היד לגוויה, תחילת השתלשלות שבסופה עולם מעשה בחמש אצבעות (חמש גבורות)

בבלי עירובין קד מומי כהנים

ויקרא אמר כב,ד - ה: היא קבוצה של פסוקים שהן כעין כלל הצריך לפרט, או כלל ופרט המגדירים ומפרטים מומי כהנים קבועים וחולפים, הפוסלים לעבודת המקדש. סיפא פסוק (כ.ב), או באדם אשר יטמא-לו לכל טמאתו נראה כחוזר וכולל. מה מרבה הכלל בתרא?

אפשר שהתשובה ניתנת ב-בבלי פסחים ג,ב "לא תימא שמץ פסול אלא שחץ פסול" - ע"פ רש"י - כיון שלא הייתה לשונו נקיה חקר ומצאו שהוא גס רוח ובעל גאווה שאינו מודה בכל העבודות שעל כהן לעשות, טט - היינו בעל מום נסתר כאן מום רוחני ואמוני בגון שאינו בעל מידות של ענוה והתבטלות לה', לא מאמין בכל צווי התורה כפי שהורו חז"ל

ויקרא אמר כב,ג:

ובת-כהן פי תהיה אלמנה ונרושה וזרע אין לה ושכה אל-בית אביה פנעוניה מלחם אביה האכל וכל-זר לא-יאכל בו:

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

היתה נשואה לישראל ומת בעלה - בו ביום⁴⁸ - טובלת ואוכלת בתרומה (של בית אביה הכהן) לערב, עד ארבעים יום, שהוא זמן יצירת הולד, שאפילו אם היא מעוברת, עד ארבעים יום אינו אלא מים בעלמא ולא עובר⁴⁹, אבל אחר ארבעים יום לא תאכל, ... הוכר עוברת, היא מקולקלת למפרע עד ארבעים יום⁵¹, שאם אכלה תרומה אחר ארבעים יום עד שהוכר עוברת משתלמת קרן וחומש כדין זר שאכל תרומה בשוגג⁵².

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

47. יבמות ס ב; רמב"ם מעה"ק פ"ח ה"ג. 48. רש"י. 49. גמ' שם ורש"י; רמב"ם שם. וע"ע יולדת. 50. גמ' שם ורש"י ותוס'. 51. גמ' שם; רמב"ם שם. 52. רש"י, ועי' דרך מצותיך להמל"מ ח"ג שתמה שהרי בת כהן שנישאת לישראל אינה משלמת את החומש, עי' לעיל מתרומות פ"ז מ"ג. ועי' רש"י יבמות סח ב ומרה"פ לירושלמי יבמות פ"ז ה"ד.

ובת-כהן - תלישא-קטנה, ענין של שיעור של ארבעים יום שהוא זמן יצירת הולד, אפשר כי כאן המקור לקביעה זאת לכל התורה.

ובת-כהן - תלישא-קטנה רמז לשיעור זמן הנמצא במלה פנעוניה כפירש בעה"ט מלא וי"ו לומר שאין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים בלבד (בבלי כתובות לט,א)

וזרע אין לה - זרעא מונח סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין, ללמד אם קיים זרע זרעה בין כשר בין פסול (נכדים וכו') עושה לה מחיצה מלחם אביה ולא תאכל עוד ממנו,

אבל בשני מצבים הבאים שאפשר מרומזים בטעם זקא-קטן במלת פנעוניה יחול עליה הקלה המרומזת בתבנית הטעמים של וְשָׂכָה אֶל-בֵּית אָבִיהָ - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, (א) היה לה זרע או זרע זרעה ומת (ב) אין לה זרע אבל קיים זרע זרעה (נכדים וכו') משפחה ונכרית שאינו נקרא זרע ולכן אוכלת מלחם אביה (גם בבבלי יבמות סח ב טא א)

מלחם אביה האכל ע"פ ת"כ והתורה והמצוה ממלת מלחם יש ללמוד שלא כל לחם אביה היא תאכל. אפשר כי ובת-כהן - תלישא-קטנה, גם בתפקיד הודעה על כעין מחיצה בלחם אביה כי אוכלת רק מתנות כהונה בגבולין (תרומה, זרוע לחיים וקובה) ולא שוק וחזה התנופה ושאר קדשים שהוא זוכה בהם משולחן גבוה;

אנציקלופדיה תלמודית כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

בת כהן שנישאת לישראל ונתאלמנה או נתגרשה ואין לה זרע ממנו, אף על פי שחוזרת לתרומת בית אביה, אינה חוזרת לאכילת חזה ושוק⁵³, שנאמר: ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל⁵⁴, במורם מן הקדשים לא תאכל⁵⁵, או שנאמר: ובת כהן וגו' ושהב אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל⁵⁶, הא אינו מדבר אלא בקדשי הגבול⁵⁷, אם מפני ש"מלחם" משמעו ולא כל לחם, פרט לחזה ושוק, שלחם משמע כל מאכל⁵⁸, חוזרת היא לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק⁵⁹ או שמלחם אביה תאכל משמע לחם הקנוי לאביה - והיינו תרומה, שקנויה לכהנים להיות שלהם⁶⁰ - פרט לחזה ושוק, שמשולחן גבוה הוא זוכה⁶¹, או: מלחם וגו', לחם ולא בשר⁶², או שנאמר: ואת חזה (א"ת טור תשנ) התנופה ואת שוק התרומה תאכלו וגו' אתה ובניך ובנתיך אתך⁶³, בזמן שאתך⁶⁴. ולא חזה ושוק בלבד, אלא אף זרוע בשלה מאיל-נזיר* והלחמים שעמו ולחמי-תודה* ובכור⁶⁵, בכלל מורם מן הקדשים הם, ואסורים לה עולמית, אחר שנישאת לזר⁶⁶. בירושלמי יש חולקים וסוברים שאוכלת אף בחזה ושוק, ואמרו: מלחם אביה תאכל, לרבות חלות תודה ורקיקי נזיר⁶⁷.

אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ד, [בת כהן] טור תשנה

53. יבמות סח ב; רב בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח; רמב"ם תרומות פ"ו ה"ז. 54. ויקרא כב יב. 55. יבמות שם ופז א דרשת רבינא בר שילא, ועי' רש"י שם; רמב"ם שם. 56. שם ג. 57. תו"כ שם. 58. רש"י. 59. יבמות פז א, דרשת רבה בר אבואה; רמב"ם שם ה"ט; ועי' מנ"ח מצוה רפג שהרמב"ם כתב שתי הדרשות שמלחם ולא כל לחם אין איסור לאו, רק לאו הבא מכלל עשה, אלא שהוא מגלה על הכתוב בתרומת הקדשים לא תאכל שהוא אף בחזרת, וכן כל האמוראים הוצרכו לדרשות האחרות להוכיח על הכתוב בתרומת הקדשים וכו'. 60. רש"י. וע"ע מתנות כהונה. 61. יבמות שם דרשת רב פפא. 62. שם, דרשת רב ספרא. 63. ויקרא י ד. 64. שם, דרשת רבא. 65. ע"ע בכור בהמה טהורה שהוקש לחזה ושוק. 66. מנ"ח שם. 67. בירושלמי יבמות פ"ט ה"ח ר' שמעון בן יוחי ור' יוחנן. ועי' יפ"ע יבמות סח ב שר"ל שהמדובר בירושלמי הוא כשחוזרת בשביל בנה, ול"מ כן בירושלמי שהרי הביאו הפסוק מלחם אביה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער. מחיצה, עיררה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער. מחיצה, עיררה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים אחרים בתושבע"פ.

מְלַחֵם אֲבִיהַ תְּאֵבֵל – מְלַחֵם אֲבִיהַ – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות על תרומה, שקנויה לכהנים להיות שלהם⁶⁰ אף זרוע בשלה מאיל-נזיר* והלחמים שעמו ולחמי-תודה* ובכור⁶⁵, בכלל מורם מן הקדשים הם, ואסורים לה עולמית, אחר שנישאת לזר⁶⁶. **תְּאֵבֵל** – אתנה, מגביל את המאכלים שבת כהן השבה לבית אביה אוכלת, וזה מתאים עם הדרשה ממלת מְלַחֵם ולא כל לחם.

כִּי תִהְיֶה ... וְשָׂבָה אֶל-בֵּית אֲבִיהָ – קדמא ואולא ... גרשיים מהפך פשטא, אפשרות ללימוד בכעין קל וחומר עם דיו שאין הבא מן הדין (הלמד) עולה על הנידון (המלמד).

הפסוק **ויקרא אמר כב,יב: וכת-כהן כי תהיה לאיש זר הווא בתרומת הקדשים לא תאכל**: מנתק בת כהן מתרומה וקדשים של בית אביה הכהן. נאמר כי זה הפסוק המלמד.

מזה נלמד כי בת כהן שנשאה לכהן ומת זרוע אין לה, מתנתקת מתרומה וקדשים של בית אביה. נאמר כי זה הלמד. בא הפסוק **ויקרא אמר כב,יג: וכת-כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זרע אין לה ושבה אל-בית אביה פנעוניה מלחם אביה תאכל** ומחזירה לאכילה בבית אביה, אבל לפי ההצעה של קל וחומר עם הגבלת דיו, גם בת כהן שהייתה נשואה לכהן ומת, אפשר כי לא תחזור לאכול קדשים בבית אביה, רק תרומה.

ומה שהבאנו מ-**א"ת** בירושלמי יש חולקים וסוברים (שבת כהן שהייתה נשואה לזר) שאוכלת אף בחזה ושוק, ואמרו: מלחם אביה תאכל, לרבות חלות תודה וריקיקי נזיר⁶⁷. כתב בהערה 67. ירושלמי בימות פ"ט ה"ח ה' שמעון בן יוחי ור' יוחנן. ועי' יפ"ע יבמות סח ב שר"ל שהמדובר בירושלמי הוא כשחזרות בשביל בנה, ול"מ כן בירושלמי שהרי הביאו הפסוק מלחם אביה. והפסוק מלחם נדרש למעט קדשים. וכל מי שיכול להאיר הסוגיה מוזמן להציע פתרון.

מוסף רש"י [יא – יג] **ויליד ביתו וגו' וכת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' וכת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זרע אין לה**. "כל דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזירונו הכתוב לכללו בפירוש". כמו שאמר הכתוב וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו, ובתו בכלל לילד ביתו היתה בין פנויה בין נשואה, ויצא לידון בדבר חדש, שלאחר שנישאת לזר אינה אוכלת בתרומה, דכתיב (**ויקרא אמר כב,יג**) **וכת-כהן כי תהיה לאיש זר הווא בתרומת הקדשים לא תאכל**:

הואיל והוציאה הכתוב מן הכלל, אי אתה יכול להחזירה לכללה, אפילו היא אלמנה או גרושה, אם לא יחזרנה הכתוב לכללה בפירוש, דכתיב (**ויקרא אמר כב,יג**) **וכת-כהן כי תהיה אלמנה וגרושה זרע אין לה ושבה אל-בית אביה פנעוניה מלחם אביה תאכל** (רש"י על ברייתא דרבי ישמעאל)

וכת-כהן – תלישא-קטנה, **אור החיים** ואומרו **וכת-כהן כי תהיה אלמנה וגו'**, מדבר הכתוב בבחינת נשמה לנשמה, שאין מגיעה דביקות הרע כל עיקר, אלא שהיא בורחת והולכת לה כמו שאמרנו, והוא מה שנתן **טעם וכת-כהן** תלשא לומר כי בחינה זו מעולה ביותר ולזה אין זר אתה

ההשערה בעיון זה היא כי אחד מתפקידי טעם תלשא, הנקרא תלישא-גדולה במנהג אשכנזים, לרמז על דבר מובחר, ראש, מקור. אור החיים פירש **טעם וכת-כהן** תלשא לומר כי בחינה זו מעולה ביותר. בהנחה שלא הייתה לאור החיים גירסה שבה בת-כהן בתלישא-גדולה, אזי תלשא כשם כללי לתלישא-גדולה ותלישא-קטנה מרמזת על תפקיד בחינה מעולה, הדומה להשערה **דבר מובחר**. אפשר לומר כי בחינה נעלה היא כעין מחיצה לעצמה. (י' אייר התשס"ט) לא שיערתי כי גם תלישא-קטנה מרמזת לבחינה מעולה.

ויקרא אמר כב,טז – יט:

[טז] **והשיאו אותם עין אשמה באכלם את-קדשיהם כי אני ה' מקדשם: פ**
[יז] **ונידבר ה' אל-משה לאמר: [יח] דבר אל-אהרן ואל-בני ישראל ואמרתי אליהם איש איש מבית ישראל ומן-הגוי בישראל אשר יקריב קרבנו לכל-גדריהם ולכל-גדבותם אשר-יקריבו ה' לעלה:**
[יט] **לרצונכם תמים זכר בפקר בכשבים ובעזים:**
ויקרא אמר כב יז:

ונידבר ה' אל-משה לאמר: - מרכא טפחא מרכא סלוק

לימד על כל הפרשה כולה שיהא בלא תעשה ... לאו אמור. שיש לומר לישראל שיש כאן גם מצוות לא תעשה בדבר זה. ומכל מקום למדנו לענייננו שלשיטת רבי יהודה לאו הבא מכלל עשה נידון כלאו.

טט - היות **פסוק טז** מסתיים ב"כי אני ה' מקדשם" וכמעט בסוף הענין ב-**פסוק לב** מסיים "אני ה' מקדישכם" בשני הפסוקים **אני ה'** - בחיבור מרכא טפחא

אמנם **פסוק טז** מסיים פרשה פתוחה אך כיון ש-**פסוק יז** פותח במרכא טפחא אפשר שמרמז להקיש שבגלל הקדושה והחביבות של ישראל לפני ה' יהיה בפרשה זאת משמעות "לאמר" לאו אמור - זהירות יתרה, שלשיטת רבי יהודה לאו הבא מכלל עשה נידון כלאו.

ויקרא אמר כב,יט: לרצונכם תמים זכר בפקר בכשבים ובעזים:

רש"י (יט) **לרצונכם** - הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני, שיהא לכם לרצון; 'אפיימנט' בלעז. ואיזהו הראוי לרצון? **תמים זכר בכקר בכשבים ובעזים** - אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות, ואינו נפסל במום אלא בחסרון אבר (ראה תו"כ אמור פרשתא ז,ב). **לרצונכם** - (סלוק) אתנה ללא טפחא, מגביל ללא שנוי כלשהו, היינו ע"פ רש"י שלימות הראוי לרצות, הראוי לרצון.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבוע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.4 ויקרא אמר כא,א (התשע"ד)

ויקרא אמר כא,ב:

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יִחַלְלֵל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי
כִּי יָנַר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִי אֲנִי ה' :

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן **וְלֹא יִחַלְלֵל** - מונח זקא-קטן **אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהֵי** – טפחא מונח אתנה

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא – פשטא מונח זקא-קטן – אם פשטא על פועל ואחריו שני שמות עצם או סמיכות – הלימוד על שני ענינים. כאן פשטא על שם עצם טעם מונח על מלת שלילה וזקא-קטן על פועל ורבו זוגות הלימודים:

- (א) כ"ג אינו הולך אחר המטה (לא תעשה), מקריב אונן (העבודה מותרת לו אך לא חובה ואם יניחנה מרצון עובר בלאו)
- (ב) **ראב"ע**: **אחר המת** (לא יצא) והוא הנכון גם כן יתכן שלא יצא מן המקדש כי אם לדבר מצוה
- (ג) ועוד מצינו שנחלקו רבותינו בפרק שני של מסכת זבחים (טז). ואמרו, אונן מנא לן דמחיל עבודה, דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, הא אחר שלא יצא חלל ורבי אלעאי אמר מהכא, הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם (**לעיל יט**)
- (ד) כהן גדול עבודתו כשירה ואילו כהן הדיוט עבודתו פסולה
- (ה) והסוגיא ששנויה בסנהדרין (יט), זקא-קטן, שאינו יוצא אחר המטה עמהם אלא הם נכסין והוא נגלה הם נגלין והוא נכסה דברי רבי מאיר, ורבי יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש כלל, וכו' (**ראה רמב"ן**), כל זה אסמכתא מדבריהם. וגו' וסמכו אותה לכתוב הזה כדרך האסמכתות בתלמוד.

טור"ל – לענ"ד יתכן והאסמכתות בנויות על תבנית הטעמים פשטא (על שם עצם) מונח (על מילת שלילה) זקא-קטן (על פועל)

וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא - פשטא מונח זקא-קטן **וְלֹא יִחַלְלֵל** - מונח זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש מכהן גדול באופן הפוך לכהן הדיוט.

הקש הפוך ראשון: **וּמִן-הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא** – פשטא מונח זקא-קטן, שני פשטים כפ' **רש"י** (טט א–) אינו הולך אחר המטה. (טט ב–) ועוד מכאן למדו רבותינו שכהן גדול מקריב אונן, וכן משמעו, אף אם מתו אביו ואמו, אינו צריך לצאת מן המקדש, אלא עובר עבודה. הקש הפוך שני: כפ' **רש"י** **וְלֹא יִחַלְלֵל אֶת מִקְדָּשׁ**, (טט א–) שאינו מחלל בכך את העבודה, שהתיר הכתוב, (טט ב–) הא כהן הדיוט שעבד אונן, חלל.

כִּי יָנַר - פזר תלישא-גדולה ללא קדמא או אולא אחריהם

ירושלמי סנה' פ"ב ה"א (וילנה ט ב) אמר ר' לעזר כהן גדול שחטא מלקין אותו, ואין מעבירין אותו מגדולתו. אמר ר' מא כתיב **"וי אמר כא,ב)** **כִּי יָנַר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִי אֲנִי ה'** כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן בקדושתו. **אור שמחה** כלומר, כשם שאצל הקב"ה לא שייך חילול כביכול, אף כה"ג הוא תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו. וקדריש ליה מ- **אֲנִי ה'** דמיותו, דהא כתיב בסוף הפרשה **"וי אמר כא,טו)** **אֲנִי ה' מְקַדְּשׁוֹ**. **"וי אמר כא,ב)** **כִּי יָנַר שָׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהֵי עֲלִי אֲנִי ה'** - (אתנה) פזר תלישא מונח דרגא תביר טפחא מרכא סלוק.

- **יָנַר** – תלשא - להודיע יחודיות כה"ג, ויחודיותו מתבררת בתבנית הפסק דיבור **שמן משחת אלהיו עלי** - מונח דרגא תביר טפחא. אפשר כעין שתי סדרות של דרגא תביר טפחא, היינו קבוצות פרטים מצטרפים, ומאופיינים ע"י **אני ה'** מרכא סלוק וזה שפירש אור שמחה כביכול מה אני בקדושת, אף אהרן ... תמיד בקדושתו ולא תשתנה קדושתו אף לאחר שחטא והלקו אותו.
- אפשר **כִּי** פזר ילמד למקום אחר, דווקא כה"ג מחזירין אותו לקדושתו דכתיב נזר שמן משחת אלקיו וגו' אבל נשיא שלקה דלית כתיב ביה אין מחזירין.
- אפשר **כִּי יָנַר** פזר תלשא ללא קדמא ואולא אחריהם, ילמד למקום אחר, למשיחת מלך ואינו כעין בנין אב כי לא דומה משיחת כהן גדול למשיחת מלך. **כִּי יָנַר** – כ"ג משיחתו בכעין אות **כִּי** יונית (האות X) ואילו משיחת מלך כמין **יָנַר** (WWWWW)

תפארת ישראל - יכין מסכת כריתות פרק א

כג) והסך בשמן המשחה. שנעשה רק פעם א' ע"י משה, ומושחין ממנו את הכה"ג בין גבות עיניו תמונת והוא כי יונית (ע"י מ"ש זבחים פ"י ס"י ל"ז), ולמלך מזרע דוד מושחין במצחו כמין נזר (ע"י רמב"ם פ"א מכלי מקדש ה"ט)

• **אן בדרך דרש** כעין נחת דרגא במלקות ומחזירין אותו

בבלי כריתות ה,ב, ת"ר: מושחין את המלכים כמין נזר, ואת הכהנים כמין כי. אמר רב מנשיה: כמין כי יוני. **רש"י כריתות כמו יָנַר** - סביב על ראשו. **כמין כִּי** - אות יונית ועשוי כזה /במקור מופיע במקום זה האות הלטינית איקס/ **רש"י מנחות ע"ב, כמין כִּי** - יוניי שבלשונו קורין לכ"ף שלהן כי שהיה נוטל מן השמן באצבעו כמין כי יוניי. **תוספות בבלי מנחות ע"ב, כמין כִּי** - צייר בקונט' כמין טי"ת ובפירושי חומש פ"י **גימל** ויש מפרשים כמין **נזר** או **כמין כִּי** ובערוך פירש דתניא בכריתות (דף ה:) המלכים מושחין כמין **נזר** והכהנים **כמין כִּי** יונית פירוש יצק שמן על ראש [אהרן] ויורד אילך ואילך כמין שני מרגליות וזהו צורתו.

ויקרא אמר כא,כא:

כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּו מוֹם מִזְרַע אֶהְרֵן הַפְּחֵן לֹא יֵגֵשׁ לְהִקְרִיב אֶת-אֲשֵׁי ה'
מוֹם בּוֹ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵי לֹא יֵגֵשׁ לְהִקְרִיב:
כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּו מוֹם - גרשיים מונח רביע, יצא מן הכלל ללמד על הכלל, אפשר כפרש"י לרבות שאר מומין.

ויקרא אמר כב,לב,לג:

[לב] וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת-שֵׁם קִדְּשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם:
[לג] הַמוֹצֵיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' פ
וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת-שֵׁם קִדְּשִׁי - מהפך פשטא מונח זקא-קטן **וְנִקְדַּשְׁתִּי** - קדמא זקא-קטן במלה אחת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: **תנ"ך**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישיב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

רש"י וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ לעבור על דברי מזידין. ממשמע שנאמר וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ, מה ת"ל וְנִקְדְּשֵׁתִי? מסור עצמך וקדש שמי, יכול ביחיד? ת"ל בתוך בני ישראל. וכשהוא מוסר את עצמו, ימסור עצמו על מנת למות, שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושיין לו נס וגו' וְלֹא תִחַלְלֶנּוּ אֶת-שֵׁם קִדְּשֵׁי - מהפך פשטא מונח זקא-קטן וְנִקְדְּשֵׁתִי - קדמא זקא-קטן במלה אחת, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב, הקש, כאשר מצוים הגויים לעבור על מצוה ממצוות ה' ברבים כדי לעבור על הדת (היינו שעת השמד) אז ימסור עצמו על קידוש השם ולא רק בע"ז, ש"ד וג"ע שזוה גם ביחיד וגם שלא בשעת השמד

רמב"ם יסודי התורה פ"ה ה"א

כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו שנאמר ולא תחללו את שם קדשי, כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות בהם, ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו.

ילקוט שמעוני תורה פרשת אמור רמז תרמג

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כתוב בפסוק ויבאו בני ישראל לשבור בתוך הבאים). מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה. והיכי עביד הכי והא אמר רבי יהודה המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו, לדבר מצוה שאני. והא מצוה הבאה בעבירה היא, מצוה דרבים שאני דכתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל, אין פורסין על שמע ואין עוברין לפני התיבה ואין נושאין כפיהן ואין קורין בתורה ואין מפטירין כנביא פחות מעשרה דאמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל כל דבר שבקדושה לא יאה פחות מעשרה, מאי משמע דתני רבינא אחוה דרבי חייה בר אבא קמיה דר' חייה בר אבא אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל וכתיב התם הבללו מתוך העדה הזאת מה להלן עשרה אף כאן עשרה, (ויקרא אמר כב לג) המוציא אתכם מארץ מצרים על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי. להיות לכם לאלהים על כרחכם. אני ה' אני נאמן לשלם שכר

ונקדשתי - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. **תורה שלמה** ע"פ **ירושלמי מגילה ... בבלי**

סנהדרין עד,ב, בבלי ברכות כא,ב מקור לכך שדבר שבקדושה לא יהיה בפחות מעשרה ללמוד מקדמונים מבני יעקב עשרה, מעדת מרגלים עשרה.

ונקדשתי - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. ה' הקדים להוציאם ממצרים על תנאי שאח"כ ימסרו עצמם לקדש שמו (ויקרא אמר כב,גל) **המוציא אתכם מארץ מצרים** על תנאי כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים, על מנת שתמסרו עצמכם לקדש שמי. להיות לכם לאלהים על כרחכם. אני ה': אני נאמן לשלם שכר **אני** - טפחא, כמשנה משמע, אתם עמי, אני עמכם, אתם נגדי, אני נגדכם.

ויקרא אמר כב,א - ב: [א] וינדבר ה' אל-משה לאמר:

(טבל) **[ב] דבר אל-אֶהְרֹן וְאֶל-בְּנָיו וְאֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִחַלְלֻ אֶת-שֵׁם קִדְּשֵׁי אֲשֶׁר תִּם מִקְדָּשִׁים לִי אֲנִי ה':**
ויקרא אמר כב,ט: (תרומה מיתה בידי שמים) **וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֹטֵא וּמָתוּ כֹּה כִּי יִחַלְלֶהוּ אֲנִי ה' מִקְדָּשִׁים:**
ויקרא אמר כב,טו: (תרומה) **וְלֹא יִחַלְלֻ אֶת-קִדְּשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶּן:**

ויקרא קדשים יט,ח: (נותר בכרת) **וְאֹכְלֵי עֹנֵן יִשָּׂא כִּי-אֶת-קִדְּשֵׁי ה' חָלַל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּיהָ:**

בבלי סנהדרין פג,א האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב (וי' אמר כב,ג) **וְלֹא יִחַלְלֻ אֶת-שֵׁם קִדְּשֵׁי** (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) **[וי' אמר כב,טו: אֶת] אֲשֶׁר-יָרִימוּ לָהֶן** - בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויליף (לומד בהשוואת ענין) **חילול** (טבל שב-כב,ב) אל **חילול** מתרומה (שבו עוסק כב,טו). מה להלן (בתרומה כב,טו)) במיתה - אף כאן (בטבל כב,ב)) במיתה. - ונילוף (מציעה הגמרא ללמוד) **חילול** (טבל שב-כב,ב) מ- **חילול** מנותר **(רש"י וי' קד' יט,ח)** **כִּי-אֶת-קִדְּשֵׁי ה' חָלַל**, מה להלן (בנותר) בכרת - אף כאן (בטבל) בכרת! - **מסתברא**, מתרומה הוה ליה למילף, **שכן:** **תרומה**, חוצה לארץ, הותרה, ברבים, פירות, פיגול, ונותר. - אדרבה: מנותר הוה ליה למילף, שכן, פסול אוכל, אין לו היתר במקוה. - **הנך נפישן**. רבינא אמר (טעם אחר): **חילול** דרבים (בלשון רבים בטבל - **וי' אמר כב,ג**) **וְלֹא יִחַלְלֻ** **מחילול** דרבים (בלשון רבים בתרומה **וי' אמר כב,טו**) **וְלֹא יִחַלְלֻ** עדיף. וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן (שעונשו מיתה בידי שמים)? דאמר שמואל: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים - דכתיב **(ויקרא אמר כב,ט)** **וְשִׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא-יִשְׂאוּ עָלָיו חֹטֵא** וגו' (טט) **וּמָתוּ כֹּה כִּי יִחַלְלֶהוּ**. טהורה - אין (כהן טמא האוכל תרומה טהורה עונשו מיתה בידי שמים), טמאה - לא (כהן טמא האוכל תרומה טמאה לא נענש במיתה בידי שמים). דאמר שמואל אמר רבי אליעזר: מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה - שנאמר (טט) **וי' אמר כב,ט)** **וּמָתוּ כֹּה כִּי יִחַלְלֶהוּ** (כהן טמא הגורם לחילול התרומה הטהורה, הוא במיתה בידי שמים), **(כב,ג)** פרט לזו שמחוללת ועומדת (התרומה שנטמאה שלא ע"י כהן טמא).

(ויקרא אמר כב,ט) כִּי יִחַלְלֶהוּ - מונח אתנה, רבוי והגבלה, הגביל מיתה בידי שמים על חילול תרומה טהורה בלבד, ריבה מחללי תרומה טהורה לכהנים ולא כהנים טמאים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטר ל"ה) כי במצבות האמנותי - הלהים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביר; מונח - רבוי; מהפך פשט - מרצא = מרצא; רבוי; דרנא - מרצא; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרצא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרצא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה; קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 יוקרא אמר כא,א (התשע"ה)

ויקרא אמר כא,א: ויאמר ה' אלי-משה אמר אלי-הכהנים בני אהרן ואמרת אלם לגפש לא-ישמא בעמיו:

(ב) פי אסלשארו הקרב אליו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו:

(ג) ולאחנתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא-היתה לאיש לה ישמא:

(וי' אמר כא,ב) פי אסלשארו - יתיב זקף-קטן, יתיב בתפקיד דווקא כך, זקף-קטן מרמז לשני לימודים

(לימוד א) לאיזה גוף של מת מקרובים הכהן יטמא

(לימוד ב) שארו [רש"י] כמו ב-בבלי יבמות כב,ב] זו אשתו.

(לימוד א) פי אסלשארו - (בעזרת ר' אליהו שגב) במידה גורעין ומוסיפין נשנה מיקום שלש אותיות פי א סלש ארו מתקבלת

באמצע בסדר אותיות הפוך המלה של"ם, אפשר שהשמע שדווקא בגוף שלם של מת קרוב יטמא.

הדרשה לאיזה קרובים מטמא אסלשארו - מקף בורר בין (א) קרוב שגופו חסר חלק(ים) ובין (ב) קרוב שגופו שלם, ומטמא דווקא

רק לקרוב שגופו שלם. ביום ד' אמר, טז אייר התשפ"א, מצאנו ש"ט נרחבת בנושא ב-[באר לחי רואי, הרב עמר יוחאי, סימן קב,ע']

רנח, אוצה"ח] בסיכום קצר: מיטמא בלא מחלוקת במת שגופו שלם, נחסר אבר אחרי מיתה לא מיטמא, לפני מיתה מחלוקת. וכן

מחלוקת נבחר אבר פנימי.

(לימוד ב) אסלשארו - מקף בורר בין (א) ארוסה (ב) אשתו הנשואה לו, ורק לנשואה מטמא

הוספה מהרב שלום המאירי הי"ו (אמר התשפ"א) המלה לשארו נמצאת גם ב-ב(במ' פי' כו,יא) ונתתם את-בנותי לשארו ולמדו חז"ל ב-

[בבא בתרא קיא,ב] שהכוונה דוקא שהבעל יורש את אשתו. מהתורה רק אב מקבל קידושין עבור בתו הקטנה. ויתומה קטנה אינה

יכולה להתקדש עד שתגדיל. כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר התקינו חז"ל שאלחיה ואמה יכולים לקבל עבורה קידושין, והיא מקודשת

רק מרבנן. ב-בבלי יבמות פט,ב] מוכח שמהתורה מותר לכהן להטמא לאשתו קטנה שנשואה לו מרבנן, כי היא נחשבת למת מצוה,

שהתורה התירה לכהן להתעסק בקבורתו. היות ויורש אותה ולא קרובה, נמנעים הקרובים מלקבורה, לכן היא מת מצוה וחייב הכהן

להיטמא לה ולקבורה. והביא בשם הרב שניאור זלמן פרדס הי"ו שאשתו קטנה מרומו במלה קטן בטעם זקף-קטן של לשארו .

ויקרא אמר כא,ד: לא ישמא בעל בעמיו להחלו:

ויקרא אמר כא,ו: קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את-אשׁי ה' לחם אלהיהם הם מקריבם ויהי קדש:

ויקרא אמר כא,יב: ומן-המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני ה':

במדבר נשא ו,ז: לאביו ולאמו ולאחיו ולאחנתו לא-ישמא להם במתם כי נזר אלהיו על-ראשׁו:

... בעמיו - אתנח להחלו - טפחא סלוק במלה אחת

ספרא אמור פרשה א (פרק בלי מספר) (טו) (וי' אמר כא,ד) לא ישמא בעל בעמיו, מה ת"ל (?) לכאורה הפסוק יתר כי התורה הזהירה (כא,א)

לגפש לא-ישמא בעמיו לכל נפש פרט לנוכחים (להלן) לפי שנאמר (וי' אמר כא,ב,ג) לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו: (א) ולאחנתו, מטמא להם

בין פסולים בין כשירים יכול אף לאשתו (ש-ב(כא,ב) נקראת שארו) יטמא בין כשירה בין פסולה תלמוד לומר (וי' אמר כא,ד) לא ישמא

בעל בעמיו יש (כהן) בעל (אשה) שמטמא ויש (כהן) בעל (אשה) שאין מטמא, הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשירה, ואינו מטמא

לאשתו פסולה. (טו) (וי' אמר כא,ד) בעמיו (תו"כ מוסיף על אשתו הפסולה שלא נטמא לה גם מקרוביו שלא נטמא להם) בזמן שעושים כמעשה

עמיו (נטמא להם), לא (נטמא) בזמן שפרשו מדרכי ציבור, (תו"כ מסביר מדוע הכהן לא מטמא לאשתו הפסולה כי היא גרמה) (וי' אמר כא,ד)

להחלו, נהג מנהג כזה (שהפסולה חיה עמו) הרי הוא חולים (תו"כ לומד עוד מוסיף מצב חולין לכהן) יכול יהיו חולים לעולם תלמוד לומר

(בעמיו) [להחלו] בזמן שהוא [מתעסק] עמו (עם המת) הרי הוא חולים, פירש הרי הוא בקדושתו.

התורה"מ [מלב"ם] ... פי' ביבמות (דף כב ודף ז) שהכתוב באר התנאי להחלו והלמ"ד הוא כמו למד של לנפש. שלא יטמא הבעל

אל האשה המחללת אותו (שחללה אותו בחייה עמו) דהיינו לאשתו פסולה שהגם שהוא אינו מתחלל פי' שמורדת אותו מקדושתו, (ואינו

משמש ככהן כאשר היא עמו)

... והנה מלת בעמיו פרש"י כשהיא תוך עמיו לאפוקי מת מצוה, [וכי"ה בירושלמי פ"ז דנזיר] (אם אין אחרים שיעסקו בקבורתה הכהן

שחללה עד מותה יקברנה)

אבל הלא כבר אמר זה (וי' אמר כא,א) לגפש לא-ישמא בעמיו: וע"כ פי' שמ"ש שני פעמים בעמיו (פסוק כא,א ו-כא,ד), בא א' מהם להוציא

אם יצא מן העם ע"י שפי' מדרכי צבור, וכמו שדרשו ביבמות ובכ"מ (שמ' לש' כב,ב) ונשיא בעמיה בזמן שעושה מעשה עמך, ואמר

שאעפ"י שהיא בעמיו (שלא פירשה מדרכי ישראל פרט להיותה עם הכהן) לא ישמא ... להחלו אם היא פסולה, משא"כ בשאר קרובים

מטמא לפסולים (כגון אמו שנתחללה) כל שלא פירש מדרכי צבור, דהיינו שאין שומרים החגים והמועדים ופורשים מדרכי ישראל

כמ"ש ביור"ד (סי' שמה סע' ה)

... ת"ל להחלו ... שלא יטמא באופן שיחל כהונתו ע"י שאם מטמא למתים אינו כהן [כמ"ש בפ"ז דבכורות] והוא חולין. ורמז ג"כ

הדרוש שדרשו בנזיר (דף מג) להחלו במי שאינו מחולל (שלא יחלל עצמו) יצא זה שמחולל ועומד. דהיינו בזמן (כהן או נזיר) מתעסק

במת מותר ליגע במת אחר באותה שעה והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (אע"פ שהוא טמא).

וקאמר שם שדרוש זה מוכח ממ"ש להחלו ולא להחל. וז"ש בזמן שהיא עמו הרי הוא חולין:

הסבר שיעורי היום (רב מיכל סילבר הי"ו) משולב בלשון בבלי נזיר מב,ב נאמר בכהן (וי' אמר כא,ד) לא ישמא בעל בעמיו להחלו: ,

ופירושו שלא יטמא טומאה המחללת אותו, ויש ללמוד מזה שאזהרת לאו זה נאמרה במי שאינו מחולל, כהן שאינו טמא ומחולל מן העבודה

מחמת טומאתו, יצא זה שהוא מחולל ועומד, כהן שנושא את המת והוא מחולל ועומד אינו באזהרת טומאה.

בבלי נזיר מג,א (תוכן הסוגריים ע"פ שיעורי היום) ת"ר: להחלו - עד שעה שימות (מיתה ממש ולא גוסס או מגויד), רבי (לומד מיתה ממש

מכתוב בנזיר) אומר: (במ' נשא ו,ז) במתם יטמא - עד שימות. מאי בינייהו? אמר ר' יוחנן: משמעות דורשין איכא בינייהו (מהיכן ממעטים

את הגוסס והמגויד), ר"ל אמר: (מהיכן ממעטים) גוסס איכא בינייהו; למאן דאמר מ- להחלו - אפילו גוסס (נחשב כמת ומוזהרים להתרחק,

אבל לא מגויד), למ"ד במתם - עד שימות אין, גוסס לא (מת ולא מוזהר עליו). ולמ"ד מ- להחלו, הכתיב: במתם! מיבעי ליה לכדרכי;

דתניא, רבי אומר: במתם אינו מטמא (עד שימותו ממש), אבל (לא מוזהר אם) מטמא בנגעם (של צרוע) ובזיבתם (של זב). ולמאן דאמר

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח = רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בְּמִתְּם (למעט גוסס שמוזהר עליו), **הא מיבעי ליה להאי סברא ! א"כ, לימא קרא במות, מאי בְּמִתְּם?** **שמעת מינה תרת** (לומד שאין מוזהרים עד שימות והגוסס מותר (לא מוזהר עליו)). ולמ"ד **בְּמִתְּם**, הכתיב: **לְהַחֲלֹ! לְהַחֲלֹ!** להכי הוא דאתא, (הכהן מוזהר על טומאה) במי שאינו מחולל (כל עוד אינו מחולל), יצא זה שמחולל ועומד (הנושא כבר טומאת מת אינו מוזהר על מת נוסף). ולמ"ד מ-**לְהַחֲלֹ** (למעט מגיד ומילה זאת לא יתירה), **הא מיבעי ליה להאי סברא ! א"כ, לימא קרא להחל, מאי לְהַחֲלֹ?** **שמעת מינה תרת**, (אינו מוזהר אלא כשהוא חל לאפוקי מגיד)

רמב"ם הלכות אבל פ"ב,הט"ו] ... לפיכך אסור לכהן להתטמא למת אפילו בעת שמתטמא לקרוביו שנאמר **לֹא יִטְמָא אינו מטמא לאחרים וגו' . הרמב"ם פוסק שלא כדרשת תו"כ**
 ... אבל **[כסף משנה]** הביא מנזיר ומאבל רבתי כי כהן העוסק במתו יכול לעסוק גם במתים אחרים כל זמן שלא פירש. ...
 דכי אמרי' הושיטו לו מתו ומת אחר ונגע פטור בחיבורי אדם במת אבל פירש ממתו ונגע במת אחר חייב וטעמא משום דמוסיף טומאה על עצמו שאדם כשהוא תפוס במת הנוגע בו כנוגע במת עצמו ונעשה אב הטומאה וכשפירש מן המת הוא עצמו אב הטומאה והנוגע בו ראשון לטומאה וכתבו הרמב"ן והרא"ש ולא תימא הא דקתני יכול יהא חייב ת"ל **לְהַחֲלֹ** חיובא הוא דליכא הא איסורא איכא דתניא באבל רבתי היה עומד וקובר את מתו עד שהוא בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר פירש הרי זה **לֹא יִטְמָא**

לֹא יִטְמָא – מרכא טפחא, יתור לרבות על הכהן את הנזיר?
לֹא יִטְמָא – מרכא טפחא, יתור לרבות על אשתו פסולה, **גם לֹא יִטְמָא** לקרובים אשר פירשו מדרכי צבור...
בְּעַמּוּ – אתנה, מגביל את **לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּ** וכאשר האשה האסורה לו היא מת מצוה כן יטמא לה.

לְהַחֲלֹ – טפחא סלוק במלה אחת. טפחא התפקיד רבוי מצבי חולין לכהן, וסלוק בתפקיד הגבלה. טפחא כרובי מצבי חולין לכהן, בנוסף לאשתו פסולה. אפשר שבא לרמז לדרוש ו"ו יתירה במלת **לְהַחֲלֹ** כפי' התורה "מ מלמד בזמן ש(כהן או נזיר) מתעסק במת (קרובים שמטמא להם, ומת מצוה) מותר ליגע במת אחר באותה שעה, (טעם סלוק בתפקיד הגבלה שהנגיעה במת אחר היא רק כאשר נוגע במת שחייב לעסוק בו) והאזהרה הוא רק אם פירש מן המת שאז אינו מחולל והוא בקדושתו (ואינו נוגע במת אחר).

ויקרא אמר כא,ה:
לֹא-יִקְרָחַתָּה יִקְרָחֶיךָ קְרָחָה בְּרֵאשֶׁם וּפְאַת זָקֵנִים לֹא יִגְלַחוּ
וּבְבִשְׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָתָ:
 (ו' קד' יט,כח) **וְשָׂרְט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרָם וְכִתְּבַת קַעֲלֵעַ לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם אֲנִי ה':**
 (דב' ראה יד,א) **בְּנִים אִתְּם לָהֶּן אֲלֵהֶם לֹא תִתְּגַדְּדוּ וְלֹא-תִשְׂיִמוּ קְרָחָה בְּיָד עֵינֵיכֶם לְמַת:**

ספרא אמור פרשה א פרק א
 (א) (ו' אמר כא,ה) **לֹא-יִקְרָחֶיךָ** יכול על חמש קריחות לא יהיו חייב אלא אחת ת"ל **קְרָחָה** לחייב על כל קריחה וקריחה. (ב) **בְּרֵאשֶׁם** מה תלמוד לומר לפי שנאמר (דב' ראה יד,א) **לֹא תִתְּגַדְּדוּ וְלֹא-תִשְׂיִמוּ קְרָחָה בְּיָד עֵינֵיכֶם לְמַת:** שייכול אין לי חייבים אלא על בין העינים בלבד מניין לרבות את הראש תלמוד לומר **בְּרֵאשֶׁם** לרבות את הראש. (ג) יכול ככהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתירות חייבי' על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת ולא יהיו חייבים אלא בין העינים בלבד תלמוד לומר (ו' אמר כא,ה) **קְרָחָה** (דב' ראה יד,א) **קְרָחָה** לגזירה שוה מה (ו' אמר כא,ה) **קְרָחָה** האמורה ככהנים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים אף (דב' ראה יד,א) **קְרָחָה** האמורה בישראל חייבים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים ומה קרחה האמורה בישראל אין חייבים אלא על המת אף קרחה האמורה ככהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.
לֹא-יִשְׂרְטוּ - מקף כרב-מצב פעולת קריחה (א) רבוי קריחות חיוב אחד (ב) חיוב על כל קריחה.
בְּרֵאשֶׁם – זקף-קטן, שתי דרשות (א) לרבות לחיוב את כל הראש (ב) למעט החיוב לקריחה לראש בלבד ורק על מת ורק על כגרים (רמב"ם ספר המצוות לא תעשה קעא)

(ד) (ו' אמר כא,ה) **וּבְבִשְׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָתָ** יכול על חמש שריטות לא יהיה חייב אלא אחת תלמוד לומר שריטת לחייב על כל שריטה ושריטה. (ה) יכול ככהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות חייבים על כל שריטה ושריטה אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצוות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת תלמוד לומר (ו' אמר כא,ה) **שְׂרָטָתָ** שריטת (ט): (ו' קד' יט,כח) **וְשָׂרְטוּ**: לגזירה שוה מה שריטה האמורה ככהנים חייבים על כל שריטה ושריטה אף שריטה האמורה בישראל חייבים על כל שריטה ושריטה ומה שריטה האמורה בישראל אינו חייבים אלא על המת (ט): זה נלמד מ-דברים ראה יד,א) אף שריטה האמורה ככהנים לא יהיו חייבים אלא על המת.

דרך הלימוד היא כנראה כך: (דב' ראה יד,א) ... **וְלֹא-תִשְׂיִמוּ קְרָחָה בְּיָד עֵינֵיכֶם לְמַת:** מקרחה לבני ישראל לקרחה לכהנים (ו' אמר כא,ה)
לֹא-יִקְרָחַתָּה יִקְרָחֶיךָ קְרָחָה בְּרֵאשֶׁם, מקרחה לכהנים לשרטת לכהנים באותו פסוק (ו' אמר כא,ה) **שְׂרָטָתָ** ומשרטת לכהנים חוזרים לשרטת לבני ישראל (ו' קד' יט,כח) **וְשָׂרְטוּ**
רש"י לפי שנאמר בישראל (ו' קד' יט,כח) **וְשָׂרְטוּ לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ** יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל **לֹא יִשְׂרְטוּ שְׂרָטָתָ**, לחייב על כל שריטה וגו'

* טט - נשלב בפרש"י שהוא ע"פ ספרא את הכעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, לפי שנאמר בישראל לעיל (ו' קד' יט,כח) **וְשָׂרְטוּ לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ** היינו קודם לנאמר לכהנים, ולכן יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת, ת"ל לא ישרטו שריטת, לחייב על כל שריטה וגו'.
 * ע"פ ספרא **שרטת שריטת** בשני הכתובים ללמוד לגזרה שוה, מה ככהנים (טט המוזכרים אחרי ישראל) חייבים על כל שריטה כך בישראל על כל שריטה. מה בישראל אינו חייב אלא על המת כך ככהנים אינו חייב אלא על המת.
 * **וּבְבִשְׂרָם** – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, תומך בגזרה שוה ממוקדם למאוחר ומאוחר למוקדם. ולא היינו משיגים זאת מדבר הלמד מענינו ומדבר הלמד מסופו
וּבְבִשְׂרָם – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, אפשר בא ללמוד משרטת בבשרם שהיא על מת לקרחה שבראשם רק על מת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל"ח כי במצוות האמתי - תהלים ק"ט, שם: המקרא והתורה שבעל-פה, התש"א - התשפ"ג; **מצות ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; **מהפך פשטא** = מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דקא** - מוציא; **מחלק**, **ממעט**, **לא ממש**; **טרקא** = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפא** - קב"שעויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תביר טפא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רבוע** - 4; **מנח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף; **השלישיה**: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלסא** - דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

1.6 ויקרא אמר כא, א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא אמר כג, ט: וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:

[תו"ש [נא], לקח טוב פס' כג] למה לא נאמר (טט): פסוק פתיחה (כמו) (וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר על יום חג הבכורים (טט): שמתחיל בו בסיפא של **(וי אמר כג, טז) כהמשך למצוות ספירת העומר** אלא **על קצירת העומר והבאתו**. ללמדך שהוא (טט): חג הביכורים) סמוך עליהם וכו'. **שביום שמתחיל ספירת העומר בו ביום יום הביכורים וסימנך ב"ש (פי' יום ב' של פסח באותו יום נופל חג השבועות) לפיכך הוצרך לומר בו (וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר:**

(וי אמר כג, ט) וַיִּדְבֹר ה' - מרכא טפחא כיתור לרבות על מצוות הבאת וספירת העומר גם את מצוות חג השבועות כיחידה אחת. אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר - מונח סלוק, מונח מרבה, סלוק מגביל. ביחד כעין רבוי מגבולות. ע"פ [תו"ש [נג], ויק"ר פכ"ח-ד] ישראל זכו לירש הארץ בכות מצות העומר לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם (וי אמר כג, ז) כִּי-תִבְאֹוּ אֶל-הָאָרֶץ ... וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיֹהָ וְהִבַּאתֶם אֶת-עֹמֶר, ע"כ. לענ"ד אֶל-מֹשֶׁה מלמד שבית דין מוזהרים ללמד כל שנה לבני ישראל כי זכות ירושת הארץ מוגבלת וצריכה התחדשות כל שנה ע"י מצוות ספירת והבאת העומר לאותה שנה והתיקון שמצוות אלה מתקנות. ועוד מגבלה שזמן חג השבועות תלוי בספירת חמשים ימים, כי זהו ענין התיקון, ולא בתאריך קבוע. כך שאם עיברו את חג השבועות יתקיים בה' סיון ולא בו' סיון.

ענין התיקון: העומר הינו ביכורי שעורה ובא מצה (היינו שלא חמץ), ביום החמישים מתחילת ספירת העומר מביא ביכורי חטים בצורת לחם חמץ. והסברו להלן

ויקרא אמר כג, יז: מְמוֹשְׁבֵיכֶם תִּבְיֹאוּ לָחֶם תְּנִיפָה שְׁתֵּים שָׁנֵי עֶשְׂרִים סֶלֶת תְּהִינֶיהָ חֶמֶץ תִּאָּפֶינָה בַּכּוּרִים לָהּ: מְמוֹשְׁבֵיכֶם - קדמא ואולא במלה אחת, מלמד על שוויון, שקילות

[רש"י בבלי זבחים נז, ב] - שוויון בין כל מנחות תודה הבאים חמץ להיות מעשרון סולת. שתי הלחם, כל לחם מעשרון סולת. ועשרה לחמי תודה חמץ נעשים מעשרון סולת אחד, וכנגדם שלושים מצות של תודה גם נעשים מעשרון סולת אחד.

[הרב דוד מרדכי גולדנברג ה"ח] שוויון בין שני הלחם ובין התודה. בשניהם בלבד קדש הקרבן קדש הלחם. חמץ מרמז על גאווה. לכן בכל הקרבנות אין מנחת חמץ. יוצא מן הכלל שתי הלחם של עצרת, כי ע"י כח תורה שנתנה בעצרת וע"י הכנה הקודמת לה של ספירת העומר אפשר לראות בכל דבר חמרי את הא-לקות שבו וזה הסבר האדמה"ז שהנפת העומר נותנת הכח לתקן נפש הבהמית שע"י זה ניתן הכח להניף לחמי חמץ בשבועות עדות שהחומר יכול להתעלות מעל להשתלשלות הרוחנית. מכח זה נובע כח כל יחיד להביא קרבן תודה של חמץ שע"י חטאיו מגיע למצוקה וקורא אל השם בתשובתו וה' מצילו, ומודה לה'. הבאת לחמי חמץ הוא עדות על התיקון, שחובותיו מתהפכים לזכויות, במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים.

ויקרא אמר כג, יז: דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-תִבְאֹוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת-קִצְיֹהָ וְהִבַּאתֶם אֶת-עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹכֶם אֶל-הַכֹּהֵן:

(וי אמר כג, יז) דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם - גרשיים מהפך פשטא מונח זקא-קטן,

זקא-קטן מורה על שני למודים, שאחד מהם עשוי להיות בתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא, והשני כפשט או כיוצא מפשט הכתוב.

(וי אמר כג, יז) דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - גרשיים מהפך פשטא, בד"כ תבנית טעמים זאת תפקידה ללמד יצא להקל. אבל הבאת העומר בט"ז ניסן בכניסת ב"י לא", כדי להתיר חדש מתבואות א"י זה החמרה. ועוד קשה על מה שנלמד מ-(בב"ש שלח טו, ב) כִּי תִבְאֹוּ אֶל-הָאָרֶץ מְמוֹשְׁבֵיכֶם** המלמד שרק הפרשת חלה נתחייבה מיד אחרי הכניסה לא"י. מצוות אחרות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אז מדוע היו צריכים להביא עומר בט"ז ניסן מיד אחרי הכניסה לא"י?**

הסבר בדרך אגדה: **(וי אמר כג, יז) דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל, מלמד כי הקב"ה עשה עמם נפלאות בכניסתם לא"י. אמנם מכתוב "כי תבואו" בפר' שלח התחייבו רק בחלה בכניסתם לא"י ושאר המצוות התלויות בארץ החלו רק אחרי 14 שנות כיבוש וירושה. אבל עצם כניסתם לא"י, ב"י ניסן, מיד כבשה להם את כל הארץ (כולל תבואותיה), והקב"ה זיכם לאכול מתבואת הארץ המיוחדת, שתבואותיה שוים למן שאכלו במדבר (כמרומו ב-**השע"ה**, **ויאכלו** - קדמא ואולא במלה אחת בתפקיד שוויון). לכן, נעשו בתבואות א"י של בקעת יריחו נפלאות אחדות: (א) תבואה שעמדה בפחות משליש גידולה והפטורה מהבאת עומר אם עומדת למאכל בהמה (אבל אפשר להביא ממנה עומר כדי להתיר חדש (מנחת חינוך)), גדלה עד מלוא גידולה בחמישה ימים ובט"ז ניסן הביאו ממנו עומר; (ב) בד"כ אין מביאים עומר מבקעת יריחו כי התבואה שם לא משובחה, אבל כאן הביאו ממנה שהתבואה הייתה משובחה; (ג) כמות התבואה ואיכותה היו כל כך טובים שלא אכלו תבואה מערבות מואב כל אותה שנה (אלשיך). יש לומר שהנאמר ב-**(השע"ה**, **ויאכלו מעֹבֶר, היינו מצות הפסח הראשון בא"י אכלו כדעת רד"ק וסיעתו מתבואה ישנה, כגון מערבות מואב או מתגרי אומות העולם, ואחרי הנף העומר מתבואת א"י אכלו רק מ"תבואה חדשה" של א"י.****

ספרא אמור פרשה י פרק א (א) (וי אמר כג, יז) כִּי-תִבְאֹוּ יכול משבאו לעבר הירדן תלמוד לומר אֶל-הָאָרֶץ המיוחד (כגר' הח"ח, פי' הח"ח: היא ארץ ישראל שהיא זבת חלב ודבש כדאייתא בפרשת בכורים). (ב) יכול משבאו לעמון ומואב תלמוד לומר אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם, לכם ולא עמון ומואב.

(וי אמר כג, יז) כִּי-תִבְאֹוּ - מקף כרב-מצב (א) מקום ביאה (ב) זמן ביאה.

(וי אמר כג, יז) אֶל-הָאָרֶץ - מקף כרב-מצב מקום ממנו מביאים עומר (א) ארץ ישראל (ב) גם ארץ עמון ומואב (ג) כל מושבות בני ישראל.

נלמד ממה שכתוב בתו"כ כאן וממה שכתוב ב-**[בבלי מנחות פג: פד]** כפי שהובא ב-**[תו"ש [נג]]** שלא מדובר על זמן ביאה, אלא מדובר על מקום ביאה. ולא מדובר בביאה אל (א) ארץ עמון ומואב, ממזרח לנהר הירדן, שאמנם משנכבשו מעמון ומואב ע"י סיוחן, טוהרו לכיבושן ע"י בני ישראל. ואף שארץ עמון ומואב היא מארץ עשר העמים שהובטחה לאברהם אבינו, בינתיים אין היא מארץ-ישראל לענין העומר; (ב) ולא מדובר כדעת ר' יוסי בר רבי יהודה האומר (במנחות שם) (כג, לד) ממושבותיכם - כל מקום שאתם יושבים משמע, ועומר בא מחוצה לארץ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

אלא מדובר שהעומר בא אך ורק מארץ-ישראל שממערב לנהר הירדן. ובתבואות א"י נעשו נפלאות המרומזות בטעמי הכתוב:
פִּי־תְבֹאוֹ אֶל־הָאָרֶץ – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים.

וַיֹּאכְלוּ מֵעֹמֶר הָאָרֶץ מִמִּחֶרֶת הַפֶּסַח מִצֹּאת וְקִלְיֵי בָעֲצִים הַיּוֹם הַהוּא: הנה אומרו **מִצֹּאת וְקִלְיֵי** יראה לבל י צורך, כי מי לא ידע שלא יאכל חמץ בפסח, ואם אמר מצות למה אמר קלוי. והנה בגמרא **[בבלי ראש השנה יג,א]** הקשו איך הקריבו העומר מֵעֹמֶר הָאָרֶץ, והלא **(וי אמר כג,י)** קִצְרִיָּם אמר רחמנא ולא קציר גוי. ומתוך המשא ומתן מסיק דבעשור לחדש שנכנסו עדיין לא בא השליש ביד גוי, ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה, כי **(דניאל יא טז)** אֲרֵץ־הַצְּבִי כתיב. **(השע ג,י)** בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר – תרסא קדמא, תרסא בתפקיד שיעור, מלמדת דבעשור לחדש (לניסן) שנכנסו (לארץ ישראל המערבית לירדן) עדיין לא בא השליש (לגידול התבואה) ביד גוי (וטעם קדמא בא ללמד שמשכנסו לארץ זה היה מיד כיבוש, וכך קדמא בעלות ישראל על התבואה קודם שהביאה שליש גידולה, ואיסור חדש עד שיובא העומר), ובחמשה יומי נתמלאת התבואה ונגמרה (אפשר שזה מרומז ב-**(וי אמר כג,י)**) **פִּי־תְבֹאוֹ אֶל־הָאָרֶץ** – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, כאן חמשה ימים), כי **(דניאל יא טז)** אֲרֵץ־הַצְּבִי כתיב.

ספרא ... (ג) (וי אמר כג,י) וְקִצְרִיָּם אֶת־קִצְרִיָּה שתהא תחילה לכל הנקצרים, יכול אף של בית השלחים ושל בית העמקים, תלמוד לומר קִצְרִיָּם, קִצְרִיָּם של כולכם אמרתי, ולא של בית השלחים ושל בית העמקים **(רמב"ם הל' תמידין ומוספים פ"ז,ה"יג)** בית השלחים (שבעמקים).

נסביר תבניות הטעמים של הכתוב **(וי אמר כג,י)** וְהִבֵּאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרִיָּם – מרכא מקף תביר מרכא טפחא, **רֵאשִׁית קִצְרִיָּם** – מרכא טפחא, יתור לרבות למצוות הבאת העומר את התבואה הבעל הגדלות על הגשם (הנקרא כל מים) שזה משותף לרוב המגדלים, בלשון תו"כ: **קִצְרִיָּם של כולכם**, קציר למאכל האדם ולא לצורך מצוה לפנות מקום לבית האבל או לבית המדרש. **רֵאשִׁית קִצְרִיָּם** – מרכא טפחא, יתור לרבות בקציר העומר שלוש סאין ואחרי י"ג נפות מוציא מהם עשרון אחד למצוות הבאת העומר. **אֶת־עֹמֶר** – מקף כרב-מצב מקור העומר למצוות הנף העומר בבית המקדש (א) תבואה הגדלה על כל מים (שדה בעל) היא "כרמל" רך ומלא. האם גם (ב) תבואה הגדלה על השקיה בידי אדם, או תבואה של בית העמקים (השקיה ובמקום גידול לא משובח) והיא יבשה. **אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרִיָּם** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר אשר לא חלה עליהם הלכה בקשר לעומר. זה ממעט למצוות הנף העומר הבאה מבית השלחים ומן העמקים. **אֶת־קִצְרִיָּה** – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים. **אֶת־קִצְרִיָּה** – אתנח, מגביל איסור חדש לקציר המיועד לאדם. תו"כ דורש מלת **קִצְרִיָּה**.

(ד) (ממלת) קציר (לומדים) ולא היקטיניות (ע"פ תוספתא מעשרות פ"ב,ה"ג קצצין של קטניות, אינן נקצרות אלא נקצצות), (יתור אות ה"א במלת) **קִצְרִיָּה** (מלמדת) לא השחת (משחת התבואה ממאכל אדם), רבי יהודה אומר אם התחיל עד שלא הביאה שליש קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות (ע"פ **[התורה"מ (מלבי"ם)]**) הקוצר תבואה להאכילה לבהמה קודם שהביאה שליש גידולה לא נכללת באיסור חדש), ר' שמעון אומר (לא נכלל באיסור חדש) אף משהביאה שליש (כאשר) מתחיל קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה וחייב במעשרות, **קִצְרִיָּה** – קציר מה' מיני תבואות החייבות בחלה אבל הקוצר מה' אלו לשחת לבעלי חיים, לר' יהודה עד שלא הביאה שליש גידולה פטור מחדש אבל משהביאו שליש גידולם חייבים בחדש ולכן ימתין להבאת העומר או עד שיעבור ט"ז ניסן. ולר' שמעון תבואה לשחת בכל זמן גידולה פטורה מחדש. **(וי אמר כג,י)** וְהִבֵּאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרִיָּם – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העומר ובתכונה אחת בעלי הלכות לא שוות לפרטים בקשר לנושא. אם טעמי כתוב זה אינם עוסקים בהבאת העומר אלא בהיתר חדש או הפרטים הם תבואה למאכל אדם, תבואה למאכל בעלי חיים. תבואה המיועדת לאדם בכל זמן של גידולה יש בה איסור חדש. תבואה המיועדת לבעלי חיים יש בה איסור חדש משהביאה שליש גידולה ובפחות מזה פטורה.

אֶת־קִצְרִיָּה – מקף כרב-מצב למי מיועד קציר התבואה (א) לאדם (ב) לבעלי חיים. **אֶת־קִצְרִיָּה** – אתנח, מגביל איסור חדש לקציר המיועד לאדם. **אֶת־קִצְרִיָּה** – מלת "את" מרבה לאיסור חדש בנוסף על קציר לאדם גם (ע"פ ר' יהודה) שחת לבעלי חיים הבא מתבואות מה' מינים שכבר הביאו שליש גידולן.

ויקרא אמר כג,יד: וְלֶחֶם וְקִלְיֵי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַכִּיָּאֲכֹם אֶת־קֶרֶבֶן אֶל־הַיֶּכֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

(וי אמר כג,יד) וְלֶחֶם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ **[רמב"ם מאכלות אסורות פ"י,ה"ב]** השיעור הוא **כֹּזַי**, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל. ע"פ **[פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ב]** בגדר חדש יהיו תבואות שהביאו שליש גידולן לפני יום ט"ז ניסן יום הקרבת העומר)

(וי אמר כג,יד) אֶת־קֶרֶבֶן – מקף כרב-מצב קרבן העומר: (א) עומר וכבש (ב) עומר ללא כבש. וע"פ **[רבי יוסף בכור שור]** ע"פ **[תו"כ פ"י יג]** **(וי אמר כג,יד)** אֶת־קֶרֶבֶן אֶל־הַיֶּכֶם – העומר. **הכבש אינו מעכב החדש**, (ג) בלי הבאת עומר – שתי דעות נידונות להלן:
[בבלי ראש השנה לא, משנה] בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחורב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש, ושיהא יום הנף (העומר ב-ט"ז ניסן) כולו אסור (באכילה מתבואות שהשרישו לפניו).

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות **(וי אמר כג,יד)** עַד־עֲצֵם – מקף כרב-מצב משמע **עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה כדעה (ב) **וְלֶחֶם** – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ **[רמב"ם מאכלות אסורות פ"י,ה"ב]** השיעור הוא **כֹּזַי**, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – הוללים ק"ט, שם: המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט – מרצא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשורה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרצא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

1.7 ויקרא אמר כא, א (התשע"ז)

המשך משנת התשע"ו ויקרא אמר כא, א: וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבֵּיאוֹתְכֶם אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם חֶקֶת עוֹלָם לְדִרְתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: ס

(וי' אמר כג, ד) אֶת-קֶרְבֶּן – מקף כרב-מצב קרבן העומר: (א) עומר וכבש (ב) עומר ללא כבש. וע"פ רבי יוסף בכור שור] ע"פ [תנ"כ פר' י, י] (וי' אמר כג, ד) אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם – העומר. הדכבש אינו מעכב החדש,

(ג) בלי הבאת עומר – שתי דעות נידונות להלן:

[בבלי ראש השנה לא, משנה. בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה, זכר למקדש, ושיהא יום הנף (העומר ב-ט"ז ניסן) כולו אסור (באכילה מתבואות שהשרישו לפניו).

גמרא ... ושיהא יום הנף כולו אסור. מאי טעמא? מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו: אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח (של ט"ז ניסן) – עכשיו נמי ניכול. ולא ידעי דאשתקד לא הוה (הקרבת) עומר – ולכן (כש) האיר מזרח התייר, השתא (השנה, עכשו) דאיכא (הקרבת) עומר – עומר מתיר (ולא הארת המזרח מתירה). – (שואלת הגמרא) דמיבני אימת (לאיזה זמן בניית המקדש יש לחשוש שיגרום בעיה בהנפת העומר)? אילימא דאיבני (שיבנה, באור יום) שיתסר – הרי (כבר קדם ס) האיר מזרח (ו)התייר. אלא דאיבני (שיבנה) בחמיסר – מחצות היום (של ט"ז) ולהלן לשתיר (מותר, שיהא) דתנן: (בזמן המקדש) הרחוקין מותרין מחצות היום ולהלן, לפי שאין בית דין מתעצלים בו (שלמדנו שגם ההחוקים מבית המקדש מותרין לאכול מתבואות חדשות כי בית הדין מקפידים להקריב העומר לפני חצות יום ט"ז) – לא נצרכא (להסבר הקודם אלא), דאיבני בחמיסר סמוך לשקיעת החמה. אי נמי – דאיבני בליליא (ואז לא יספיקו לקצור ולהכין העומר לזמן לפני חצות ט"ז).

(הסבר אחר) (אמר) רב נחמן בר יצחק (מסורת הש"ס: [אמר]): רבן יוחנן בן זכאי:

[בבלי ראש השנה לב, בשיטת רבי יהודה אמרה, דאמר (וי' אמר כג, ד) עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה, עַד עֲצָמוֹ שֶׁל יוֹם. וקסבר: עַד – ועד בכלל

(שכל יום ט"ז אסור). ומי סבר לה כוותיה (האם רבי יהודה סובר כרבן יוחנן בן זכאי)? והא מפליג פליג עליה (מפשט הגמרא להלן נראה שהם חולקים), דתנן: משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף (ט"ז ניסן) כולו אסור. אמר רבי יהודה: והלא מן התורה הוא אסור, [דכתוב, (וי' אמר כג, ד) עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה]! – התם רבי יהודה הוא דקא טעי (בהבנת דברי ריב"ז): איהו (ר' יהודה) סבר: רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר, ולא היא: מדאורייתא קאמר (ואינם חולקים). – והא התקין קתני (במשנה נאמר התקין ומכך מסיקים שזה מרבנן)! – מאי התקין – (משמע מלת התקין הינו) דרש (הכתוב (וי' אמר כג, ד) עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה) והתקין (פירש שאיסור החדש עד עבור ט"ז ניסן הוא מדאורייתא).

סיכום: כאשר יש הקרבת עומר, בירושלים אוכלים מיד, בגבולין אוכלים מחצות היום. כאשר אין הקרבת עומר מבורר משמעות

(וי' אמר כג, ד) עַד-עֶצֶם – מקף כרב-מצב משמעות עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה (א) משהאיר המזרח ביום ט"ז ניסן (ב) משעבר כל יום ט"ז ניסן. והלכה כדעה (ב)

וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של אכילת חדש קודם זמן היתרו. ע"פ [רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה"ב] השיעור הוא פניתי, וזמן היתר אכילתו משתנה לפי האם בית המקדש קיים ולפי מקום האוכל.

[רמב"ם מאכלות אסורות פ"ה"ב]

החדש כיצד כל אחד מחמשה מיני תבואה בלבד אסור לאכול מהחדש שלו קודם שיקרב העומר בט"ז בניסן שנאמר (וי' אמר כג, ד)

וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ, (ט: שיעור האיסור) וכל האוכל כזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום ובכל זמן בין בארץ בין בחוצה לארץ בין בפני הבית בין שלא בפני הבית, (ט: שינוי בזמן היתר אכילה מהחדש לפי קיום בית המקדש ולפי מקום האוכל) אלא שבזמן שיש מקדש משיקרב העומר הותר החדש בירושלים, והמקומות הרחוקין מותרין אחר חצות שאין בית דין מתעצלין בו עד אחר חצות, ובזמן שאין בית המקדש כל היום (א-הגהות מיימוניות ע"פ תקנת ריב"ז) כולו אסור מן התורה, ובזמן הזה במקומות שעושים (ב-הגהות מיימוניות כרבי חנינא דאמר הכי) שני ימים טובים החדש אסור כל יום י"ז בניסן עד לערב מדברי סופרים.

[שו"ע י"ד הלכות חדש סי' רצג, ס"א] <א> אסור (א) לאכול חדש (ב) (ג) [א] מתבואת חמשת המינים [ש"ך: חטים, וכוסמין ושעורים ושבולת שועל והשיפון] עד שיקרב העומר שהוא בט"ז בניסן, שנאמר: (וי' אמר כג, ד) וְלַחֵם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד-עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה והאידנא, דליכא עומר, אסור כל יום ט"ז. ובח"ל, שעושים ב' ימים, אסור כל יום י"ז עד תחלת ליל י"ח.

[<א> ט"ז יורה דעה סימן רצג ס"ק א] אסור לאכול חדש כו'. - נ"ל דעיסה שנלושה בשמרים של חדש אסור כל העיסה ולא מהני כאן ביטול בס' מתרי טעמי. חדא דהרי מצינו בגמ' פרק אין מעמידין בשם ר"ת במחלקתו עם ר"ח בשמרי י"ג וז"ל ואם נתנן בעיסה כל העיסה אסורה בכל מידי דלטעמא עבידי אפי' באלף לא בטיל כו' וכ"פ בש"ע סי' קכ"ג בסעיף ט"ו לעיל. שנית דה"ל חדש דבר שיש לו מתירין ואפי' באלף לא בטיל כמ"ש הרא"ש בתשו' ריש כלל ב' לענין שכר שנעשה משעורים של חדש ומביא ראייה מן ירושלמי שאמר בפירושו כן. כתבתי זאת לפי שראיתי מקצת נזהרין מחדש ובדבר הזה לא נזהרין והוא טעות בידם:

וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של חדש שניתן לעיסה בכל שהיא משתי סיבות: (א) ניתן לשם חימוץ (מתן טעם) אפילו באלף לא בטיל. (ב) חדש (הוא) דבר שיש לו מתירין (אם ימתין עד זמן היתר) ואפי' באלף לא בטיל

אבל פתחי תשובה כתב להקל בשמרים של חדש (ג) פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ג] מתבואת חמשת המינים - [עבה"ט בשם ט"ז דעיסה שנילושה בשמרים כו' ועיין בת' משכנות יעקב סימן ס"ה שכ' סמך נכון להקל בשמרים אף להמחמירין במשקה דחדש והוא מש"ס דב"ב דצ"ז ע"ש ועיין בתשובות שרמזתי לעיל סק"א]:

(ב) פתחי תשובה יורה דעה סימן רצג ס"ק ב] מתבואת חמשת המינים - ע' בתשובת בית אפרים ח"ד סימן ס"ח שכ' דתבואה שלא הביאה שלישי יש בזה משום איסור חדש כמו שחייבת בחלה ע"ש:

וְלַחֵם – תרסא, בתפקיד שיעור אסור של חדש דתבואה שלא הביאה שלישי יש בזה משום איסור חדש

[ר' יוסף בכור שור] (וי' אמר כג, ד) אֶת-קֶרְבֶּן אֱלֹהֵיכֶם – העומר. הדכבש אינו מעכב החדש, דנאמרה למעלה 'הבאה' (וי' אמר כג, ד) וְהִבְאֵתֶם אֶת-עֹמֶר, ונאמרה כאן 'הבאה': (וי' אמר כג, ד) עַד הַבֵּיאוֹתְכֶם אֶת-קֶרְבֶּן; מה להלן עומר, אף כאן עומר [ראה תנ"כ אמור

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מארד, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

פרשתא י'. (טו) **וספרתם לכם ממחכת השבת – יום טוב, כמו למעלה (ראה פס' יא).** (וי' אמר נגטו) **שבע שבתות – וכתיב (וי' אמר נגטו) (טו) הספרו חמשים יום.** דמצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי (ראה ר"ה ה,א).

כמוצג רק בעבור ט"ז ניסן כולו ורבי יוחנן בן זכאי קבע ביבנה שיהא יום ההינף כולו אסור כדי שלא יבואו לטעות בשנה שבא יבוא הגואל. נשלב הסבר תבניות טעמים בפירוש רלב"ג

וקלי וכרמל – קדמא ואולא, ענין של הקדמת הכנתן לפני הקרבת העומר
לא תאכלו – מונח רביע, ענין של לפחות ארבע לאוין
עד-עצם היום הזה עד הביאכם – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, בנין אב ו/או דבר החוזר וקורה,
עד – יתיב, דווקא כד, הביאכם – מונח זקף-קטן במלה אחת או במלים מחוברות במקף, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (ירושלמי חלה פ"א, ביכורים פ"א, פסחים פ"ב), וכעין מידה י"ח מל"ב מידות של רבי אליעזר, מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל. ראה הסבר משולב בפירוש רלב"ג

רלב"ג הזהיר מאכילת (א) וְלַחֵם מהתבואה החדשה, (ב) **וְ-לֹא קִלְי,** (ג) **וְ-לֹא כֶרְמֶל** והוא ה'גרש' (ראה וי' ב,יד), רוצה לומר שנפרך בריחים של גרוסות קודם הקרבת העומר.
וקלי וכרמל – קדמא ואולא, ענין של הקדמת הכנתן לפני הקרבת העומר
ולפי שבא זכר האזהרה אחר זכרונו, למדנו שהם שלשה לאוין (הנ"ל); כי אמרו **לא תאכלו** – (מונח רביע) שב לכל אחד מהם בייחוד, לא למה שיכללם.

ולו היתה האזהרה ראשונה, אם היה כותב **לא תאכלו** – מונח רביע. **וְלַחֵם וְקִלְי וְכֶרְמֶל** היינו אומרים שהכל לאו אחד, אלא שזכרה התורה הפרטים, מפני שלא נמצא שם אחד שיכללם. וזהו אחד מהשרשים הכוללים. ולפי שאמר **עד-עצם היום הזה, למדנו שעצם היום הזה מתיר החדש, אע"פ שלא הביאו מנחת העומר; אלא שהביאם מנחת העומר יותר החדש תכף ביום ההוא בעצמו.**
ואם לא יביאו מנחת העומר לא יותר עד עבור שישה עשר בניסן, שנאמר: עד-עצם היום הזה; והוא מבואר, שהיום הזה בכלל האיסור. שאם היה מותר החדש בהגיע יום הנפת העומר, הנה יהיה החדש מותר קודם הנפת העומר, וזה הפך מה שאמרה התורה.
עד-עצם היום הזה עד – יתיב, דווקא כד, הביאכם – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, היינו בין יונף העומר בין לא יונף העומר יהיה היתר לחדש. ההבדל יהיה דווקא כד ב-הנפת העומר יותר החדש תכף ביום ההוא בעצמו. אבל בלא הנפת העומר יותר החדש רק בעבור ט"ז ניסן.

טט - **לא תאכלו** – מונח רביע, עד עתה מנינו שלושה לאוין, לפי תבנית הטעמים כנראה שיש כאן לפחות עוד ענין אחד. זהו איסור חדש מן התורה בין בארץ בין בחו"ל כפירוש רלב"ג
ולפי שנאמר שאיסור החדש נוהג בכל מושבות, למדנו שאיסור החדש נוהג מן התורה בין בארץ בין בחוצה לארץ. והוא מבואר מזה המקום, שהעומר מתיר החדש בכללו, אע"פ שלא נקצר אבל הוא מחובר בקרקע.
 טט - **לא תאכלו** – מונח רביע, עד עתה מנינו ארבעה לאוין, לפי תבנית הטעמים כנראה שיש כאן אפשרות ללפחות עוד ענין חמישי כהמשך פירוש רלב"ג
והוא מבואר, שאין העומר מתיר מה שלא היה מחובר לקרקע בעת הנפת העומר וצמח אחר זה, כי אינו מתיר הוא כי אם הנקצרים והעומדים ליקצר שהחלו בצמיחה, אע"פ שלא נשלמה; ולזה יתיר העומר קציר החטים להדיוט, אע"פ שהוא נקצר זמן ארוך אחר הנפת העומר.

חקת עולם – מהפך פשטא לדרתיכם – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל,
מהפך פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת, אפשר כי לימוד היוצא מפשטו למ"ד שיתחילו ענין של חדש רק ארבע עשרה שנה אחרי בואם לארץ, אחרי כיבוש וירושה
אפשר כי לימוד כפשטו (א) (ע"פ כעין מדה ריבה וריבה את הכל) ע"פ תנ"כ ריבה שנת שמיטה להבאת העומר שבה מביאין מספיחין, ששומרים עליהם בתשלום מלשכת הגזבר מתרומות בני ישראל.
(ב) היתר חדש נוהג בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית. בפני הבית מותר מהנפת העומר, שלא בפני הבית מותר בעבור יום ט"ז בניסן.

השוואת **לדרתיכם** בין שני מקראות
**ויקרא אמר נב [ג] אָמַר אֱלֹהִים – מונח רביע לדרתיכם – קדמא ואולא במלה אחת, משווה אבות העומדים בסיני ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת הכהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל. וממנה לומד לכל המצוות שלא נאמר בהן לאבות או לבנים שהם לכל הדורות [בבלי בבא בתרא קכא,] ראה (במ' מס' לו,ו) התשע"ז
לעומת ויקרא אמר נב יד חקת עולם – מהפך פשטא לדרתיכם – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, ריבה כל הדורות למצוות חדש בין בפני הבית ובין שלא בפני הבית.**

בכל מושבתיכם: – טפחא סלוק, מעביר ההגבלה של הסלוק לכתוב לפניו. אפשר כי ההגבלה היא לאו של איסור חדש, ומתאים למ"ד חדש נוהג בין בארץ ובין בחו"ל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"ג – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבי; מהפך פטא – מוציא מפשט; מרכא = מרד; רבי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפא = טרקה – שנוי משמעות, רבי מפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1. זקא-קטן – 2. זקא-גדול – 3. רביע – 4. מונח רביע – זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.**

1.8 ויקרא אמר כא,א (התשע"ח)

בשנת התשע"ד עסקנו בחלק מהפסוק **ויקרא אמר כב,ב: דבר אל אהרן ואל בניו ויגורו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדשים לי אני ה'**

[בבלי סנהדרין פגא] האוכל את הטבל מנלן? דאמר שמואל משום רבי אליעזר: מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה - דכתיב **(וי' אמר כב,ב) ולא יחללו את שם קדשי** (באכילת טבל והגמרא מקשרת אל חילול תרומה שבפסוק הבא) **(וי' אמר כב,טו) את אשר ירימו לה'** - בעתידים לתרום הכתוב מדבר, ויילף (לומד בהשוואת ענין) **חילול** (טבל שב-כב,ב) אל **חילול** מתרומה (שבו עוסק כב,טו).

אבל ב-**[בבלי זבחים יא,ב]** שמואל לומד על אכילת טבל מ-**(וי' אמר כב,טו) אמר שמואל: מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה? שנאמר: (וי' אמר כב,טו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה':** בעתידים לתרום הכתוב מדבר!

[תורה תמימה] (וי' אמר כב,ב) ויגורו מקדשי בני ישראל - לימד על זר שעבד עבודתו מחוללת⁽²⁾ [זבחים ט"ו ב']:

ע"פ **[ת"ת הערה ב]** ... ואולי י"ל דקשה להו דבעלמא רגיל הכתוב לכנות קדשי שמים בשם קדשי ה' או סתם קדשים, וכאן תיאר את הקדשים בשם קדשי בני ישראל, וזה לשון שאינו רגיל, ולכן דרשוהו: חז"ל דרשו לשון כזה לכל מיני קדשים. מכאן הסבר אפשרי למניין היה לרב **[זבחים ג,ב]** ללמוד ש-**(וי' אמר כב,טו) ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה':** נלמד בנוסף על תרומה גם למחשב בשעת הקרבת חטאת לשם חולין.

[ת"ת] מקדשי בני ישראל – אין לי אלא קדשי בני ישראל קדשי עצמן מניין, ת"ל **אשר הם מקדשים לי אני ה'** - לרבות את כולם⁽¹⁾ **[תו"כ]: [ת"ת] אשר הם מקדשים** - ת"ר, יכול לא יהיו חייבים משום טומאה אלא על דבר שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח, ת"ל **אשר הם מקדשים לי**, יכול מיד, ת"ל **(וי' אמר כב,ג) אשר יקרב** ⁽¹⁾ **[זבחים מ"ה ב']:**

(וי' אמר כב,ב) אשר הם מקדשים לי – קדמא דרגא תבר טפא.

[ת"ת הערה ז] דבר המתיר לאדם ולמזבח הוא כגון חטאת ואשם ושלמים שדמן מתיר אימוריהם למזבח ובשר לכהנים, וכן עולת בהמה ועולת העוף ופרים ושעירים הנשרפין דמן מתירן למזבח, ושתי הלחם דם הכבשים שעמהם מתירן לכהנים, ולחם הפנים הקטרת הבזיכין מתירן לכהנים, ובכל המנחות, השירים, הקומץ מתירם לכהנים כמבואר בפ' ויקרא, וקמ"ל להלשון **(וי' אמר כב,ג) אשר הם מקדשים לי** מורה גם קדשים כאלה שאין להם מתירין, מפני שהן עצמן מתירין הן, כגון הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים [היינו מנחה שבאה עם הקרבן], דכל אלה כולן כליל למזבח ואין בהם שיריים לכהנים והן עצמן מתירין הן ואין דבר אחר מתירן:

[ת"ת הערה ח] ר"ל דבכל הני שיש להם מתירין יהיו חייבים עליהם משום טומאה מיד קודם שיקרבו מתירין, ואותן שאין להם מתירין יהיו חייבים עליהם משום טומאה קודם שיתנו בכלי, ת"ל בפסוק הסמוך יקרב, ויקרב משמע נגיעה דבנגיעה לחוד חייב, דכי יגע מתרגמינן ארי יקרב (פ' שמיני), ואחרי דזה ודאי שאין חייבים כרת על נגיעה, שהרי הכתוב אמר מפורש (פ' ד') איש איש מורע אהרן והוא טמא וגו' לא יאכל, וא"כ למה נאמר **(וי' אמר כב,ג) אשר יקרב** דמשמע נגיעה, ע"כ צ"ל דהאי יקרב אין פירושו נגיעה, רק כתב בלשון יקרב להורות דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיכשר ליקרב, והיינו בדבר שיש לו מתירין - עד שיקרבו מתיריו, ובדבר שאין לו מתירין - עד שיקדשו בכלי. **(וי' אמר כב,ב) אשר הם מקדשים לי** – קדמא דרגא תבר טפא.

(וי' אמר כב,ב) הם מקדשים לי – דרגא תבר טפא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. כאן מלמד שאין חיוב משום טומאה על כל הקדשים כולם, כגון המזכרים ב-**[ת"ת הערה ז]** עד אשר טעם קדמא בתפקיד דבר מוקדם, קודם (קדמא) **שיכשר ליקרב**, והיינו בדבר שיש לו מתירין - עד שיקרבו מתיריו, ובדבר שאין לו מתירין - עד שיקדשו בכלי, (טט) אין כרת על טומאה, נותר ופיגול עד שיקרבו המתירין או עד שיקדשו בכלי וזה נלמד ב-**(כב,ג)**. טמא האוכל תרומה נענש מיתה בידי שמים, אבל לא המטמא בנגיעה.

הנ"ל הובא ללימוד הבא.

ויקרא אמר כב,יד: ואיש כיריאל קדש בשגגה ויסף חמשתו עליו ונתן לפהו את הקדש: - מכאן מלמד שמדובר בתרומה

ויקרא אמר כב,טו: ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה': אבל הגמרא הבאה מעבירה בתרומה לחטאת

[בבלי זבחים גא] ... תו רמי מילתא אחריתי, מי (האם) אמר רב יהודה אמר רב: חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה, שחטה לשם חולין - כשירה, אלמא דמינה (מחשבה המעבירה חטאת לשם קרבן משם אחר) מחריב בה (פוסלת ושורפים את הבהמה השחטה במזורה המיועדת לשריפת פסולים במקדש), דלאו מינה לא מחריב בה (מחשבה המעבירה חטאת לחולין לא פוסלת אותה, כאילו לא חשב כלום, ונשאר חטאת); אחרי מ"מ בנידון, מבארת הגמרא את טעמו של רב.

[בבלי זבחים גב] אלא טעמא דרב כרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: מאי טעמא דרב? **(וי' אמר כב,טו) ולא יחללו את קדשי בני**

ישראל את אשר ירימו לה': קדשים מחללין קדשים, ואין חולין מחללין קדשים.

[רש"י מסכת זבחים גב] הכי גרסינן - אלא טעמא דרב כר' אלעזר **(וי' אמר כב,טו) ולא יחללו את קדשי** הכי דריש ליה אין דבר אחר

מחלל **את קדשי בני ישראל** וגו' ודבר הכתוב היא ופרכינן אלא לר' אלעזר דבעית לאוקמה לדרב אליביה אתא קרא **ולא יחללו**

ואפקיה מק"ו דהוה לן למידרש קדשים מחללין קדשים כו'.

[תוספות זבחים גב] הכא נמי נימא קל וחומר קדשים מחללין קדשים כו' - יש תימה דעד השתא אסיקנא איפכא מתוך הסברא דאדרבה בשביל שהם קדשים ומינה לכך מחריב בה אבל חולין דלאו בר מינה לא מחריב ונראה לפרש דעביד קל וחומר משום דמה קדשים שאין מחללין כגון בשוחט חטאת סתם וכסבור שהיא עולה דכשירה ואפ"ה מחללין קדשים בשוחט לשם עולה חולין שמחללין כגון בכסבור שהן חולין דאמר בסוף בית שמאי (לקמן דף מו): משום חולין פסולה לא כל שכן שמחללין קדשים בשוחטן לשם חולין.

(וי' אמר כב,טו) לא יחללו את קדשי בני ישראל - אף על גב דהאי קרא כתיב בטבל ובתרומה כדמוכח לקמן (דף יא): בגמרא

דשמעון אחי עזריה, דילמא **קדשי מותר** קדשי דהוה מצי למיכתב (היה מספיק לכתוב) ולא יחללו את אשר ירימו.

[רש"י זבחים גב] גמרא ולא יחללו כו' קדשים מחללין כו'. פרש"י דחוק. ול"נ לפרש דהאי ולא יחללו כו' הוא אזהרה. ומפרש במאי את אשר ירימו. ר"ל במורם לקדשים. והאי את פירושו עם. או דפי' ולא יחללו היינו דאין כאן חילול (והוא ע"ד פרש"י) את אשר ירימו. והיינו חולין דאפשר להרימם ולהקדישם וזהו כעין דרשא דשמואל לקמן (יא ב):

(וי' אמר כב,טו) ולא יחללו – מונח זקא-קטן, באופן נדיר יש כאן הסבר לטעם מונח שהוא מרבה את הדרשות על מלת **יחללו** וטעמה

זקא-קטן. לימוד אחד בעל שני ענפים הוא בתרומה. לימוד אחד בעל שני ענפים הוא בקרבן חטאת שמחשבת חולין לא פוסלת בו.

[תורה תמימה] הביא עוד שני שימושים שהם מדברי סופרים (א) לרבות את הסך כשותה [גדה לב,א] (ב) שהנותן תרומה לכהנים ולוים המסייעים בבית הגרנות מחלל את התרומה [ירושלמי דמאי פ"ו ה"ב]:

שני הענפים הם (א) קדשים מחללין קדשים – מחשבת העברת חטאת לשם קדשים אחרים פוסלת את החטאת;

(ב) ואין חולין מחללין קדשים – מחשבת העברת חטאת לשם חולין אינה פוסלת את החטאת.

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

ע"פ [רש"י] אם מחשבה המעבירה חטאת לשם קרבן משם אחר פוסלת אותה אז קל וחומר שמחשבה להעביר חטאת לחולין הייתה אמורה לפוסלה. אבל פסוק (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי** הוא גזירת הכתוב שמחשבת חולין בחטאת לא תחלל אותה.

(וי' אמר כב,טו) **אֶת־קִדְשֵׁי** – רב-מצב המלה קדש (א) פשט הפסוקים עוסק באזהרה למי שאינו כהן לאכול, לשנות, לסוך תרומה שהופרשה, או בטבל שבו תרומה שעדיין לא הופרשה. (ב) קדשים הם הקרבנות למצב (א) **קִדְשֵׁי** – טפחא כשנוי ורבוי עשוי להוסיף את הסיכה למצב (ב) **קִדְשֵׁי** – טפחא כשנוי ורבוי עשוי להוסיף (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ** במחשבת חולין **אֶת־קִדְשֵׁי** את קרבן החטאת

[רמב"ן] (וי' אמר כב,טו - טז) [טו] וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל - להאכילם לזרים, [טז] וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשָׁמָה בְּאֶכְלָם אֶת־קִדְשֵׁיהֶם כִּי אֵינִי ה' מְקַדְּשֵׁם: פ - את עצמם, שיטענו עון באכלם את הקדשים שהובדלו לשם תרומה וקדשו ונאסרו עליהם. ואונקלוס שתרגם במיכלהון בסואבא, שלא לצורך תרגמו כן, לשון רש"י ז"ל. ולא הבינתי דעתו, כי יראה מדבריו שזה הלאו אזהרה בכהנים הוא שלא יאכילו התרומה לזרים, ואם כן ראוי שנפרש שהיה "והשיאו אותם" כנוי לישראל שיטעינו הכהנים לישראל עֲנַן אֲשָׁמָה כאשר יאכלו הקדשים, ולמה הוצרך רבי ישמעאל לדרשו בעצמם **[ספרי נשא לב]. ועוד שלא הוזכר זה הלאו בתלמוד, אלא הוא אסור לעשות כן כבשאר כל האיסורין. אבל טעם הכתוב כי **בְנֵי יִשְׂרָאֵל** נמשך למעלה, (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ לָהֶם**, והוא אזהרה שנית בזר שלא יאכל קדש, בעבור שירצה להזכיר בו העונש ואמר **וְהִשְׂיֵאוּ** את עצמם וגו' **בְּאֶכְלָם אֶת־קִדְשֵׁיהֶם**. ורבתינו דרשו מפני יתורו באוכל טבל, אמרו (סנהדרין פג א) מנין לאוכל טבל שהוא במיתה, שנאמר (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ לָהֶם**. בעתידין לתרום הכתוב מדבר, ויליף חלול חלול מתרומה. אבל בת"כ (פרק ו ח - י) מצאתי, (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ**, להביא את הסך ואת השותה **[תורה תמימה]** מבאר שזה מרבנן). **אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל**, על קדשי בני ישראל חייבין קרן וחומש, ואין חייבין על קדשי גוים קרן וחומש. יכול יהו חייבין על התרומה שבטבל, תלמוד לומר **אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ לָהֶם**, על המורם הם חייבים ואין חייבין על התרומה שבטבל. **[טז] וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשָׁמָה**, מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה. וזה אינו כדרך הגמרא. אלא שאני אומר, רבוי הסך והשותה אסמכתא, כי שתייה בכלל אכילה וסיכה מדרבנן, כך מפורש ב-**[ירושלמי (מעשר שני פ"ב ה"א)]**. ומפני שאמר בטבל (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל**, בעבור שהם עתידין להרים ממנו לה', דרשו מזה שהמורם הוא הנקרא קדש לא הטבל, וא"כ איננו בכלל "כי יאכל קדש בשגגה" שיתחייב בחומש. ולכך חזר ושנה - (וי' אמר כב,טו) **וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשָׁמָה**. מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה, כי התרומה שבטבל היא שהזכרה כאן. והכלל, כי הכתוב הזה בטבל, והזהיר וענש תחילה על הקדש המורם, וחזר והזהיר על שירימו בעתיד, כפי מדרש רבותינו:**

(וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ** (א) קריאה שמשמעותה מצוות לא תעשה לא לחלל תרומה (ב) לפי רב **[זבחים ג,ב]** קריאה שמשמעותה שמחשבה להעביר קרבן חטאת להיות חולין לא פוסלת את החטאת והיא נשאת לשם חטאת ולשם הבעלים. לנושא מצוות לא תעשה לא לחלל תרומה:

(וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ** – מונח זקף-קטן, ע"פ שמואל **[זבחים יא,ב]** ורמב"ן בשני חילולים הכתוב מדבר, ב- (וי' אמר כב,טו) תרומה שהופרשה, ותרומה שעתידיה להתרם. העונש מיתה בידי שמים נלמד מ- (וי' אמר כב,טו) **וְהִשְׂיֵאוּ אוֹתָם עֲנַן אֲשָׁמָה** מלמד שאף על הטבל חייבין מיתה, כי התרומה שבטבל היא שהזכרה כאן. לנושא מחשבה להעביר קרבן חטאת להיות חולין לא פוסלת את החטאת: (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ** – מונח זקף-קטן, מוצע הסבר שבודק כלל עדיין לא מצאתי לו פתרון במקומות רבים אחרים. אפשר שכאן מתגלה תפקיד הרבוי של טעם מונח (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ** המרבה עוד דרשה למלים **וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי** שמחשבת שנוי חטאת לחולין לא פוסלת את החטאת והיא נשאת לשם חטאת ולשם הבעלים.

[בבלי זבחים יא,ב] שמעון אחי עזריה (טט: שהיה תנא הביא דעה אחרת מתנא קמא, והלכה כת"ק) אומר כו'. רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן, ורב אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי: מאי טעמא דשמעון אחי עזריה? דאמר קרא: (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ לָהֶם**: במורם מהן אין מתחללין, בנמוך מהם מתחללין. והאי להכי הוא דאתא? והא מיבעי ליה לכדשמואל, דאמר שמואל: מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה? שנאמר: (וי' אמר כב,טו) **וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ לָהֶם**: בעתידין לתרום הכתוב מדבר! אם כן, לכתוב קרא אשר הורמו, מאי (וי' אמר כב,טו) **אֲשֶׁר־נָרִימוּ**? שמע מיניה תרתי.

בעי רבי זירא: כשרין ואין מרצין, וכי פליג - בחדא פליג, או דלמא כשרין ומרצין, ובתרת פליגי? אמר אביי ואיתימא רבי זדיקא, תא שמע: הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים - כשרים, שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר - פסולין; ואי ס"ד כשרין ומרצין, בכור בר ריצויה הוא? אלא כשרין ואין מרצין, ומדסיפא כשרין ואין מרצין, רישא נמי כשרין ואין מרצין. מידי איריא? הא כדאיתא והא כדאיתא. אלא מאי קמ"ל? גבוה ונמוך קמ"ל (ע"פ רש"י: וכי תאמר שבא לפרש כיצד יהיה נמוך לשם גבוה, אין צורך בכך),

(וי' אמר כב,טו) **אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ** – לשיטת שמעון אחי עזריה **אֲשֶׁר־נָרִימוּ** – מקף כרב-מצב (א) שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הגבוה (המורם) בקדושתו משם הקרבן הנוכחי אינו מחלל את הקרבן, (ב) שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הנמוך בקדושתו משם הקרבן הנוכחי מחלל את הקרבן. ואפשר שיש עוד רב-מצב (א) האם הנמוך לשם גבוה כשר ומרצה (ב) האם הנמוך לשם גבוה כשר ואינו מרצה.

(וי' אמר כב,טו) **אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ** – לשיטת שמעון אחי עזריה מדובר בקרבן שנוי קדש של הקרבן לשם קרבן הגבוה (המורם) בקדושתו משם הקרבן הנוכחי אינו מחלל את הקרבן, אפשר שמרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מלמד ע"פ **[רש"י [זבחים יא,ב]** ומדסיפא - הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין רישא קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין קאמר.

(וי' אמר כב,טו) **אֶת אֲשֶׁר־נָרִימוּ** – לשיטת שמואל מדובר בתרומה שהופרשה ובטבל שמכיל תרומה ועתידי להתרם. אפשר שמרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב מלמד על התרומה שהופרשה כבר. ואילו **[רמב"ן]** למד שפסוק זה מדבר בתרומה שהופרשה והפסוק הבא מדבר בתרומה שבטבל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור) ל"י כי במצוותך האמנתי – הלהים ק"ט, שם: שם המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מהפך פשט; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא – מוציא; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרקא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.**

1.9 ויקרא אמר כא,א (התשע"ט)

ויקרא אמר כא,ו: קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את-אשׁי ה' לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש:

(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם – מהפך פשטא מונח זקא-קטן במלה אחת, זקא-קטן מלמד על שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים יוצאת מפשט הכתוב, (לימוד א) שלא רק מעצמם אלא גם כפ' [רש"י] **קדשים יהיו**. על כרחם יקדישו בית דין בכך [תו"כ]. [שפת"ח אות ל] מדלא כתיב קדושים הם אלא **קדשים יהיו** משמע על כרחם:

דוגמא לשרש "היה" במשמע על כרחם להשוואה (**במ' מסעי לו,יא**) **ותהינה מקלה תרצה ותגלה ומלכה ונעה פנות צלפחד לבני דין וקדשים: (במ' מסעי לו,יא) ותהינה ... פנות צלפחד – [רש"י] ותהיין - בהויתין, טט ע"פ [בבלי ב"ב כק].** נתנה להן רשות להנשא לטוב בעיניהן, והן בחמתן הבינו שטוב יהיה למנוע מחלוקת בתוך שבטן ומשפחתן ובפרט שמן הסתם ב"ד של שבט מנשה הגיש הברור לעניין ירושת הבת למשה רבנו, וכביכול בעל כרחן, מתוך כבוד לב"ד של שבטן, צמצמו בחירתן מאד - (**במ' מסעי לו,יא**) **ותהינה ... לבני דין וקדשים** בלבד.

פ' [ת"י] קדישין בגופיהון - קדושים מעצמם שלא יכריחו אותם ב"ד בהכרח לזה ודרש מדכתיב ברישא דקרא תהיו (**ותהינה**). (**במ' מסעי לו,יא**) **ותהינה מקלה תרצה** – אזלא-גרש מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, שקדשו עצמן מעצמן כדי שבי"ד לא יכריחו אותן.

(מלבי"ם) (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם כי פעל "היה" משמש על תחלת ההוי' ועל הקיום, ולכן תהי' מורה תמיד העיכוב (כמ"ש באה"ש ס' תר), ופה שנכפל קדשים יהיו ... ותהי קדש, ע"כ שבא הפעל השני על הקיום שישארו קדש בכל אופן:

(לימוד ב) אפשר שהלימוד השני הוא בפשט שההננים הם שליחי ה' וצריכים להיות זמינים לעבודה בכל עת, לכן חייבים להקפיד על קדושתם (ראה להלן)

(תורה תמימה) (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו – כלל אמרו ביבמה, כל שאסורה איסור קדושה חולצת ולא מתייבמת^(ט), ואיזהו איסור קדושה, אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין ולמזמר, ואמאי קרי להו איסור קדושה דכתיב **קדשים יהיו**^(ט) **יבמות כ' א'**:

(תורה תמימה הערה לט) ובכל אלו אין בגופן איסור ערוה וקורבה ורק משום קדושת יחוס משפחה. והא דכלל כאן אלמנה לכה"ג אף דפסוק זה איירי בכהנים הדיוטים, הוא משום דגם ככה"ג כתיב (פ' ט"ו) כי אני ה' מקדשו, והא דכלל גם ממזרת ונתינה לישראל מטעם איסור קדושה, אף על פי דלא איירי כאן בישראל צ"ל דסמך על מה שמצינו בכ"מ בתורה שקרא הקדוש ברוך הוא לישראל קדושים, כמו קדושים תהיו, והתקדשתם, וכדומה, ולכן מדאיירי כאן בענין קדושה כולל גם קדושת ישראל במה דשייך בהו בעניני משפחה. וע"ע מענין דרשה זו לקמן ס"פ בחקתי בפסוק אלה המצות:

ולא יחללו - מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שני לימודים, וללא טעם מהפך אלו לימודים בפשט

(לימוד א) **[בבלי סנהדרין פג, א]** ... והתניא: אזהרה ליוצק וכולל מניין - תלמוד לומר **(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו ... ולא יחללו!** – (זה) מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא (ט: אפשר שדרבנן זה מרומז בטעמי המקרא הנסמכים על המלים). **[יד רמ"ה מסכת סנהדרין פג,א]** איתביה היוצק את השמן על המנחה דכתיב **(וי' ב'ו) ויצקת עליה שמן** והבולל את הסלת דכתיב **(וי' ב'ה) סלת פלוגה בשמן מצה תהינה: ...** פטור דלא מיחייב כרת על דבר שיש אחריו עבודה ... ומתמהינן כיון דאמרת דמקטיר בטומאה לאו בלחוד הוא דמיחייב מכלל דיוצק ובולל כי איצטרך למפטרניהו אפי' מלאו גרידא נמי פטרינהו והא תניא אזהרה ליוצק ובולל בטומאת הגוף מנין ת"ל **(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו ... ולא יחללו** אם אינו ענין לעבודה תמה (עבודה מסיימת סדרה של עבודות שעליה נענשים) דהא כתיב **(וי' אמר כב,ב) ויגדורו מקדשי בגי' ישראל ולא יחללו את-שם קדשי תנהו ענין לעבודה שיש אחריה עבודה. ומפרקינן התם מדרבנן בעלמא הוא וקרא אסמכתא בעלמא.**

(לימוד ב) **[בבלי סנהדרין פג,ב]** ... טבול יום ששימש. מנלן? דתניא, רבי סימאי אומר: רמז לטבול יום שאם עבד חילל מניין - תלמוד לומר **(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו**, אם אינו ענין לטמא ששימש, דנפקא לן מ-**(וי' אמר כב,ב) ויגדורו** - תניהו ענין לטבול יום ששימש.

[יד רמ"ה מסכת סנהדרין פג,ב] וטבול יום ששימש מנא לן דכתיב **(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו ... ולא יחללו** גבי פרשת טומאה כתיב שהזהירם הכתוב שלא ליטמא למתים וכתיב בתריה **קדשים יהיו ... ולא יחללו** כלומר שלא ישמשו בטומאה אם אינו ענין לטמא ששימש תנהו לטבול יום ששימש:

(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו - פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן בין סלוק ... אתנה) בתפקיד כעין הקש להורות להפרישם לקדושה על כרחם בכל מצוות התורה, ולמנוע טבול יום מעבודה.

לאלהיהם - מונח זקא-קטן במלה אחת, כעין מידה ריבה וריבה את הכל (ירושלמי חלה פ"א, ביכורים פ"א, פסחים פ"ב), וכעין מידה י"ח מל"ב מידות של רבי אליעזר ברבי יוסי הגלילי, מדבר שנאמר במקצת ונוהג בכל. נדרש ב-**[בבלי יומא יט,א]** **[קידושין כג,ב]** דכהני שליחי רחמנא (שליחי ה') ולא שליחי ישראל. לכן הם חייבים לשמור על קדושתם כדי להיות זמינים לבצע שליחות ה' בכל עת שיקראו לכך. כגון אכילת תרומה טהרה, אכילת בכור, קבלת זרוע של ימין, והלחיים, זה לחי התחתון, והקבה כמשמעה (ספרי דברים פרשת שופטים פיקסא קסה). ולפי **[קרבן אהרן]** להלן על הסיפא של הפסוק תבנית הטעמים של **לאלהיהם** - מונח זקא-קטן במלה אחת, עשויה לרבות גם את הכהנים בעלי המומים להקפדה על קדושתם.

ועוד הקש לכלל ישראל למוכנות בעבודת ה'. **[מתרון תורה פרשת אמור ע' 89 בשו"ת 27 (וי' אמר כא,ה) לא יקרחו יקרחו קרחו]** וגו' **(וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם** וגו' מיכן היה פינחס בן יאיר אומ' זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי טהרה, טהרה מ' לידי קדושה, קדושה מ' ל' ענוה, ענוה מ' לידי יראת חט, יראת חט מ' לידי רוח הקדש, רוח הקדש מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי תחיית המתים, תחיית המתים מביאה לידי זכור לטוב,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"ל) – כי במצוות האמנותי – הלהים י"ט, שם: המקרא והתורה שבעל-פה, התש"ס – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מארד, רבוי; דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרשא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן ... זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה = תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(וי' אמר כא,ו) ... כי את-אשי' הו' לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש:

[ספרא אמור פרשה א תחילת פרק א] (וי' אמר כא,ו) כי את-אשי' הו' לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש להגיד מה גרם, הם מקריבים לא הלוים והיו קודש לרבות בעלי מומים.

(וי' אמר כא,ו) כי – תרסא בתפקיד שיעור מדאורייתא שתי שערות לכהן להיות ראוי לעבודה, מרבנן מבן 20 שנה. והעבודות מרומזות בכעין כלל ופרט הכתוב אחריו, כפי שמוסבר להלן.

[בבלי חולין כד,א] מתני'. כשר בכהנים פסול בלויים, כשר בלויים פסול בכהנים:

גמ' ת"ר: כהנים – במומין פסולים, בשנים כשרים, לויים – במומין כשרים, בשנים פסולים; נמצא כשר בכהנים פסול בלויים, כשר בלויים פסול בכהנים. **ת"ר:** כהן משיביא שתי שערות עד שזיקין כשר לעבודה, ומומין פוסלין בו; בן לוי מבין שלשים ועד בן חמשים כשר לעבודה, ושנים פוסלין בו; בדי"א – באהל מועד שבמדבר, אבל בשיילה ובבית עולמים אין נפסלין אלא בקול. א"ר יוסי: מאי קרא?

[בבלי חולין כד,ב] (ה"ב ה"ג) ויהי קאחד המחצרים למחצרים ולמשררים להשמיע קול-אחד: (כהן) עד שזיקין. עד כמה? אמר רבי אלעא אמר ר' חנינא: עד שירתת. **ת"ר:** (וי' אמר כא,ו) **איש מן-עמך לדרתם** – מכאן אמר רבי אלעזר: (כהן) קטן פסול לעבודה ואפי' תם, מאימתי כשר לעבודה? משיביא שתי שערות, אבל אחיו הכהנים אין מניחין אותו לעבוד עד שיהא בן כ'. איכא דאמרי: הא רבי היא, ואפי' פסול דרבנן לית ליה ואיכא דאמרי: רבי אית ליה פסול מדרבנן, והא רבנן היא, ולכתחלה הוא דלא, אבל דיעבד – עבודתו כשרה:

(וי' אמר כא,ו) את-אשי' הו' – קדמא ואולא, כעין כלל לכהן להיות ראוי לעבודה ופרטיו אחריו שיהיה ראוי לכל אחת מהעבודות,

שלכך עשויה לרמז תבנית הטעמים של **לחם אלהיהם הם מקריבם** – דרגא תבר מרכא טפחא. התבנית הזאת מרמזת לשתי הלכות. (הלכה א) בתבנית המלאה בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, אלו כל אחת מהעבודות של הכהנים במקדש ובגבולין ולמתנות כהונה. (הלכה ב) אפשר כי תבנית הטעמים של **לחם אלהיהם הם מקריבם** – תבר מרכא טפחא מחלקת וממעטת הכהנים שיהיה או שאר איבריהם מרתמים ומרבנן הכהנים לא הניחו לכהן צעיר לעבוד עד שימלאו לו עשרים שנה. ומ-**[עמודי אש סימן ד כלל ח]** לאסור עבודות שלא נצטוו עליהם.

אפשר שמרבנן תבנית הטעמים של **את-אשי' הו'** – קדמא ואולא בתפקיד כעין כלל שע"פ **[עמודי אש סימן ד כלל ח]** כגון כיבוד הכהנים תמימים ובעלי מום ולהיות ראשונים לכל דבר שבקדושה שזה מרבנן מפני השלום. ועוד טעם תרסא במלת **כי** עשוי להיות בתפקיד בעל בחינה נעלה כעין מחיצה להקפיד על יחוס האשה שנושאים בנישואיהם. והמקורות הבאים למדו על מה שכהנים יקפידו מפסוקים סמוכים.

[ספר מלמד התלמידים פרשת אמור] ... והוא שסמך לזה (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את-

אשי' הו' לחם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש: כי זה היתה הכונה למנוע העבודות שפשטו וליחד אותם לשם לבדו ולהתכפר בעבודתו בלבד. וכן צריך שיתקדשו בנשואין להתעורר גם כן על האשה הדבקה להם שתהא נבדלת ומיוחדת משאר הנשים בכל דרכיה והוא שיהיה נזהר בכל מצות הגוף והוא שאמר סמוך למצות **(וי' אמר כא,ו) כי-קדש הוא לאלהיו:** **(וי' אמר כא,ח) וקדשתו כי-את-לחם אלהיה הוא מקריב.**

[תפארת שלמה ויקרא פרשת אמור] (וי' אמר כא,ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את-אשי' הו' לחם

אלהיהם הם מקריבם והיו קדש: ואח"כ נאמר עוד **(וי' אמר כא,ח) וקדשתו כי-את-לחם אלהיה הוא מקריב קדש יגהה-לך.** הנ"ל לרמז בכפל הכתובים הללו בלשון אחד. דהנה תחלה אמר **(וי' אמר כא,ו) כי את-אשי' הו'** הוא רומז לחכמה כמבואר בזהר הקדוש. לחם גימט' ג' הוי"ת ע"ח. אלהיה"ם גימ' צ"א (ביחד) הוי' אדנ"י הם מקריבין ומיחדין כל העולמות מבחי' או"א עד סוף כל דרגין. ואח"כ אמר וקדשתו כי אם לחם גימט' מזל"א **אלהיה גימט' ס"ו** גימ' שם אדנ"י עם הכולל. **קדש יגהה-לך** שימשוך הקדושה והשפעה לשם אדנ"י ו-**יגהה-לך** שתלך ההשפעה אל בני". אמן:

[קרנן אהרן אמור פרשה א תחילת פרק א אות ו]

... והיו קדש קרא יתרא, דכבר אמר **(כא,ו) קדשים יהיו**, ועוד דברישיא אמר **יהיו** לעתיד, וכאן אמר **יהיו**. ולזה אמרו שירצה להודיע מה גרם אם נטמא, והוא ש-**יהיו קדש** קודם שנטמא ועכשיו לא יהיו, וע"י הפסוק **קדשים יהיו** וכו' יראה ש-**יהיו קדש** בהקריבם ואם יטמאו יגרמו להסיר מהם הקדושה.

יהיו קדש לרבות בעלי מומין. דקרא הכי משמע, **לחם אלהיהם הם מקריבם**, והם הכהנים התמימים וגם לאותם ש-**יהיו קדש**, ועכשיו אינם קדש לפי שנעשו בעלי מומים הם גם הם, אף על פי שאינם מקריבים הם בכלל אזהרה זו, ואף על גב דכבר נראה דריבה בעלי מומין לעיל מאמרו **(כא,א) כי-את-לחם אלהיהם**, כבר אמרנו שאין זה אלא לומר שבני אהרן לא ימעט הבעלי מומים, כמו שמיעטנו אותם במקום אחר כמו שביארנו למעלה, אבל לא ריבה אותם, וקרא דא אתא לרבות. ראה לעיל הסבר לתבנית הטעמים של מלת **לאלהיהם**.

ויקרא אמר כא,ח: וקדשתו כי-את-לחם אלהיה הוא מקריב קדש יגהה-לך כי קדוש אני ה' מקדשכם:

[אור החיים] וקדשתו – תבא הסברא לומר כי כל עוד שיש כהנים שלמים וכן רבים המספיקים להקריב אין חיוב לכוף, לזה אמר לשון יחיד שאפילו על אחד מהם יקפיד לעשות כמשפט הזה:

[רש"י] וקדשתו. על כרחו, שאם לא רצה לגרש הלקה ויסרהו עד שיגרש.

וקדשתו – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. הענין המוקדם הוא היות הכהן קדוש מלידה, והענין המאוחר חובת בית דין לשמור על קדושת הכהן.

קדש יגהה-לך כי קדוש – פשטא זקף-קטן מונח זקף-קטן. פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנה) בתפקיד כעין הקש כ-פ' **[רש"י]** נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר, ולברך ראשון בסעודה. ומה הרחבה לדברים אחרים כגון: ראשון בהפרשת תרומה, ראשון לקריאת תורה, הולכים ראשונים בהרחבת העיר, כנראה להורות להיות ראשון בכל מצוות התורה ובנסיבות שונות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) כ"י במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג; תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק = סוף-ספוק (נקראים ספרים ותפוזים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק; ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשיר לגזול, יתור לרבנות, מכל מקום; דוגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – פחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט, תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובת"פ.

1.10 ייקרא אמר כא,א (התש"פ)

ויקרא אמר כב,ג: אָמַר אֲלֵהֶם לְהִרְתִּיכֶם כֹּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זַרְעֵכֶם אֶל-הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עִלְיָו וְנִכְרְתָהּ הִנֵּפֶשׁ הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה':

[בבלי מעילה פ"ב,מ"ט - חטאת העוף [דף י"א]] מתני'. הקומץ, והלבונה, והקטורת, ומנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים - מועלין בהם משהוקדשו, קדשן בכלי - הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלניה, וחייבין עליו משום נותר ומשום טמא, ופיגול אין בה. **זה הכלל:** כל שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול ונותר וטמא עד שיקריבו מתירין, וכל שאין לו מתירין - כיון שקדש בכלי, חייבין עליו משום נותר וטמא; ופיגול אין בה.

[בבלי מעילה יב,גמ'] מה"מ? דת"ר: יכול אין חייבין משום טומאה אלא בדבר שיש לו מתירין; ודין הוא, ומה פיגול שהוא בידעה אחת, וקרבנו קבוע, ולא הותר מכללו - אין חייבין אלא על דבר שיש לו מתירין, טומאה שהיא (ראה רמב"ם להלן) בשתי ידיעות, וקרבנו עולה ויורד, והותרה מכללה - אינו דין שלא יהא חייב אלא על דבר שיש לו מתירין? תלמוד לומר **ויקרא אמר כב,ג: אָמַר אֲלֵהֶם**

לְהִרְתִּיכֶם כֹּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זַרְעֵכֶם אֶל-הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עִלְיָו וְנִכְרְתָהּ הִנֵּפֶשׁ הַהוּא מִלִּפְנֵי אֲנִי ה': בכל הקדשים הכתוב מדבר; יכול יהו חייבין עליהן מיד - תלמוד לומר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** אמר רבי אלעזר: וכי יש נוגע שהוא חייב? הא כיצד, כל דבר שיש לו מתירין - אינו חייב עד שיקרבו מתירין, וכל דבר שאין לו מתירין - אינו חייב עד שיקדש בכלי. הדרן עלך חטאת העוף.

(וי' אמר כב,ג) אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זַרְעֵכֶם - מונח רביעי בתפקיד לפחות ארבעה אופני שכחה (הרב פרל א"מ: **אֲשֶׁר** - ס"ת טמא' מקדש' בשר' ו/או שילוב של שלושתם).

שהיא [רמב"ם שגגות פ"א,ה"א] שינוי יש בשגגת טומאת מקדש וקדשיו מה שאין כן בשאר כריתות, שכל הכריתות כיון ששגג נודע לו בסוף שחטא אף על פי שלא היתה לו ידיעה בתחילה הרי זה חייב חטאת, אבל בטומאת מקדש וקדשיו אינו מביא קרבן עולה ויורד עד שתהיה לו ידיעה לטומאה וידיעה לקודש או למקדש בתחלה וידיעה לטומאה וידיעה לקדש או למקדש בסוף והעולם בינתיים, כיצד נטמא ונכנס למקדש או אכל קודש, ואחר כך נודע לו שנטמא ושהיה טמא בשעה שאכל או שנכנס, ושקודש היה זה שאכלו או מקדש היה זה שנכנס לו, הרי זה פטור מקרבן

עד שידע שנטמא [ושזה קודש] ושהו מקדש קודם שיכנס או קודם שיאכל, כיצד (ט"ז א) נטמא וידע שנטמא וידע שזה מקדש ושהו קודש, ואחר כך נעלמה ממנו הטומאה ושכח שנטמא ונכנס למקדש או אכל קודש, והוא יודע שזה מקדש ושהו קודש, (ואח"כ נודע לו שהיה טמא)

(ט"ז ב) או ששגג ושכח שזה מקדש או שזה בשר קודש והוא יודע שהוא טמא ונכנס או אכל, (ט"ז ג) או ששגג או שכח שנטמא ושכח שזה בשר קדש ושהו מקדש ונכנס או אכל ואחר כך נודע לו דברים שנתעלמו ממנו, הרי זה מביא קרבן עולה ויורד בכל צד וצד **משש מחלוקות אלו** (בשלושה המצבים לעיל יש מקדש ויש קודש, לכן שש), ומניין שדין שגגת מקדש וקדשיו כך הוא, שהרי בשאר שגגות נאמר **(וי' ד,כז) פְּעֻשְׁתָּהּ אֶתְּ מִמָּצוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא-תַעֲשֶׂינָהּ וְאָשָׁם: (וי' ד,כח) אֹו הוֹדַע אֲלֵיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא**, כיון שידע בסוף אף על פי שלא ידע בתחילה, ובטומאת מקדש וקדשיו נאמר **(וי' ה,ב) וְנִעְלַמְּךָ מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשָׁם:** מאחר שנאמר

והעולם ממנו מכלל שהיתה שם ידיעה בתחילה ונאמר **(וי' ה,ג) וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם:** הא למדת שהוא צריך ידיעה בתחילה וידיעה בסוף והעולם בינתיים.

(וי' אמר כב,ג) אָמַר אֲלֵהֶם - מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבעה דברים, המובאים בפתיחת המשנה הבאה: **[משנה מעילה פ"ב,מ"ט] מתני'.** הקומץ, והלבונה, והקטורת, ומנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים - מועלין בהם משהוקדשו, קדשן בכלי - הוכשר ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלניה, וחייבין עליו משום נותר ומשום טמא, ופיגול אין בה.

(וי' אמר כב,ג) לְהִרְתִּיכֶם - קדמא ואולא במלה אחת, (א) כעין שווינו, ראה **[בבלי בבא בתרא קכ"א]** ו-**[רשב"ם שם]** על **(במ' מס' לו,ו)** בנות צלופחד שהבאנו בשנת התשע"ז, וגם ב-**(וי' אמר כב,ה)**, הענין משווה אבות העומדים בסנין ובנים שיהיו בא"י למצווה זאת של אזהרת כהנים שלא יטמאו הקדשות ישראל. וממנה לומד לכל המצוות שלא נאמר בהן לאבות או לבנים שהם לכל הדורות

(ב) כעין כלל (וי' אמר כב,ג) לְהִרְתִּיכֶם - קדמא ואולא במלה אחת, רמז לכעין כלל כלשהו כהמשך **[משנה מעילה פ"ב,מ"ט]** זה **הכלל:** כל שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פיגול ונותר וטמא עד שיקריבו מתירין, וכל שאין לו מתירין - כיון שקדש בכלי, חייבין עליו משום נותר וטמא; ופיגול אין בה.

ב-**[בבלי מעילה יב,ג]** בכל הקדשים הכתוב מדבר; יכול יהו חייבין עליהן מיד - תלמוד לומר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** אמר רבי אלעזר: וכי יש נוגע שהוא חייב? הא כיצד, כל דבר שיש לו מתירין - אינו חייב (רש"י: משום טומאה) עד שיקריבו מתירין, וכל דבר שאין לו מתירין - אינו חייב (רש"י: משום טומאה) עד שיקדש בכלי.

[רש"י בבלי מעילה יב,ג] תלמוד לומר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** - והאי יקרב משמע נגיעה דבנגיעה לחודה מחייב דכי יגע (ויקרא יא) מתרגמינן איי יקרב ואמר ר"א וכי יש נוגע שהוא חייב כרת א"כ למה נאמר **אֲשֶׁר-יִקְרַב** דמשמע נגיעה בעלמא לא משמע נגיעה (שתענש בכרת) אלא הכי משמע דאינו חייב עליו משום טומאה עד שיכשר ליקרב דהיינו עד שיקרבו מתירין (או לכל דבר שאין לו מתירין עד שיקדש בכלי). ובחומש פ' **[רש"י] (וי' אמר כב,ג) כֹּל-אִישׁוֹ אֲשֶׁר-יִקְרַב** - אין קריבה זו אלא אכילה, וכן מצינו שנאמרה אזהרת אכילת קדשים בטומאה בלשון נגיעה בכל קדש לא תגע (ויקרא יב ד), אזהרה לאוכל. ולמדוה רבותינו מגזירה שוה. ויא אפשר לומר שחייב על הנגיעה, שהרי נאמר כרת על האכילה בצו את אהרן (ויקרא ז כ - כא) שתי כריתות זו אצל זו, ואם על הנגיעה חייב לא הוצרך לחיבו על האכילה, וכן נדרש בתורת כהנים וכי יש נוגע חייב, אם כן מה תלמוד לומר **יִקְרַב**, משיכשר לקרב, שאין חייבין עליו משום

טומאה, אלא אם כן קרבו מתירין. **[שפת"ח אות ע]** רוצה לומר אינו חייב אלא אם כן קרב דבר המתיר את הקרבן באכילה דהיינו חלב ודווקת דם; ואם תאמר שלש כריתות בטומאת כהנים למה, כבר נדרשו במסכת שבועות אחת לכלל ואחת לפרט וכו' (שבועות ז א):

[ריב"א] (וי' צו, ז,ב) וְשִׁמְאָתוֹ עִלְיָו. פרש"י בטומאת הגוף הכתו' מדבר וכו' ואזהרת טמא שאכל הטהור אינה מפורשת מן התורה אבל חכמים למדוה מגזירה שוה. שלש כריתות אמורות באוכלי קדשים בטומאת הגוף ודרשוהו רבותינו בשבועות אחד לכלל ואחד לפרט ואחד ללמד על קרבן עולה ויורד שאינה אלא על טומאת מקדש וקדשיו עכ"ל (עד כאן לשון רש"י) כדתניא פרק קמא דשבועות אמ' ר' אבהו ג' כריתות בשלמים למה. פרש"י ג' כריתות באדם טמא האוכל קדשים למה (?) אחת בפרש' אמור אצל **(וי' אמר כב,ג) כֹּל-אִישׁוֹ**

אֲשֶׁר-יִקְרַב מִכָּל-זַרְעֵכֶם אֶל-הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יִקְדְּשׁוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עִלְיָו וְנִכְרְתָהּ וגו' ואמר' במסכ' פסחים פרק ד' דהאי **יִקְרַב** אכילה הוא והא דנקט לשון קריבה במי' הראוי ליקרב כגון שטמא זה אכל קדשים שקדשן בכלי שרת (ראה בסוף הריב"א, גם דברים שאינם נאכלים כמו עצים ולבונה וקטורת כמו שבראש [משנה מעילה פ"ב,מ"ט]). ושתיים מן הכריתות בפרשת צו. **(וי' צו, ז,ב) וְהִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר-תֹּאכַל בְּשֶׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְשִׁמְאָתוֹ עִלְיָו וְנִכְרְתָהּ** וגו' וסמין **(וי' צו, ז,ב) וְהִנֵּפֶשׁ בְּכָל-טָמֵא בְּטָמֵא אֶדְם אֹו**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – החלים ק"ט, שם: המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגבול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בבהמה טמאה או פכלי שקץ טמא ואכל מפשרי צבח השלמים אשר לה' ונכרתה אחת לכלל ההיא אל-הקדשים דפרש' אמור לפי שכלל כל הקדשים ואחת לפרט וכו' אחת משתים האחרות שבצו. ומדה זו נדרשת בתחלת הספר בדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל וכו' כיצד בפרשת אמור כתוב (וי' אמר כבג), פל-אישו אשר-יקרב מכל-זרעכם והלא מהאי קרא שלמים בכלל כל הקדשים היו יצאו בקרא דפרש' צו. מן (וי' צו זב), והנפש אשר-תאכל בשר מנבח השלמים להקיש שאר קדשים אליהם לומר מה שלמים מיוחדים שהם קדשי מזבח וחיבתן עליו כרת משום טומאה אף כל קדשי מזבח יצאו קדשי בדיק הבית שאין חיבתן עליהם כרת משום טומאה. וא"ת ולמה אין (לו) הפסוקין נדונין בכלל ופרט ולומר שאין בכלל אלא מה שבפרט ותשמע מה שלמים אין שאר קדשים על ואף על פי שהן קדשי מזבח. וי"ל משום שהפסוקים מרוחקים זה מזה והם כשני ענינים וכן מפורש במנחות פרק כל המנחות באות מצה. דהיכא שהפרט מרוחק מן הכלל נדון במדת דבר שהיה בכלל וכו'. ואחת פ"י השלישי מן הכריתות האלו שהיא יתרה נכתבה לדברים שאינם נאכלים כגון ציצית של מערכה ולבונה וקטורת אם אכלו טמא הטמא בכרת. הכי מתני' והכי מיתפ' והכי פירש"י בפ"ק דשבועות: (במיתת בית דין לבונה משמשת כסם מטשטש חושים, וכאן האוכל אולי רצה לטשטש חושיו)

(וי' אמר כבג) **פל-אישו אשר-יקרב מכל-זרעכם אל-הקדשים אשר יקדישו בני-ישראל לה'** – תבנית טעמים ארוכה המסתימת בזקף-קטן המרמז לשני קבוצות קדשים (א) שיש להם מתירין (ב) שאין להם מתירין. לימוד תוכן הכתוב לפי קבוצה (א) קדשים שיש להם מתירין (וי' אמר כבג) **פל-אישו אשר-יקרב** -

(וי' אמר כבג) **פל-אישו** - מקף כבורר בין איש שלא היו לו עד שתי ידיעות (א) שהוא טמא (ב) שזה מקדש או קודש, קודם שנכנס למקדש או קודם שאכל ובין בעל שתי ידיעות הנ"ל קודם שנכנס או אכל (שאליו מתיחס הכתוב בהמשך) (וי' אמר כבג) **אשר-יקרב מכל-זרעכם** – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבעה אופני שכחה (**אשר** – ס"ת טמא מקדש בשר") או שילוב של שלושתם ע"פ [רמב"ם שגגות פ"א,ה"א].

(וי' אמר כבג) **פל-אישו** – מונח לגרמיה (מונח פסק), טעם פסק ככעין מידה י"א מל"ב מדות "סדור שנחלק", וה-[יאר הפסיק, הרב י"א שפירא] (על) **פל-אישו אשר-יקרב בתו"כ דריש פל-אישו** לרבות זר (הביא) **והמלבי"ם** ז"ל מבאר מדלא כתיב כל איש מכל זרעכם אשר יקרב (שתו"כ למד זר בגלל שכל-זרעכם לא צמוד לכל-איש). וא"כ הוא כאן מאמר מחולק (כעין מדה י"א מל"ב מידות סדור שנחלק) והמפסיק (טעם פסק) מדגיש כי **אשר-יקרב מפריד בין פל-אישו לבין מכל-זרעכם** בקריאה ללא פסק משמעות הכתוב שלא היה העולם ידיעה והטמא עבר על טומאת מקדש וקדשיו ומתחייב כרת. קריאה עפ פסק מלמדת (וי' אמר כבג) **פל-אישו** – מונח לגרמיה (מונח פסק) – מונח מרבה עוד תנאי ממעט (הוא) נעלמה ממנו (פסקה) הידיעה שהוא טמא לפני שנכנס טמא למקדש או לפני שאכל קודש ו/או פסקה ממנו הידיעה שזה מקדש ו/או פסקה ממנו הידיעה שזה קודש. ויתכן שההעלם קרה לפני **אשר-יקרב** היינו לפני שקרבו מתיריו.

(וי' אמר כבג) **אשר-יקרב** – מלת "אשר" מרבה "יקרב" של אכילה מקדשים הנאכלים ע"י אדם ו/או מזבח, ואכילה קדשים שאינם נאכלים בד"כ ע"י אדם אלא רק מזבח ופה נאכלו ע"י אדם. (וי' אמר כבג) **אשר-יקרב** – מקף כרב-מצב, במצב (א) קדשים שיש להם מתירין בורר בין קריבה (=אכילה) של אדם טמא לפני שהוקרבו מתירי קרבן ובין קריבה אחר הקרבת מתירי קרבן (חלב וזריקת דם); במצב (ב) קדשים שאין להם מתירין בורר בין אכילה של אדם טמא לפני שקדשו בכלי ובין אכילה של אדם טמא אחרי שקדשו בכלי

הסבר אחר (וי' אמר כבג) אשר-יקרב מכל-זרעכם – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבעה מיני קדשים שהם מאכל שחלה עליהם טומאת מקדש וקדשיו

[ספרא צו פרשה ט תחילת פרק טו] (ג) (ט: א) (וי' צו זכא) ואכל מפשרי צבח השלמים אשר לה' ונכרתה הנפש הקוא מעמיה: מה ת"ל לפי שהוא אומר (וי' צו זב), והנפש אשר-תאכל בשר מנבח השלמים והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו, יכול אין חיבתם כרת משום טומאה אלא על השלמים בלבד (ט: ב) מניין לרבות כל הקדשים תלמוד לומר (וי' אמר כבג) **לדרתיכם פל-אישו אשר-יקרב מכל-זרעכם אין לי אלא כיצא בשלמים מה שלמים מיוחדים הנאכלים לשני ימים [ולילה אחד] (ט: ג) הנאכלים ליום אחד מנין ת"ל (וי' צו זכא) **בשר אין לי אלא ששיריו נאכלים (ט: ד) עולה שאין שיריה נאכלים מנין ת"ל (וי' צו זכא) ונבח אין לי אלא זבחי העופות והמנחות (ט: ה) שאינן מיני זבחים עד שאתה מרבה לוג שמן של מצורע מנין תלמוד לומר (וי' אמר כבג) פל-אישו אשר-יקרב מכל-זרעכם אל-הקדשים.****

(וי' אמר כבג) **אל-הקדשים** – פשטא בודדת ואחריה טעם קדמא **אשר**, תבנית טעמים מיוחדת במינה. (וי' אמר כבג) **אל-הקדשים** – מקף כבורר בין חלק מהקדשים ובין כל הקדשים (כאן כל הקדשים) אפשר שהלימוד הוא **אל-הקדשים** – פשטא בתפקיד הלכה אחת לכל הקדשים, בין שיש להם מתירין בין שאין להם מתירין, **אשר** – קדמא נאכלו קודם להקרבת המתירין או קודם למתנם בכלי שרת, האוכל אינו מתחייב כרת. אבל אם נאכלו ע"י אדם טמא אחרי שקרבו המתירין או שקדשו בכלי שרת, התחייב האוכל בכרת. (וי' אמר כבג) **יקדישו בני-ישראל לה'** – מהפך פשטא אפשר שמלמד כפי' [ריב"א] יצאו קדשי בדיק הבית שאין חיבתן עליהם כרת משום טומאה.

(וי' אמר כבג) **וטמאתו עליו** – טפחא כשנוי ורבוי, טומאה היוצאה מגופו, טומאה מנגיעה באב הטומאה חיצוני **[רש"י] (וי' אמר כבג) וטמאתו עליו** – וטומאת האדם עליו, יכול בכשר הכתוב מדבר, וטומאתו של בשר עליו, ובטהור שאכל את הטמא הכתוב מדבר, הרי כבר נאמר (ויק' ז יט) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, אלא על כרחך ממשמעו אתה למד, במי שטומאתו פורחת ממנו הכתוב מדבר, וזהו האדם שיש לו טהרה בטבילה: **[רש"י] (וי' אמר כבג) ונכרתה וגו'** - יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר, תלמוד לומר אני ה', בכל מקום אני: **פירוש המשנה לרמב"ם מסכת זבחים פ"ח,ה"ב** ... ואחר כך באר כי עון הקדשים שהוא (הציץ) מכפר הוא הטומאה שנאמר (וי' אמר כבג) **אשר-יקרב מכל-זרעכם אל-הקדשים אשר יקדישו בני-ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה**. וכבר בארנו בסוף עדיות שמשנה אחרונה שהיא למעשה שאין דם הקדשים מתטמא כלל. והלכה כחכמים. וכו' יהודה. (וי' אמר כבג) **וטמאתו** - טפחא בתפקיד שנוי ללמד שלא מדובר בטומאת הקודשים אלא בטומאת האדם, **עליו** – אתנה מגביל הכתוב לאדם טמא ולא לקדשים טמאים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוותך האמיתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התש"ס - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - מהפך פשטא; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.11 ויקרא אמר כא,א (התשפ"א)

ויקרא אמר כא,ז: אַשָּׁה זָנְהָ וַחֲלָלָהּ לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ כִּי-קִדָּשׁ הוּא לַאלֹהִים:

[תיב"ע] ואשה גרושה בין מאישה בין מן יבמה לא יסבון. **[פי' תיב"ע]** שנתגרשה בין מבעלה או מן יבמה זו חלוצה וכן דייקי ביבמות - **(כא,ז) וְאִשָּׁה**. למאן דאמר חלוצה מדאורייתא לומד זאת מיתור ה- 'ו' ב- **וְאִשָּׁה**

(כא,ז) אַשָּׁה זָנְהָ וַחֲלָלָהּ לֹא יִקְחוּ

[תורה תמימה = תו"ת] (כא,ז) אַשָּׁה זָנְהָ - אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות^(מ) **[יבמות פ"א א']:**

(כא,ז) אַשָּׁה - קדמא, בתפקיד מצב קודם שאינה מישראל או ישראלית שהייתה קודם עם אדם שאסורה לו. כהסבר **[תו"ת מה] ר"ל** אין זונה האסורה לכהן אלא כל שאינה בת ישראל, ואפילו לא נבעלה או אפילו נתגיירה או נשתחררה פחותה מבת ג' שנים דאינה ראויה לביאה, בכ"ז נחשבת כזונה ואסורה לכהן מפני שבאה מעובדי כוכבים השטופים בזימה, וכן זו שנבעלה לאדם שאסורה לו בין באיסור חייבי כריתות או מיתת ב"ד בין באיסור חייבי לאוין ועשה (ראה להלן דעה שמותרת לכהונה) השוין בכל ואינן מיוחדין לכהן, כגון גר עמוני ומואבי [דאסורין לבא בקהל] מצרי ואדומי [עד דור שלישי ואתיין מכח עשה דור שלישי יבא] כותי חלל ונתנין דאסורין בלא תתחתן וממזר [בלא יבא בקהל], וכל אלה שבאו על כהנת לוייה וישראלית פסלוה מן הכהונה, וכן הנבעלת לחלל אף על פי שאינה אסורה לו מ"מ פסולה לכהונה [ועי' בתוי"ט פ"ו מ"ו דיבמות],

(כא,ז) אַשָּׁה זָנְהָ וַחֲלָלָהּ לֹא יִקְחוּ - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מהפשט.

הפשט **[תורה תמימה = תו"ת] (כא,ז) וַחֲלָלָהּ** - איזו היא חללה - כל שנולדה מפסול כהונה^(מ) **[קדושין ע"ז א']:**

היוצא מהפשט שהאשה עצמה לא הייתה חללה אבל כיון שהייתה אסורה לכהן ילדיה מהכהן חללים **[תו"ת מו]** כגון כהן הדיוט שבא על הזונה ועל הגרושה וכהן גדול גם על האלמנה והבעולה הווי בניה חללים, ואפי' אם ילדה לאחר אך מכיון שנתחללה שוב הווי בניה חללים:

[תורה תמימה] (כא,ז) לֹא יִקְחוּ - ואפילו בהעראה (קרבה האסורה מהתורה), מאי טעמא, ילפינן קיחה קיחה מחייבי כריתות^(מ) **[יבמות נ"ד א']:** **[תו"ת מז]** דכתיב ס"פ אחרי ואשה אל אחותה לא תקח וגו', וסיים שם כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ומקשינן שם כל העריות לנדה, מה נדה ב(קרבה האסורה מהתורה) כדכתיב את מקורה הערה וגם היא מחייבי כריתות אף כל חייבי כריתות בהעראה (קרבה האסורה מהתורה), וה"נ כן:

(כא,ז) לֹא יִקְחוּ - כתיב לא יקחו [יקרינן] לא יקחו, מלמד שהאשה מוזהרת על ידי האיש^(מ) **[יבמות פ"ד ב']:**

[תו"ת מה] היינו היכי שהוא מוזהר עליה כגון כהן הדיוט בגרושה או כה"ג באלמנה וכן ממזר בישראלית שמוזהר על לא יבא בקהל [ועי' תוס' תובכות כ"ד ד"ה אבל], אבל היכי שהוא אינו מוזהר כגון חלל בכשרה וכן גר בממזרת וכהנת אין היא מוזהרת להנשא להם. ומה שבעתקתן דמשמעון הדרשה מדרקין לא יקחו בקמ"ץ הקו"ף, כ"מ מתוס' יבמות ה' א'. אבל ה- **[רמב"ם פ"ט ה"א מאיסור ב]** סמך דין זה על הדרשה המובאה ריש פרשה זו בני אהרן ולא בנות אהרן. ולכאורה קשה שהניח דרשת הגמ' כאן במקום דין זה, ויותר מזה שהרי בקדושין ל"ה א' מסיק הגמ' דדרשה בני אהרן ולא בנות אהרן לא קאי אכולה פרשה רק אדין דטומאה, וא"כ איך סמך דרשה זו אדין זה. אמנם כבר כתבנו כ"פ בחבורנו דדרך הרמב"ם להסמיק דרשה אף שנדחת בגמ', אך אם נראה לו פשוטה יותר ואין נ"מ לדינא, וכתבנו מזה בפ' שמיני (י' ו') ובס"פ אחרי:

(כא,ז) לֹא יִקְחוּ - מונח זקא-קטן, אפשר שטעם מונח מרבה לימוד נוסף מהזקא-קטן של שני לימודים (א) אפילו בהעראה (קרבה האסורה מהתורה) (ב) אזהרת לאו לאיש, אזהרת לאו לאשה. או הערה נלמדת בהקש מגדה ואזהרת האיש והאשה מרומזים בטעם מונח המרבה אפיון לכתוב **(כא,ז) לֹא יִקְחוּ**

(כא,ז) גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב. (א) **[בבלי יבמות נט,א]** גרושה בגט כריתות בין מן האירוסין בין מן הנישואין (ב) חלוצה אם מדאורייתא אסורה לכהן. ואם מרבנן הרי זה ריח גט ולכן אסורה לכהן. (ג) פעמיים אלמנה צריכה הייתר רבנן להינשא שוב

(כא,ז) וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא גירושי אשה ואשר על חלק מהן לא חלה ההלכה, (אופן א) אם חלוצה אסורה לכהן מרבנן, משמע שמן התורה מותרת. (אופן ב) ע"פ **[בבלי יבמות צב,א]** גט מקידושי טעות, אינו גט כלל וגם לא ריח גט ומותרת אשת כהן לחזור לבעלה. (אופן ג) ע"פ **[תו"כ]** צרת חלוצה שאין גירושיה ביד אישה. **(כא,ז) לֹא יִקְחוּ** - מונח מרבה, אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות צ"ע.

ויקרא אמר כא,ח: וְקִדְשָׁתוּ כִּי-אֵת-לְחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מִקְרִיב וְקִדְשָׁתוּ כִּי קָדוֹשׁ הוּא לַיהוָה לֵךְ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' מְקֹדְשֵׁכֶם:

[אור החיים] (כא,ח) וְקִדְשָׁתוּ - תבא הסברה לומר כי כל עוד שיש כהנים שלמים וכן רבים המספיקים להקריב אין חיוב לכופף, לזה אמר לשון יחיד שאפילו על אחד מהם יקפיד לעשות כמשפט הזה:

[רש"י] (כא,ח) וְקִדְשָׁתוּ. על כרחו, שאם לא רצה לגרש הלקה ויסרהו עד שיגרש.

(כא,ח) וְקִדְשָׁתוּ - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מידה ל"א מל"ב מידות מוקדם והוא מאוחר בענין. הענין המוקדם הוא היות הכהן קדוש מלידה, והענין המאוחר חובת בית דין לשמור על קדושת הכהן בכלל ובזיווגין כנאמר כאן. ובהקש חובת בית דין לשמור על קדושת ישראל בזיווגין

(וי' אמר כא,ח) קָדָשׁ יִהְיֶה-לְךָ כִּי קָדוֹשׁ - פשטא זקא-קטן מונח זקא-קטן. פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנה) בתפקיד כעין הקש.

[הקש א] משמירת קדושת הכהן בענין נישואין לנהוג בו קדושה בענינים אחרים כ-פ' **[רש"י]** ע"פ **[גיטין נ"ט ב']** נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר, ולברך ראשון בסעודה. ומה הרחבה לדברים אחרים כגון: ראשון בהפרשת תרומה, ראשון לקריאת תורה, הולכים ראשונים בהרחבת העיר, כנראה להורות להיות ראשון בכל מצוות התורה ובנסיבות שונות.

[הקש ב] הביא **[תו"ת נג]** שע"פ **[תנא דב"א ח"א פט"ו]** הקש שמירת הקדושה מכהנים לכלל ישראל בעניני זיווגין במה שנוגע להם.

[תורה תמימה = תו"ת] (וי' אמר כא,ח) וְקִדְשָׁתוּ. - תניא, [מניין לכהן שנשא פסולה ולא רצה לגרשה] דפנו (=הכהה), ת"ל **(כא,ח) וְקִדְשָׁתוּ** - בעל כרחו^(מ) **[יבמות פ"ח ב']:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (כ"י במצוותך האמתי - הלהים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג); **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, מנעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעמטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.**

1.12 ויקרא אמר כא,א (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

[ספרא אמור פרשה א תחילת פרק א אות יד] (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן פי תחל יכול אם חיללה את השבת תידון בשריפה תלמוד לומר (וי' אמר כא,ט) פי תחל לזנות בשחיללתה בזנות ולא חיללה בדבר אחר.

(וי' אמר כא,ט) פי תחל - מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב אלו עבירות שונות שמחללות קדושות שונות (כקדושת כהנים, כקדושת שבת ויום טוב, כקדושת ישראל ועוד)

המלה (וי' אמר כא,ט) לזנות מתארת נטיה משמירת מצוות כגון עבודה זרה, טעם אתנה מגביל ללמד בשחיללתה בזנות ולא חיללה בדבר אחר. מזה מתחילה החקירה האם הבת הזאת מאורסת, נשואה, בעבר היה בה זיקת נשואין.

[ספרא שם טו] יכול אם זינת פנויה תדון בשריפה ת"ל (וי' אמר כא,ט) אביה ונאמר להלן (דב' תצא כב,כא) אביה מה אביה האמור להלן זנות עם זיקת הבעל אף אביה האמור כאן זנות עם זיקת הבעל [או אינו אביה אלא להוציא את כל האדם כשהוא אומר היא מחללת הרי כל אדם אמור הא מה אני מקיים (אז איך נסביר) אביה מה אביה האמור להלן זנות עם זיקת הבעל אף אביה האמור כאן זנות עם זיקת הבעל]. [ספרא שם טז] או מה אביה האמור להלן נערה ארוסה אף אין לי אלא נערה ארוסה מנין נערה נשואה בוגרת ארוסה בוגרת נשואה אפילו זקינה מנין תלמוד לומר ובת ... פהן מכל מקום. מוצע לומר כי טעם מונח במלת איש מרבה מצבים בשני למודים המרומזים בזקף-קטן של מלת פהן והם בת כהן ארוסה, בת כהן שיש בה זיקת בעל (נשואה) או שהיה בה זיקת בעל.

[ספרא שם יז] אין לי אלא בת כהן לכהן מנין בת כהן ללוי בת כהן לישראל אפילו לנתין ולממזר מנין ת"ל ובת איש כהן אף על פי שאינה כהנת.

[ספרא שם יח] את אביה היא מחללת ר' אליעזר אומר עם אביה בשריפה ועם חמיה בסקילה (כא,ט) היא ... באיש תשרף היא בשריפה ואין בועלה בשריפה היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה.

מלת (כא,ט) היא מגבילה החילול של אביה הכהן אל הבת כהן תשרף - סלוק מגביל הרפה לבת כהן.

[בבלי סנהדרין נא,א] אין לי אלא שניסת לכהן, ניסת ללוי ולישראל, לכותי, לחלל, לממזר ולנתין, מניין? תלמוד לומר (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן - אף על פי שאינה כהנת. היא בשריפה ואין בועלה בשריפה. היא בשריפה ואין זוממיה בשריפה. רבי אליעזר אומר:

(וי' אמר כא,ט) את-אביה בשריפה ואת חמיה בסקילה.

אפשר שמסקנת הגמרא שמכל מקום היא נשאת בת כהן ומחללת קדושת אביה מעוגנת בתבנית הטעמים

(וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן - פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני מצבי נשואין (א) ללוי או לישראל שתופסים בה קידושין (ב) לכותי, לחלל, לממזר ולנתין שלא תופסין בהם קידושין, אף שכבר אינה כהנת, מחללת אביה איש פהן מכל מקום.

[רש"י] (וי' אמר כא,ט) פי תחל לזנות - כשתחלל על ידי זנות, שהיתה בה זיקת בעל וזנתה או מן האירוסין או מן הנשואין. ורבותינו נחלקו בדבר (ראה סנה' נא,א), והכל מודים שלא דבר הכתוב בפניה. את-אביה היא מחללת - חללה וזנתה את כבודו, שאומרים עליו: ארור שזו ילד, ארור שזו גדל (ראה שם).

[ר' יוסף בכור שור] (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן - בזיקת הבעל הכתוב מדבר, דילפינן (ראה תו"כ אמור פרשתא א פרק א,טו) (וי' אמר כא,ט) אביה - (דב' תצא כב,כא) אביה מנערה המאורסה. לרבנן - נשואה בשריפה, ולא ארוסה; לרבי שמעון - ארוסה ונשואה; לרבי ישמעאל - ארוסה ולא נשואה; כדמפרש טעמייהו בפרק 'ארבע מיתות' [סנה' נא,א]. את-אביה - שהוא קדוש, היא מחללת ומזולזת; ועוונה כפול, ולכך תשרף.

טט - הסבר תמציתי של [בבלי סנהדרין מט,נ,נא] [דב' תצא כב,כא] והוציאו את-הנערה אל-פתח בית-אביה וסקלוהּ אנשי עירה באבנים וזמתה פי-עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערת תרע מקרבה: בנערה המאורסה מופיע בית-אביה, בית אביה. אחד מהם מופנה לדרשה באופן של היקש שהתוספות מכנים כאן גזירה שוה (כנראה כהלכה למשה מסיני) בהיקש כזה יש ליבא אל הענין שאילו לומדים כל אפיוני הענין שממנו לומדים. בפסוק הנערה המאורסה נמצאת מלת אביה מופנית לדרשה.

הגזירה שוה היא בין אביה של בית אביה בנערה המאורסה המופנה ובין אביה של (וי' אמר כא,ט) את-אביה בבית איש כהן. לפיכך מנערה המאורסה יש להביא אל (וי' אמר כא,ט) ובת איש פהן פי תחל לזנות את-אביה היא מחללת באיש תשרף: זיקת בעל ועוונתה בסקילה.

לרבנן - האת של (כא,ט) את-אביה מרבה כל בנות כהן שיש או היה בהן זיקת בעל ולכאורה כולן עונשן בסקילה. בא (כא,ט) באיש טפחא - ללא מרכא בתפקיד אפיון מתפשט אלפניו, והאפיון מקורו ב- (כא,ט) תשרף - סלוק כמגביל, מוציא מכאן את בת כהן המאורסה שהיא כמו שאר בנות ישראל המאורסות - בסקילה, ומותר את בנות הכהן הנשואות שעונשן (כא,ט) באיש תשרף ע"פ פ[רש"י] ע"ה"ת הכהנת הנשואה פגומה ע"י בעלה ולכן בעבירתה מחללת את אביה הכהן וזאת עבירה הפחותה ממעשה הכהנת הארוסה שפגמה בבעלה ובאביה ולכן עונש השריפה פחות מעונש הסקילה.

בשלב הבא (כא,ט) לזנות אתנה את-אביה היא מחללת פשטא מונח זקף-קטן - הינו תיאור מצב ואחריו ההלכה (כא,ט) באיש תשרף: תבנית טעמים המלמדת אלפניו. כך עוברות כל בנות כהן שהתרבו בגלל את-אביה היינו עם זיקת בעל בעבר ובהווה ואפשרות של עונש השריפה (ללא הנערה המאורסה כמסובר לעיל), אל הרישא של (כא,ט) ובת איש פהן פי תחל לזנות. (וי' אמר כא,ט) לזנות - אתנה כמגביל, מכל בנות כהן שיש או היה להן בעבר היה להן זיקת בעל: גרושה, אלמנה, יבמה, חלוצה. ללא הלמוד מהסיפא היו כל הזונות בשרפה. הלמוד מהסיפא אל הרישא מגביל את עונש באיש תשרף לנשואות בשעת העבירה.

[רבי שמעון] אומר ארוסה ונשואה בשריפה. מיבא מ-(דב' תצא כב,כא) זיקת בעל ואת המקור הנערה המאורסה אבל לא אפיון שני שלה עונש הסקילה, כי לדעתו העונש (כא,ט) באיש תשרף מראה כי כהנת ארוסה פגמה יותר מישראלית ארוסה בגלל מעמד אביה ולכן עונשה בשריפה חמור מעונש הסקילה, את-אביה מרבה כל בנות כהן בעלות זיקת בעל בהווה ובעבר לאפשרות עונש (כא,ט) באיש תשרף וכך גם לכהנת נשואה שיצאה מעונש החנק לנשואות, שאינן בנות כהנים ועלתה לעונש שריפה. אח"כ מקדם אל הרישא כל בנות כהן שהיה בהן זיקת בעל בהווה ובעבר ושם ממעט את שהיו בעבר בזיקת בעל ונותר עם הארוסה והנשואה.

[רבי ישמעאל] - אומר שכל הפרשה על כהנת ארוסה בלבד. הוא מיבא מ-(דב' תצא כב,כא) רק את מצב הארוסין (זיקת הבעל וזיקת האב) והשריפה מחליפה הסקילה. אם יסבור כפרש"י שפגמה גדול יש ללמוד שלדעתו שריפה חמורה מסקילה אחרת זה קולה.

נראה שאין לו העבר אל הרישא או מעביר ארוסה שצריכה יבום ושם ממעט אותה.

ב"ה טוב טעם ודעת ודעתי (ט"ו) כי במצוותי האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.13 ויקרא אמר כא,א (התשפ"ב)

תו"כ הבאה פותחת באופן יוצא מהכלל בפסוק **ויקרא אמר כא,ז: וינדבר ה' אל-משה לאמר: מופע 27 של התוכן,**

ויקרא אמר כא,ז: דבר אל-אהרן לאמר

איש מנרעך לדרתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב להם אלהיו:

(ספרא אמור פרשה ג סוף פרק ב אות א – ד)

(א) (וי' אמר כא,ז) וינדבר ה' אל-משה לאמר: (וי' אמר כא,ז) דבר אל-אהרן לאמר איש מנרעך לדרתם אשר יהיה בו מום

לא יקרב להקריב להם אלהיו: אמר רבי אלעזר ברבי יוסי הא תינוק פסול (הח"ח: מרכתיב איש) אף על פי שהוא תמים מאימתי

עבודתו כשירה משיביא שתי שערות אבל אין אחיו הכהנים מקריבים אותו לעבודתו עד שיהיה בן עשרים שנה.

(ב) (וי' אמר כא,ז) אשר יהיה בו מום אין לי אלא שלא יהיה בו מום לאחר הדיבור (הח"ח: שנאמר להם הפרשה) (ט: מזמן שהכהן ראוי

לעבודה) כזיבה וכנגעים (הח"ח: כמו שפירשנו לעיל) היה בו מום לפני הדיבור (כנ"ל וכן לפני שהיה ראוי לעבודה של כל דבר הנקרב) מנין

תלמוד לומר אשר יהיה בו מום אין לי אלא שנולד תמים ונעשה בעל מום נולד בעל מום ממעי אמו מנין ת"ל אשר יהיה בו מום.

(ע"פ הח"ח: להורות דבכל גווני בכלל בעל מום (ט: לא משנה מתי נתהוה המום))

(וי' אמר כא,ז) איש מנרעך לדרתם – מונח גרשיים רביע, מונח מרבה ללמוד את תבנית הטעמים גרשיים רביע, יותר מפעם אחת.

גרשיים רביע בתפקיד כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל או ללמד על עצמו.

(למוד א) לכהן אין הגבלת גיל להתחלת עבודה (תורה שלמה קעד) כל מי שהוא שלם מכל מום מרכים אותו לכהונה [ילמדנו]

אבל אין אחיו הכהנים מקריבים אותו לעבודתו עד שיהיה בן עשרים שנה

(למוד ב) כמסקנה מ- [תולדות יצחק] כהן בעל מום, שהוא טהור אסור בעבודות הקרבה, לפי [אלשיך] לא היה צריך גם לאכול. והיוצא

מהכלל הוא שכהן בעל מום שהוא טהור רשאי ויש לו מצוה לאכול בקדשי קדשים וקדשים, ובאכילת הכהנים בעלי הקרבן מתכפרים.

אבל כהן טמא או מחולל מפני אשה האסורה לו, אסור בעבודה בכלל ואסור באכילת קדשים וכל שכן קדשי קדשים.

(למוד ג) [אלשיך] (וי' אמר כא,ז) ... אמנם הנה בענין יש דבר נוגע אל אהרן יזהיר את זרעו, ויש דבר ראוי ליאמר גם דרך כלל גם אל

כללות עם בני ישראל. ומהדבר המיוחד אל אהרן אל הראוי גם אל הכולל, יש הפסק בנתים בהזכירו שמות המומין:

(וי' אמר כא,ח) והטעם הוא כי הנה זה דרך העולם, כי כל-איש אשר-בו מום לא יקרב, כלומר שום קריבה לשרת לפני מלך. ואם

כן איפה כל שכן ללחם אלהי עולם, והוא על דרך (מלאכי א ח) הקריבהו לא לפתח. וזהו אומרו לא יקרב סתם ולא אמר להקריב,

כי על סתם הקרבה לפני מלך ידבר. והנה זה הוא על הנוגע אל אהרן לאמר, וכהתימו הזכיר המומין (פסוקים יט - ס):

(למוד ד) [אלשיך] (וי' אמר כא,ב) עם היות ש(כהן בעל מום) חשוב הוא לפניו יתברך ומתכא דרחמנא (ומשולחן גבוה) קאכיל, כי הנה

לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן-הקדשים יאכל: (כא,ב) עם כל זה ממעטו הוא יתברך (לכהן בכל מום) מליגש, אך אל-

הפרכת לא יבא ואל-המזבח לא יגש כי-מום בו ולא יחלל את-מקדשי. כלומר ומה גם אתה כל איש ישראל שאפילו מזרע

אהרן איננו שלא יהיה ראוי להקריב: לומד מאיסור כהן בעל מום מעבודה של כל דבר הנקרב, לאסור כל אחד מישראל מכל עבודה

שהיא במקדש, פרט לשחיטה. אבל [רשב"ם] ב- [במ' קרח ז,כז] לומד אזהרה לזרים שם (וי' אמר כא,ז) לא פסל אלא בעלי מומים,

אבל זרים לא פסל. ומה שפסל בפרשה שלאחריה (וי' אמר כא,ג) אשר אלקם לדרתיכם קל-אישו אשר-יקרב וגו', באוכל בטומאת

הגוף מדבר, אבל בעבודת זרים במשכן ובכליו לא ראינו עדיין חיוב מיתה: וזה נלמד מ- [במ' קרח ז,כח] כל הקרבו הקרב אלי-משכן ה'

ימות

(למוד ה) שעשוי להיות שייך ל- (כא,כא) כעין יצא מהכלל ללמד על עצמו שכהן הנראה שונה מרוב הכהנים זה מראית עין ולא מום.

[ערוך השולחן העתיד הלכות ביאת מקדש סימן מד סעיף יא] ביאור הדברים (בסעיף י על [רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ו,ה"ה,

ה"ו] ראה שימוש ב- (כא,ח)), דוודאי דבר שהוא בעצם מום פוסל באדם ובבהמה ולוקין עליו, אמנם באדם יש דברים שבעצם אין זה

מום אלא שברוב אנשים אינו כן כמו מי שיש לו קרחה בראשו או שהוא ננס או שעינו זבה מים דאין זה מום, ולכן בבהמה לאו כלום

הוא, אך באדם כתיב: (וי' אמר כא,כא) כל-איש אשר-בו מום מנרע אהרן הפהו, ובעינין איש השוה בזרעו של אהרן [ברכות מג, א].

וטעם דרשא זו משום דהך מנרע אהרן מיותר הוא, דמקודם כתיב: (וי' אמר כא,ז) דבר אל-אהרן לאמר איש מנרעך לדרתם

וגו', אלא לדרשא אתי שיהא שוה ככל זרע אהרן כלומר כרום בני אדם. ואין בזה לאו אלא עשה, דאינו שוה בזרעו של אהרן הוי לאו

הבא מכלל עשה ואין לוקין עליו, וכן עבודתו כשרה. וזה שהוא רק מפני מראית העין פשיטא שגם עבודתו כשרה (שם), וע' בסעי' ג.

(וי' אמר כא,ז) אשר יהיה בו מום – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית טעמים בתפקיד לכתחילה ובפועל, בין אם מומו מלידה,

בין אם מומו מתאונה בין אם מומו קבוע (לכתחילה) בין אם מומו עובר, לא יעבוד בעבודות הקרבה. אם הוא תמים לכתחילה אבל

צעיר מעשרים שנה לא יעבוד.

(ג) (וי' אמר כא,ז) לא יקרב להקריב להם אלהיו אין לי אלא תמידים שהם קרוים (כא,ז) לחם שנאמר (במ' פ"י כח,ב) את-קרבני לתמי

לאשוי ושאר כל הקרבנו מנין (הח"ח: כגון מוספין ושעירי הרגלים) ת"ל שוב (וי' אמר כא,כא) לחם מנין לרבות את הדם תלמוד לומר (כא,ז)

להקריב (או (כא,כא) להקריב) ואומר (וי' שמ' ט,ט) ויקרבו בני אהרן את-הקדש אלו.

(ד) מנין (שכהן בעל מום לא יקריב) אימורי חטאת ואמורי אשם (הח"ח: דאי מלחם אימא עולה דכולה כליל דומיא דתמיד אבל אימורין אימא

נשתרו בבעל מום) ואמורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מנין ת"ל (וי' אמר כא,כא) לא יגש להקריב (הח"ח: ה"ל"ל דלא יקריב ואמר

לא יגש להקריב לרבות כל דבר הנקרב) מנין הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים תלמוד לומר (וי'

אמר כא,כא) לא יגש להקריב מנין היציקות והבלילות והתנופות וההגשות (הח"ח: וא"ת והא אמרינן בהקומץ [מנחות כ] לא יצק כהן אלא

זר כשר ומשמע דה"ה לכתחלה יכול לעשות והכא פסלינן בעל מום לכתחלה וי"ל דהכא ר"ש הוא דחשיב להו להני גבי עבודות המסורות לבני

אהרן אבל לרכנן אה"נ דכשר זר וה"ה בעל מום) והקמיצות והקטורת (הח"ח: כהה הראב"ד שיגרא דלישנא הוא דהא קתני לעיל הקומץ

והקטורת. והקטרת אימורין נמי תנינא לעיל. והזיות היינו בהואת לוג שמן של מצורע דאי כהזאת הדם כבר איתרכי למעלה והג"א מחקו.)

והמליקות והקבלות וההזיות ת"ל (וי' אמר כא,כא) לא יגש להקריב יכול יהיו חייבים על כולם תלמוד לומר (כא,ז) לחם מה לחם

מיוחד שהוא משום עבודה (הח"ח: שהוא עבודה דהיינו הקטרת אימורין כדכתיב (במ' פ"י כח,ב) לתמי לאשוי א"י (וי' גיא) (וי' גט,ב) (במ' פ"י כח,ב) לחם אשה) של הקרבת הקרבנות: שחיטה, קבלת דם, הולכת דם, זריקת דם) יצאו אילו שאינו משום עבודה (כמוסבר לעיל).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: שבמי המקרא והתורה שבעל-פה, התש"א – התש"פ; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשאא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

אמנם תו"כ דורש מכתובים אחרים, נראה לי כי יש לדבר רמז בתבנית הטעמים (וי' אמר כא,יז) **אַשְׁרֵי יְהוָה בֹּל מוֹם לֹא יִקְרָב** – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן מונח זקף-קטן, פעמיים ז"ק בין שני קיסרים בתפקיד כעין הקש, מקיש מהקרבת תמיד שאסורה לכהן בעל מום אל כל הקרבנות ולהקרבת דם, אפשר ששני אלו (קרבנות והקרבת דם) מרומזים בזקף-קטן של **לֹא יִקְרָב**, (כא,יז) **לְהִקְרִיב** – טפחא ללא מרכא (א) כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריו (ב) בתפקיד התפשטות ההגבלה הרמוזה בתבנית הטעמים של כתוב אחריו **לְחֵם אֶלְהִיּוּ** – מרכא מרבה, סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות, היינו שאמנם כהן בעל מום אסור לעשות עבודות של הקרבה שהן בכתוב לפניו **לֹא יִקְרָב**, והנמנות ב-(מ"ד), אבל אם יעשה מהן לא יהיה חייב עליהם.

ויקרא אמר כא,יח: כי כל-איש אשר-בו מום לא יקרבו איש עור או פסח או חרם או שרוע:
ויקרא אמר כא,יט: או איש אשר-יהיה בו שבר רגל או שבר יד:
[ספרא אמור פרשה ג סוף פרק ב אות ה – טו]

(ה) (וי' אמר כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** מה תלמוד לומר (הח"ח: כא,יח) **כָּל-אִישׁ** אחר שאמר מקודם (כא,יז) **אִישׁ מְזַרְעֶיךָ** לפי שנאמר זרע אהרן (כא,יז) **אִישׁ מְזַרְעֶיךָ** אין לי אלא זרע אהרן אהרן עצמו מנין ת"ל (כא,יח) **כִּי כָל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין תלמוד לומר (כא,יח) **כָּל ... אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם**.

(כא,יח) **כָּל-אִישׁ** - מקף כבורר בין מום גלוי האסור בעבודת הקרבה ובין מום נסתר המותר בעבודת הקרבה. [רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ו,ה"ד] כל המומין הנראין בגוף שנאמר (כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** מכל מקום ואלו הכתובים בתורה דוגמא הן. תבנית הטעמים של הכתוב הבא נושאת שתי הלכות.

(הלכה א) (כא,יח) **כִּי כָל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, עם הלכה לא שיה לפרטיה בקשר לנושא; שהוא עבודת הקרבה של כהן בעל מום אמיתי או למראית עין [רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ו,ה"ה]: שלשה מיני מומין הם, יש מומין שהן פוסלין הכהן מלעבוד והבהמה מליקרב, ויש מומין שפוסלין באדם בלבד מלעבוד, ויש מומין שאין פוסלין אבל מפני מראית העין אמרו שכל כהן שיש בו אחד מהן אינו עובד. -[רמב"ם שם ה"ו] (פרט א) וכל מי שיש בו מום שפוסל באדם ובבהמה ועבד בין בשוגג בין במזיד עבודתו פסולה ואם היה מזיד לוקח, (פרט ב) וכל מי שיש בו מום מן המומין המיוחדין לאדם ועבד אף על פי שהוא לוקח לא חילל עבודתו, (פרט ג) ואם היה בו דבר מדברים שהם מפני מראית העין אינו לוקח ועבודתו כשרה, ...

(הלכה ב) (כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים. כאן כ- [משנה כלים פ"א,מ"ט] בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם [רמב"ם ביאת המקדש הקדמה יב] שלא יכנס בעל מום להיכל ולמזבח. [רמב"ם שם פ"ו,הא] כל כהן שיש בו מום בין מום קבוע בין מום עובר לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים שנאמר (וי' אמר כא,כג) **אֵךְ אֶל-הַפְּדֻכֹּת לֹא יָבֵא וְאֶל-הַמְזֻבָּח לֹא יִגַּשׁ** ואם עבר ונכנס לוקח אף על פי שלא עבד, ואם עבד במקדש פסל וחילל עבודה ולוקח אף על העבודה, שנאמר (כא,יח) **כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר-בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב**, מפי השמועה למדו שאזהרה זו שלא יקרב לעבודה. ככל אופן בעל מום קבוע או שאינו קבוע לא עובד בעבודת הקרבה, עובד בעבודות שלא של הקרבה, אוכל מקדשי קדשים וקדשים. נתראפא ממומו חוזר לעבוד בעבודות הקרבה, עובד בעבודות שלא של הקרבה, אוכל מקדשי קדשים וקדשים.

(ספרא שם ו) (כא,יח) **עֹרֹר** בין סומא בשתי עיניו בין סומא אפילו בעינו אחת, חרוור קבוע (הח"ח: שיש טיפין לבנים בעין א"נ חרוור שנתלבנו עיניו וכהה מאורו לגמרי [ראב"ד]) והמים הקבועים (הח"ח: שענינו נוטפות מים תמיד) מנין. תלמוד לומר **אִישׁ עֹרֹר**.
(ספרא שם ז) (כא,יח) פֶּסֶח בין חגר בשתי רגליו בין חיגר ברגלו אחת רגלו, חלולה ועקומה ודומה למגל מנין תלמוד לומר **פֶּסֶח**, **חָרָם** שחוטמו שקוע, חוטמו בלום, חוטמו סולד, חוטמו נוטף, מנין ת"ל (כא,יח) **אֹרְחָרָם**.
(כא,יח) אֹרְחָרָם – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן שחוטמו שקוע, חוטמו בלום, חוטמו סולד, חוטמו נוטף

(ספרא שם ח) אבא יוסי ה-חָרָם אמר איזהו ה-חָרָם הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגתה, אף על פי שאין יכול לכחול שתי עיניו כאחת.

(ספרא שם ט) (כא,יח) שְׂרָוּעַ שנשמטה ירכו, פיקח יוצא מגודלו, עקיבו יוצא לאחוריו, פרסתו רחבה כשל אווז מנין תלמוד לומר **אֹרְחָרָם** (כא,יט) **אֹרְחָרָם**.

(ספרא שם י) (כא,יט) שֶׁבֶר רֵגֶל אין לי אלא שנשברה רגלו הקשן והעיקלן והקולבן מנין תלמוד לומר **אִישׁ**.
(ספרא שם יא) (כא,יט) שֶׁבֶר יָד אין לי אלא שנשברה ידו אצבעותיו מורכבות זו על זו או קולטות עד הפרק כשר, למטה מן הפרק פסול, חתכה כשר מנין תלמוד לומר **אֹרְחָרָם** (כא,יט) **אֹרְחָרָם יָד**.

(כא,יט) אֹרְחָרָם יָד – טפחא ללא מרכא לפניו (א) בתפקיד שנוי משבר יד לשנויים אחרים ביד אצבעותיו מורכבות זו על זו או קולטות עד הפרק כשר, **שֶׁבֶר יָד** – מרכא מרבה סלוק מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות על למטה מן הפרק שפוסלות, וע"י חיתוך יוכשר הכהן ממומו. **(כא,יט) אֹרְחָרָם יָד** – טפחא ללא מרכא לפניו (ב) בתפקיד התפשטות ההגבלות שמרומזות בכתוב אחריה לכתוב לפניו אל **אֹרְחָרָם** אפשר שילמד שאם יבצעו פעולה רפואית ברגל כמו שביצעו החיתוך ביד אז הכהן יוכשר ממומו. יתכן שההתפשטות עוברת לפסוק (כא,יח) למומים האחרים שהרמב"ם כתב שכל המומים הכתובים הם דוגמאות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנן**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דקא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשאא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.

1.14 ויקרא אמר כא,א (התשפ"ג)

ויקרא אמר כא,א: או-גבן או-דק או תבלל בעינו או נרב או ילפת או מרות אשף:

[ספרא אמור פרשה ג סוף פרק ב אות ה – טו]

[ספרא שם יב] גבן שיש לו שני גבינים, אין לו גבינים או אין לו אלא גבין אחד, זהו גבן האמור בתורה, רבי דוסא אומר כל שגביניו שוכבים, רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו שתיים גבנים ושתי שדראות, דק זה הדוק חלזון נחש עינב מנין תלמוד לומר או-דק. [החפץ חיים=הח"ח] שיש לו שני גבינים. היינו ששני גבות עיניו מצטרפות זו לזו ואין הפרש חלק כיניהם [רש"י בכורות לח]. ה"ג או אין לו אלא גבן אחד ת"ל או-גבן [הגר"א] וכן איתא בגמרא ופי' דמרבין זה מ'א ו-גבן האמור בתורה הוא שיש לו שני גביניו ומאי דמסיים זהו גבן האמור בתורה פי' זה הדרש מן או-גבן האמור בתורה [גמרא שם]. שגביניו שוכבין. ששערות גביניו גדולים ומוטלים על עיניו. ושתי שדראות. מסקינן בגמרא דלאו שתי שדראות ממש דבאופן זה לא חיי אלא שהיה לו שדרה עקומה ומחזי כשתי גבנים ושתי שדראות.

[הח"ח ספרא שם] דק זה הדוק שיש לו בעינו דוק שקורין טיל"א כמו [ישע' מ,כב] הנוטף כדלך שמים. חלזון נחש עינב. מפרש ב- [בכורות ל"ח] חלזון זהו נחש והוא בדוק שכעין ויש לה צורת חלזון ולפעמים הוא עגול כעובה (טט: אולי צ"ל ענבה = עינב) של אשכול וקמרה ליה מן או-דק.

[וי' אמר כא,ב] או-גבן – מקף כבורר בין משמעות "גבן" (א) גביני = גבות עינים (ב) רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו שתיים גבנים ושתי שדראות, לכל אחת מהמשמעות יש המשך.

[וי' אמר כא,ב] או-גבן או-דק – מונח זקא-קטן, זקא-קטן רומז לשני למודים. מונח מרבה לענינו ועשוי לרמז לרבוי למודים בתפקיד זקא-קטן. (א) למשמעות גבן = גבות עינים שני למודי מום (א) אין גבינים = אין גבות (ב) [ספרא שם] רבי דוסא אומר כל שגביניו שוכבים [הח"ח] ששערות גביניו גדולים ומוטלים על עיניו. אם אין הפסק בין הגבות ונראות כגבה אחת רצופה זה מום.

(ב) למשמעות גב [ספרא שם] רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו שתיים גבנים ושתי שדראות [הח"ח] מסקינן בגמרא דלאו שתי שדראות ממש דבאופן זה לא חיי אלא שהיה לו שדרה עקומה ומחזי (נראה) כשתי גבנים ושתי שדראות (וזה עשוי להיות מרומז בטעם מונח המרבה למודים בתפקיד זקא-קטן בתפקיד שני דברים יותר מפעם אחת).

[ספרא שם יג] תבלל לבן נכנס בשחור ובלבן. ר' יוסי אומר אין מומים בלבן, איזהו תבלל לבן פוסק בסירה ונכנס בשחור. [הח"ח ספרא שם] (מצטט את [רש"י בבלי בכורות לח,א]) איזהו תבלל ר' יוסי מסיים לדבריו. לבן הפוסק בסירה. סירה היינו שורה שבעין סביב לשחור שחור הוא העיגול שמשם מראית העין באה ואם חוט של לבן יוצא מן הלבן ופוסק אותה שורה ונכנס בשחור הוי מום.

[התורה מ=מלב"ם נב] או-דק (בעינו) או תבלל בעינו, דק מפרש בגמ' נקודה לבנה תוך השחור של עין. וחלזון נחש הוא בשר נוסף וחופה השחור שבעין. עי' רמב"ם (פ"ז ה"ה) ובראב"ד שם. ועינב, שיש בשחור כגרגר של ענבה, [רש"י] פי' על תבלל חלזון נחש עינב, וצ"ל שהי' לו גרסא אחרת, וכבר הניחו הרא"ם בצ"ע,

[ספרא שם יד] בעינו להביא את שבעינו (התורה מ נב): עינו הראויה לו לא עין המשונה). שתי עיניו למעלה ____ ושתי עיניו למטה (התורה מ נב): ממקום שראויים להיות). עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה ורואה את החדר ואת העלייה כאחד. והרואה את חבירו וואמר לו (ג"א או לי) הוא רואה (טט: פזול מאד). סני שמש (התורה מ: אינו יכול לראות בשמש) והזגדום (התורה מ: שתי עינים משונות זו מזו) [ספרא שם טו] נרב זו החרס, ילפת זו חזזית מצרית, _____.

[בבלי בכורות לח,א] מתני [פ"ו מ"ב]. הריס של עין שניקב, שנפגם, שנסדק, הרי בעינו דק, תבלל, חלזון, נחש, (עצב) (מסורת הש"ס: [ועינב]). איזהו תבלל - לבן הפוסק בסירה ונכנס בשחור (טט: מום), שחור נכנס בלבן - אינו מום. [רש"י בבלי בכורות לח,א] לבן הפוסק בסירה - סירה היינו שורה שבעין סביב (טט: הגלגל הצבעוני המקיף) ל(אישון ה)שחור. שחור הוא שקורין פרונילא שמשם מראית העין באה ואם חוט של לבן יוצא מן הלבן ופוסק אותה שורה ונכנס בשחור הוי מום. שחור נכנס בלבן - אם חוט השחור יוצא מן השחור ופוסק בסירה ונכנס בלבן. אינו מום - שאין מומין בלבן דלאו עין הוא אלא שומן העין.

[בבלי בכורות לח,ב] מאי הריס? אמר רב פפא: תורא ברא דעינא. [רש"י] שורה חיצונה של עין היינו בת עין המכסה את העין. [וי' אמר כא,ב] דק, תבלל. ת"ר: דק משוקע - הרי זה מום, צף - אינו מום. והתניא איפכא? לא קשיא, הא בשחור הא בלבן; והא אין מומין בלבן! אלא, הא - בדוק לבן, הא - בדוק שחור, דאמר רבה בר בר חנה סח לי [ר'] יאשיה דמן אושא: דק שחור משוקע - הרי זה מום, צף - אינו מום, דק לבן משוקע - אינו מום, צף - הרי זה מום. וסימניך: ברקא. [וי' אמר כא,ב] או-דק – מקף כבורר איזה דוק הוא מום.

[וי' אמר כא,ב] או-גבן או-דק – מונח זקא-קטן, זקא-קטן רומז לשני למודים. מונח מרבה לענינו ועשוי לרמז לרבוי למודים בתפקיד זקא-קטן. מבורר ב- [בבלי בכורות לח,ב] שכדי שדוק יהיה מום זה תלוי (א) בצבעו (ב) מצבו בעין. הצירוף בין שני הדברים קובע אם זה מום. דאמר רבה בר בר חנה סח לי [ר'] יאשיה דמן אושא: (צירוף א) דק שחור משוקע - הרי זה מום, (טט: שחור) צף - אינו מום, (צירוף ב) דק לבן משוקע - אינו מום, (טט: לבן) צף - הרי זה מום.

המשך [בכורות לח,א] חלזון נחש ועצב. איבעיא להו: חלזון הוא נחש, או דלמא חלזון או נחש? ת"ש, דאמר רבה בר בר חנה סח לי רבי יוחנן בן אלעזר: זקן אחד היה בשכונתינו ור"ש בן יוסי לקוניא שמו, ומימי לא עברתי לפניו [רש"י: שגדול הדור היה], פעם אחת עברתי לפניו, אמר לי, שב בני, שב! חלזון זה [רש"י: ככור היה לו לאותו זקן והיה לו חלזון בעינים] - מום קבוע לשחוט עליו, וזהו נחש שאמרנו חכמים; ואף על פי שאמרנו, אין אדם רואה מומין לעצמו - אבל מורה הלכה [רש"י: הלכה חדשה שלא שמענוה מאחר]. לתלמידים, ותלמידים מורין לו. והאמר ר' אבא אמר רב הונא: כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא, אם קודם מעשה [רש"י: קודם שבא מעשה ההלכה בידו]. אמרה - שומעין לו [רש"י: ועושין מעשה], ואם לאו - אין שומעין לו [רש"י: דבשביל המעשה אומרה והכא מאן ציית ליה במאי דאמר דמום קבוע הוא].! איהו נמי - מורה ובא הוה מעיקרא: איזהו תבלל לבן הפוסק את הסירה. מתני' מני (ע"פ רש"י המשנה כמי?) רבי יוסי היא, דתניא: לבן נכנס בשחור, שחור נכנס בלבן -

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ד) כי במצוותו האמיתי – תהלים ק"ט, שם: שמוי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בהצ' פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושבע"פ.

ה"ז מום, דברי ר"מ, ר' יוסי אומר: **לבן ונכנס בשחור** – ה"ז מום, שחור ונכנס בלבן – אינו מום, שאין מומין בלבן. אמר רב: מ"ט דרבי יוסי – דכתיב (תה' עג, עז) **יָצָא מִקֶּלֶב עֵינָיו**, (רש"י: יצא רשע לתרבות רעה מרוב שומן שבעינו ושומן העין בלבן הוא). תרבה דעינא – איקרי, **עֵינָיו** סתמא – לא איקרי. ור"מ מ"ט? מה לשון **תְּבַלְלֵה** – דבר המבלבל את העינים (רש"י: שפוסק הסיירא ומערב השחור והלבן כל היכי דעבר הוי מבלבל).

שו"ת בר-אילן, מושגים תלמודיים חלזון נחש שני שמות של מום אחד שבעין: בשר יתר שיוצא בעין וחופה מעט מן השחור שבעין, ונקרא "חלזון" או "נחש" משום צורתו של אותו מום. ויש מפרשים, שחלזון הוא שורה של אדמיות העוברת בשחור שבעין. מהנאמר ב-**מושגים תלמודיים** משמע שלדוק יש צורה של חלזון או נחש ומהנאמר ב-**[ספרא שם יב]** יש לו גם צורה של עינב וכולם מינים של בשר יתר **[הח"ח]** ולפעמים הוא עגול כעובה (אולי ט"ס וצ"ל ענבה) של אשכול, אלא ש-**[ספרא ו-הח"ח]** מרבים צורות אלה מן **או-נ"ך**. נתבונן ב-**[תרגום אונקלוס (וי' אמר כא, כ)]** או **גבין או דקא או חליץ בעיניה או גרבן או חזון או מריס פחתין**: ונתבונן ב-**[רש"י (וי' אמר כא, כ)]** או **תְּבַלְלֵה** – דבר המבלבל את העין, כגון חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק בסירא, שהוא עוגל המקיף את השחור, שקוראים פרוניל"א [אישון]. והחוט הזה פוסק את העוגל ונכנס בשחור. ותרגום (אונקלוס) **תְּבַלְלֵה חיליץ**, לשון **חלזון**, שהוא דומה לתולעת אותו החוט. וכן כינוהו חכמי ישראל במומי הבכור חלזון נחש' עינב **[בכורות לח, א]**: **[שפת"ח ו]** רוצה לומר שיש לו כמין חלזון או כמין נחש או כגרגיר של עינב בעיניו, ... ויש אומרים עינב לשון עינבה דדרך של נחש שחורך את עצמו ועינבה הוא לשון כריכה והכל הוא דבר אחד:

[תורה תמימה=תו"ת (וי' אמר כא, כ)] תְּבַלְלֵה בעינו – ריס של עין שניקב שנפגם ונסדק הרי בעינו^(ט) **[בכורות לח, א]**: **[תו"ת הערה קלט]** ריס של עין הוא עפעף של עין, ואם נפגם נקרא שהעין נפגמת: **[תו"ת (וי' אמר כא, כ)] תְּבַלְלֵה בעינו** – כל מה שבעינו, מכאן אמרו, שתי עינינו למטה או למעלה, עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה^(ק) ורואה את החדר ואת העליה כאחת^(מא) או שמדבר עם חבריו ואחד אומר לי הוא רואה^(מב) **[בכורות מד, א]**: **[תו"ת קמ]** ר"ל אפילו רק עין אחת נתקלקל מקום מושבה, וקמ"ל רישא אף שהב' עינים עומדות בשורה אחת כראוי, וקמ"ל סיפא אף שרק מושב עין אחת נתקלקל: **[תו"ת קמא]** עיין במ"ר פ' בראשית על הפסוק וירא אלהים את כל אשר עשה, בשר ודם רואה את העליה אינו רואה את החדר, אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן אלא רואה שניהם כאחד, וכאן משמע דאפשר גם לבשר ודם לראות חדר ועליה כאחת, וי"ל משום זה גופא הוי מום, כיון דיוצא מכלל טבע הבריאה הקבוע לבני אדם: **[תו"ת קמב]** ר"ל שענינו עומדות במקום הראוי, אבל אישון העין הוא משונה, שכשהוא נוטה לשמאלו הוא צופה ומביט לימינו, וכן איפכא. וזה כשמדבר עם חבריו נראה כאלו מביט בפני אדם אחר:

[דף על הדף [בכורות לח, ב]]: ומבואר דגרס במשנה עינב ולא עצב כמו שלפנינו ע"ש. והנה בגמ' לא מבארת מה הכוונה במש"כ במשנה: עצב (או עינב כמו גירסת רש"י הנ"ל). והמפרשים מבארים שהוא דבר מיוחד שיש בשחור עינו דבר עגול לבן כמו עינב, וזה בכלל תבלול הכתוב בפסוק הנ"ל וכפרש"י.

וכתב בספר חידושי הרח"ע על התורה (פר' אמור): בתו"כ לפנינו (סי' נב) א"י: דוק זה הדוק, חלזון נחש עינב מנין, ת"ל או דק תבלול לבן נכנס בשחור ושחור בלבן, ר' יוסי אומר אין מומין בלבן, איזהו תבלול לבן פוסק בסירה ונכנס בשחור ע"כ לשון התו"כ, ולפי דברי התו"כ, חלזון נחש ועינב הוא במדרשו של או דק, לא בתבלול, וזה פלא, וכבר עמד הרא"מ ז"ל בזה ונשאר בתימא. ובכלל עינב שייך לדוק ולמדרשו או דק כמו שפירש רש"י ז"ל הנ"ל על דק, שיש לו בעינו דוק שקורין טיל"א כמו הנוטה כדוק שמים, והוא ג"כ כן בסוגיא דבכורות (כאן) כמו שאמר רב"ח סח לי יאשיה דמן אושא, דק שחור משוקע הרי זה מום, צף אינו מום, דק לבן משוקע אינו מום, צף הרי זה מום, והוא כמין שאנו קוראים "בעלי"ם" שמכסה את העין בלבן או בשחור, ושייך לרבות את הנראה נפוח כמו עינב לאו דק, אבל את החלזון שהוא נחש שהוא תרגומו של תבלול מה ענינו לאו דק.

לכן נראה לענ"ד לגרוס בתו"כ: דק זה הדק, עינב מנין ת"ל או דק, תבלול חלזון נחש לבן נכנס בשחור כו'.

ומצאתי להגאון ר' דוד פארדו ז"ל במשכיל לדוד שג"כ מגיה את התו"כ כנ"ל: או דוק לרבות עינב או תבלול לרבות חלזון נחש, לומר שזה נלמוד מן "או", אבל זה לא גירסא נכונה, כי התרגום אונקלוס מתרגום את תבלול או חילזו, א"כ לא מאו נדרש רק שתבלול הוא חילזו וצ"ע עכ"ד.

[ספרא שם יד] בעינו להביא את **שבעינו** (התו"מ נב): עינו הראויה לו לא עין המשונה

[רמב"ן (וי' אמר כא, יח)] ואח"כ פסל אפילו בכיעור התואר, כגון ה-**נִבְּן** ואשר בעיניו הגרעינין.

(וי' אמר כא, כ)] תְּבַלְלֵה – לרש"י ע"פ תרגום אונקלוס לא הדוק הוא החוט הפוסק בעגול המקיף לאישון אלא התבלול. לרש"י ושפת"ח לתבלול יש רבוי מופעים כמין חלזון או כמין נחש או כגרגיר של עינב או עניבה כרוכה בעיניו. **[תו"ת קלט]** ריס של עין הוא עפעף של עין, ואם נפגם נקרא שהעין נפגמת: **[תו"ת קמ]** ר"ל אפילו רק עין אחת נתקלקל מקום מושבה, **[תו"ת קמב]** שענינו עומדות במקום הראוי, אבל אישון העין הוא משונה, פוזל ימינה או שמאלה, פוזל מעלה או מטה

(וי' אמר כא, כ)] או טפחא בתפקיד שנוי ורבוי של משמע **תְּבַלְלֵה**. פני האדם בד"כ גלויים ובפרט עיניו והגדרת מראה היא לפי השגות המתבונן. יש פנים ועינים שבהם השוני מהמקובל ניכר ויש שהשוני לא ניכר. הבאנו משמעויות אחדות למלת **תְּבַלְלֵה** (א) דוק שהוא גידול בשר על העין, (ב) פס ו/או גרגר באישון או במעגל הסובב לאישון, (ג) מיקום משונה של עין או עינים העשוי לבלבל את בעל התבלול או את המתבונן בו או המדבר עמו, (ד) העפעף צונח על העין.

(וי' אמר כא, כ)] תְּבַלְלֵה בעינו – מונח מרבה אתנח מגביל ובסה"כ רבוי הגבלות מהו מום בעין. (א) מום למצב בו חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק בסירא, שהוא עוגל המקיף את השחור, ולא שחור היוצא אל הלבן. (ב) אם כל אחד מאלה שהבאנו בסיכום ניכר ועשוי להפריע לתיפקוד בעל התבלול זה מום. אם זה לא ניכר ואינו מפריע לתיפקוד בעל התבלול זה עשוי לא להחשב מום.